शनिबारको

नेपालमा सर्वाधिक बिक्री हुने राष्ट्रिय दैनिक

ekantipur.com

कान्तिपुर

सातै प्रदेशबाट एकैसाथ प्रकाशित

वर्ष २८ अंक ३२६ काठमाडौं | १० माघ २०७७ शनिबार पौष शुक्लपक्ष दशमी | नेपाल संवत् ११४१ | राष्ट्रिय संस्करण | KANTIPUR, Nepali National Daily, Saturday, January 23, 2021 | पृष्ठ १२ | १० रुपैयाँ

विघटनविरुद्ध विशाल जनप्रदर्शन

'राजा-महाराजाको श्रीपेच झिकेर लात्ताले हान्न सक्ने नेपाली जनताले ओलीलाई पनि त्यसैगरी बहिर्गमन गराउँछन्'

'संसारमा निर्वाचित व्यक्ति पनि तानाशाह हुँदा रहेछन्, केपी ओली हिटलरी नाजीवादका नेपाली संस्करण हुन्'

समाचार पृष्ठ ३

प्रतिनिधिसभा विघटनविरुद्ध शुक्रबार राजधानीमा नेकपा दाहाल-नेपाल समूहले गरेको विशाल प्रदर्शनपछिको सभा। सभाअघि काठमाडौंका १० स्थानबाट निस्केको जुलुसले दिनभर काठमाडौंको आवागमन प्रभावित हुन पुगेको थियो। *तस्बिर : कबिन अधिकारी/कान्तिपुर*

खोपको सहज पहुँच कहिले ?

चार निजी कम्पनीको निवेदन तर आयात अनुमति तत्काल नदिने सरकारको रणनीति

कृष्ण आचार्य र स्वरूप आचार्य (काठमाडौं)

भारतले कोभिड-१९ को प्रतिरोधात्मक खोप उपलब्ध गराएसँगै 'प्रारम्भिक खुसी' सञ्चार भए पनि आम सर्वसाधारणको ध्यान 'आफूले खोप कहिले लगाउन पाइएला ?' भन्नेमा केन्द्रित भएको छ। सबैको सहज पहुँचका लागि केवल दुई विकल्प देखिएका छन्- सरकारले नै आवश्यक मात्रामा खरिद गर्नुपर्छ वा निजी क्षेत्रलाई पनि खोप आयात र बिक्री गर्न दिनुपर्छ। मन्त्रिपरिषद्ले गत पुस २० गते सरकारले नै खरिद गर्नेदेखि निजी क्षेत्रलाई आयात गर्न अनुमति दिनेसम्मका निर्णय भने गरिसकेको छ।

औषधि व्यवस्था विभागका अनुसार हालसम्म निजी क्षेत्रतर्फ ४ कम्पनीले खोप ल्याएर बिक्रीका लागि अनुमति माग गर्दै निवेदन दिएका छन्। हुकम डिस्ट्रिब्युसन एन्ड लजिस्ट प्रालिले भारतको सिरम इन्स्टिच्युट अफ इन्डियाले उत्पादन गरेको 'कोभिसिल्ड', पी एन्ड जी र हस्पिटेकले चीनको सिनोफार्मले उत्पादन गरेको भ्याक्सिन तथा इमराल्डले भारतकै भारत बायोटेकले उत्पादन गरेको 'कोभ्याक्सिन' आयात गर्न विभागमा निवेदन पेस गरेका हुन्। विभागका महानिर्देशक भरत भट्टराईका अनुसार निजी कम्पनीहरूले आयात अनुमति पाइसकेका छैनन्। 'पहिला त उनीहरूले आयात गर्न खोजेको खोपले नै प्रयोगको अनुमति पाउनुपर्‍यो। त्यसका लागि आवश्यक थप कागजात माग गरेका छौं,' उनले भने, 'सबै प्रक्रिया पूरा भए सरकारले आयात खुला गरेपछि मात्रै अनुमति दिन्छौं।'

मन्त्रिपरिषद् स्रोतका अनुसार निजी क्षेत्रलाई पनि खोप ल्याउन कर छुट र आयात अनुमति दिन नीतिगत निर्णय भइसकेको छ। यो निर्णय सार्वजनिक भने गरिएको छैन। 'निजी क्षेत्रले लबिइङ गरेपछि मन्त्रिपरिषद्ले निर्णय गरिदिएको हो,' एक मन्त्रीले भने। ती मन्त्रीका अनुसार निजी क्षेत्रले खोप आयात गरे १० प्रतिशतभन्दा बढी नाफा नहुने गरी मूल्य तोक्नुपर्ने हुन्छ। 'नेपालमा खोप आयात अनुमति दिँदा खोपको एकाइ मूल्य निर्धारणका लागि एक्स फ्याक्ट्री मूल्य, ढुवानी, भण्डारण, सम्बन्धित मुलुकको कर र सेवा शुल्क विश्लेषण गरी मुनाफा १० प्रतिशतभन्दा बढी नहुने गरी तोक्ने,' मन्त्रिपरिषद्को निर्णयमा भनिएको छ। खोप आयात र स्थानीय रूपमा बिक्रीवितरण गर्दा कर, महसुल र शुल्क छुट दिने निर्णय पनि मन्त्रिपरिषद्ले गरेको छ।

खोपको प्रयोगबाट कुनै प्रतिकूल असर पर्न गए उत्पादक, वितरक तथा दातृ निकायसँग क्षतिपूर्तिको माग दाबी गर्न नपाइने पनि मन्त्रिपरिषद्को निर्णय छ। निजी क्षेत्रका लागि यी व्यवस्था गरिए पनि सरकार तत्कालै निजी कम्पनीहरूलाई आयात अनुमति नदिने रणनीतिमा छ। भारतबाट अनुदानमा १० लाख डोज मात्र प्राप्त भएको छ। 'थप अनुदान वा सरकार-सरकार (जीटूजी) प्रक्रियाबाट खरिद गर्ने तयारी हो,' मन्त्रालय स्रोतले भन्यो। अनुदान र जीटूजी दुवैका लागि औपचारिक प्रक्रिया भने अघि बढिसकेको छैन। खोप खरिदकै लागि भनेर स्वास्थ्यले अर्थ मन्त्रालयसँग बजेट प्रस्तावसमेत गरेको छैन।

> जसले शुल्क तिरेर खोप लगाउन सक्छ, उसलाई वञ्चित गर्नु भएन। मूल्य, नाफा तथा बिक्री मापदण्ड बनाएर निजी क्षेत्रलाई आयात गर्न दिए हुन्छ।
>
> **– शेखर गोल्छा**
> अध्यक्ष, नेपाल उद्योग वाणिज्य महासंघ

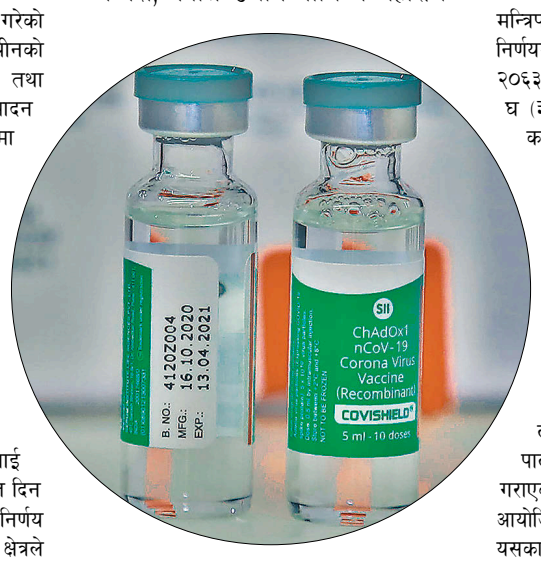

- अनुदानको खोप वितरणमा अझै अलमल
- सिनोफार्मलाई 'क्लिनिकल ट्रायल' को कागजात पेस गर्न आग्रह

पृष्ठ ४

'करिब २० प्रतिशत नागरिकलाई पुग्ने खोप गाभी (ग्लोबल अलायन्स फर भ्याक्सिन एन्ड इम्युनाइजेसन) को व्यवस्थापनअन्तर्गत कोभाक्स सुविधाबाट सहुलियत दरमा आउने अर्को अनुमान हो,' स्वास्थ्य स्रोतले भन्यो, 'अनुदान वा कोभ्याक्सबाट पनि अपुग भए सरकारले खरिद गरेर आम सर्वसाधारणलाई निःशुल्क दिने योजना छ।' त्यसका लागि मन्त्रिपरिषद्ले ४ मोडालिटीमा खरिद गर्ने विकल्प खुला गरिसकेको छ। स्वास्थ्य मन्त्रालयको प्रस्तावमा गत पुस २० गते मन्त्रिपरिषद्ले गरेको निर्णयअनुसार सरकारले खोप उत्पादन वा भण्डारण गर्ने मुलुकको सरकारबाट खरिद गर्न सक्नेछ। 'यसका लागि आवश्यक बजेटको व्यवस्था अर्थ मन्त्रालयले मिलाउने,' मन्त्रिपरिषद्को निर्णयमा भनिएको छ।

सार्वजनिक खरिद ऐन २०६३ को दफा ४१ को उपदफा (१) खण्ड घ (१) र सार्वजनिक खरिद नियमावली २०६४ को नियम ८५ को उपनियम ५ (ख) बमोजिम विदेशी मुलुकको सरकार वा सार्वजनिक निकायसँग निर्धारित बिक्री मूल्यमा नेपालले सोझै खरिद गर्न पाउँछ। 'सार्वजनिक खरिद ऐन २०६३ को दफा ४१ को उपदफा १ को खण्ड घ (२) अनुसार अन्तर्राष्ट्रिय अन्तरसरकारी संस्थासँग वार्ता गरी सोझै खरिद गर्ने,' मन्त्रिपरिषद्ले खोप खरिदबारे अर्को विकल्पको निर्णयमा भनिएको छ, 'सार्वजनिक खरिद ऐन २०६३ को दफा ४१ को उपदफा १ को खण्ड घ (३) बमोजिम उत्पादक कम्पनी वा उत्पादक कम्पनीको नेपालस्थित अधिकृत विक्रेतासँग खरिद गर्ने।' जुनसुकै मोडालिटीबाट भए पनि कम्तीमा २० प्रतिशत नागरिकलाई सरकारले खोप लगाइसकेपछि मात्रै निजी क्षेत्रमार्फत बिक्रीवितरणको अनुमति दिने सरकारी रणनीति हो।

स्वास्थ्यमन्त्री हृदयेश त्रिपाठीले 'पहिलो प्रयत्न धेरै नागरिकलाई सरकारले नै खोप उपलब्ध गराउने' बताइसकेका छन्। 'पहिलो प्रयत्न सबैलाई सरकारले खोप लगाउने प्रयास गर्छ। त्यसपछि निजी क्षेत्रको पालो आउँछ,' भारतले अनुदानमा उपलब्ध गराएको खोपबारे जानकारी दिन दुई दिनअघि आयोजित पत्रकार सम्मेलनमा उनले भनेका थिए। यसकारण पनि तत्काललाई आम सर्वसाधारणले सरकारले ल्याउने खोपमै आस गरेर बस्नुपर्ने भएको छ। 'विश्व स्वास्थ्य संगठनले खोपमा धनी वा गरिब सबैको समान पहुँच हुनुपर्छ भनिसकेको छ। नेपाल सरकारको धारणा पनि यही हो,' स्वास्थ्य मन्त्रालयका एक उच्च अधिकारीले भने, 'विश्वासिलो र मृत्युदर कम भएको खोप ल्याउने, सर्वसाधारणलाई लगाउने र त्यसको प्रभावका आधारमा मात्रै थप रणनीति तय हुनेछ। सबै ठीक ढंगले अघि बढ्यो भने मात्रै निजी क्षेत्रले अनुमति पाउँछ।' हावापानी, भूगोल तथा नेपाली जीवनयापनअनुसार केही समय खोपको प्रयोगको परीक्षणसमेत हुनुपर्ने ती अधिकारीको धारणा छ। 'खोप व्यापार होइन। यो मानिसको जीवन जोगाउने औषधि हो,' उनले भने, 'सुरुमै निजी क्षेत्रलाई पूरै खुला गरिदिँदा त्यसबाट हुन सक्ने क्षति कम गर्नसमेत आयातमा धेरै हतार गर्ने पक्षमा छैनौं।' चरणबद्ध योजना भने तयार गरिसकेको उनले सुनाए। बाँकी पृष्ठ २

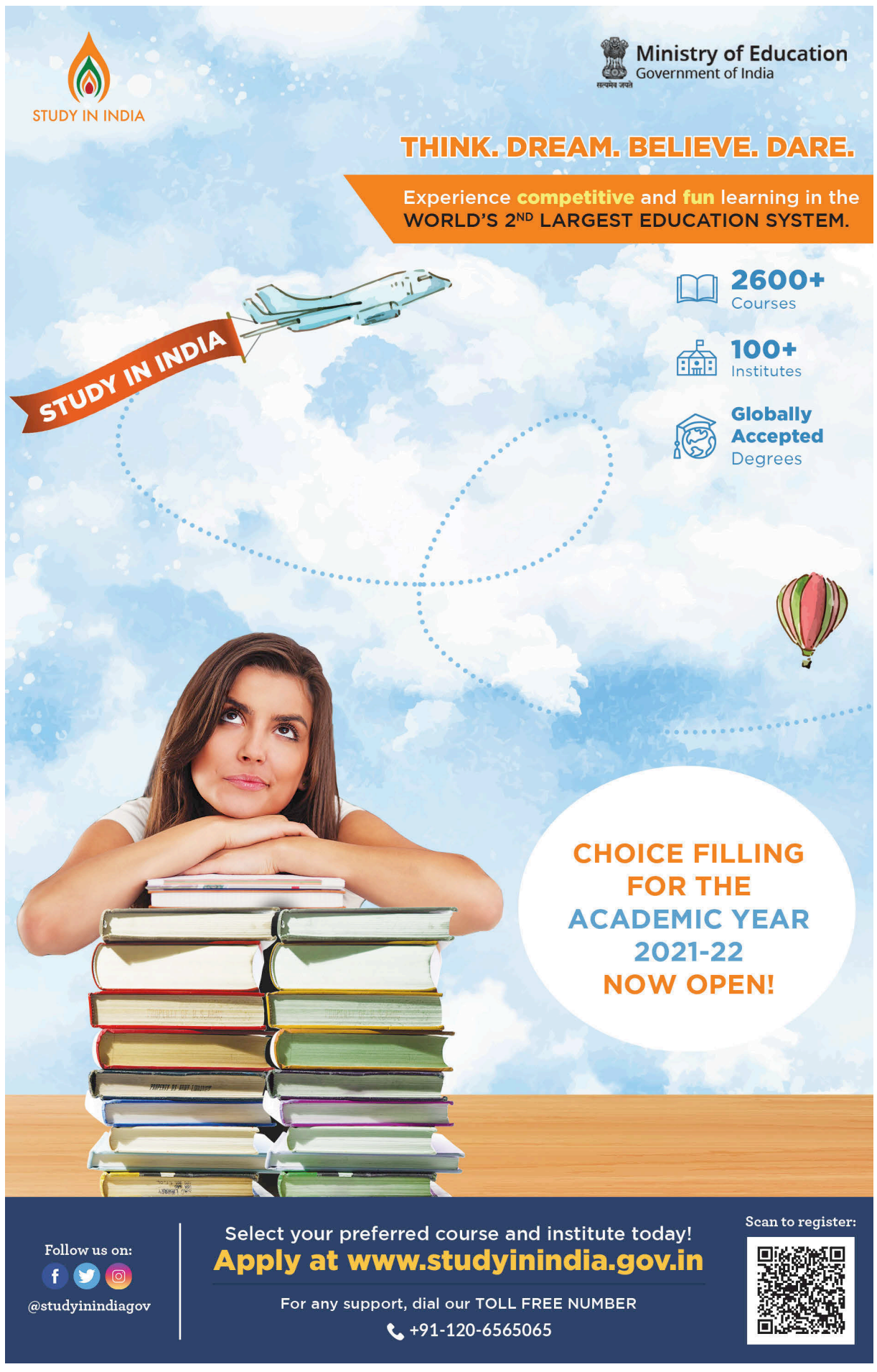

वाग्मतीमा ऐनविपरीत १२ करोडको सामान खरिद

मकवानपुर (कास)- वाग्मती प्रदेश सरकारका विभिन्न मन्त्रालयले आर्थिक वर्ष २०७४/७५ मा सार्वजनिक खरिद ऐनविपरीत सामग्री किनेको ठहर गर्दै कारबाहीका लागि सिफारिस गरिएको छ। महालेखा परीक्षकको वार्षिक प्रतिवेदन २०७५ ले औंल्याएका खरिद अनियमिततामाथि छानबिन गर्न प्रदेशसभाको सार्वजनिक लेखा समितिले गठन गरेको 'खरिद अध्ययन तथा अनुगमन उपसमिति' ले अनियमित ढंगले करिब १२ करोड रुपैयाँ बराबरको सामान किनिएको भन्दै कारबाही सिफारिस गरेको हो।

उपसमितिले शुक्रबार समिति सभापति न्हुच्छेनारायण श्रेष्ठलाई प्रतिवेदन बुझाएको छ। प्रतिवेदनमा गाडी, मेसिनरी सामान, फर्निचर र विभिन्न मसलन्द किन्दा खरिद ऐन पालना नगरेको उल्लेख छ। 'अब लेखा समितिले आगामी प्रक्रियालाई अगाडि बढाउनेछ,' उपसमिति संयोजक प्रभात तामाङले भने। प्रतिवेदनअनुसार सामाजिक विकास र आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्रालयले गाडी खरिद गर्दा ऐन मिचेर अनियमितता गरेको छ।

११ औं नेवाः एकता दिवसका अवसरमा शुक्रबार ललितपुरको खोकनामा निकालिएको सांस्कृतिक ञ्याली। ञ्यालीपछि आयोजित सभामा नेवाः अभियन्ताहरूले घोषणापत्र जारी गर्दै विकासका नाममा राज्यले आफ्नो भूमि, संस्कृति र सम्पदालाई समाप्त पार्न खोजेकाले यसविरुद्ध एकजुट भएर सशक्त प्रतिरोधमा लाग्ने उद्घोष गरे। *तस्बिर : बिजु महर्जन/कान्तिपुर*

अविश्वास प्रस्ताव प्रदेशसभामा

सुवास बिडारी (मकवानपुर)

वाग्मती प्रदेशका मुख्यमन्त्री डोरमणि पौडेलविरुद्ध प्रदेशसभा सचिवालयमा दर्ता भएको अविश्वासको प्रस्ताव एक महिनापछि प्रदेशसभा बैठकमा पेस गरिएको छ। प्रधानमन्त्री केपी शर्मा ओलीनिकट मुख्यमन्त्री पौडेलविरुद्ध नेकपाकै दाहाल-नेपाल समूहका ४५ जना सांसदले हस्ताक्षरसहित पुस १० गते प्रदेशसभा सचिवालयमा अविश्वास प्रस्ताव दर्ता गराएका थिए।

सभामुख सानुकुमार श्रेष्ठले शुक्रबार दिउँसो १ बजे बसेको प्रदेशसभा बैठकमा सांसद अरुण नेपाललाई मुख्यमन्त्री पौडेलविरुद्धको अविश्वासको प्रस्ताव सदनमा पेस गर्न दिएका थिए। अविश्वास प्रस्ताव दर्ता गराउने पहिलो हस्ताक्षरकर्ताका रूपमा सांसद नेपालले प्रस्ताव पेस गरेका हुन्। पूर्वउद्योग, वन, वातावरण तथा पर्यटनमन्त्रीसमेत रहेका उनले सदनमा मुख्यमन्त्री पौडेललाई नेकपाको संसदीय दलको नेताबाट पदमुक्त गरिएको र नयाँ मुख्यमन्त्रीका रूपमा अष्टलक्ष्मी शाक्यलाई प्रस्ताव गरिएको बताएका थिए। मुख्यमन्त्री पौडेल तीन वर्षमा प्रदेशलाई स्थापित गर्नबाट चुकेको, कोरोना महामारीमा प्रदेश सरकारको भूमिका कमजोर रहेको र प्रदेशप्रति जनताको विश्वास घट्दै गएको जस्ता कारणले अविश्वासको प्रस्ताव दर्ता गरिएको उनको भनाइ थियो।

प्रस्ताव पेस भएसँगै प्रदेशसभाको बैठक सभामुख श्रेष्ठले स्थगन गरेका छन्। अर्को बैठक माघ १९ गते दिउँसो २ बजे बस्ने भएको छ। 'अबको बैठकमा अविश्वासको प्रस्तावमाथि छलफल हुनेछ,' सभामुख श्रेष्ठले भने। संवैधानिक, प्रदेशसभा नियमावली र मत विभाजन कार्यविधिअनुसार अविश्वासको प्रस्तावमा मतदान हुने उनले बताए। अविश्वासको प्रस्ताव असफल हुने दावी मुख्यमन्त्री पौडेल पक्षका सांसदहरूको छ। 'अविश्वासको प्रस्ताव सामना गर्न हामी तयार छौं, हाम्रो सरकारले शिर ठाडो हुने गरी काम गरेको छ,' मुख्यमन्त्री पौडेलले भने। अविश्वास प्रस्तावका प्रस्तावक शालिकराम जम्मकट्टेलले अविश्वासको प्रस्ताव पास हुने र अष्टलक्ष्मी शाक्य मुख्यमन्त्री बन्ने दावी गरे। उनले कांग्रेस र साना दल आफूहरूसँग सहकार्य गर्न तयार रहेको उनको भनाइ छ। 'प्रतिनिधिसभा विघटनको विरोधमा रहेका दलहरू सबै एउटै कित्तामा उभिने समय हो। त्यसकारण हाम्रो प्रस्ताव पास हुनेमा हामी ढुक्क छौं,' उनले भने।

अविश्वासको प्रस्ताव सफल/असफल गराउन निर्णायक मत रहेको प्रमुख प्रतिपक्षी दल नेपाली कांग्रेसका संसदीय दल नेता इन्द्रबहादुर बानियाँले कांग्रेसलाई निर्णय लिन कुनै समस्या नभएको बताएका छन्। अविश्वास प्रस्तावमा मत विभाजन कसरी गर्ने भन्ने विषयमा नेकपाका दुई समूहबीच विवाद देखिएको छ। मत विभाजनबारे कार्यविधिको मस्यौदा तयार गर्न गठित समितिको बिहीबारको बैठकमा विवाद भएको हो। ओली पक्षका सांसद मत विभाजनको प्रक्रियालाई लिएर बैठक लम्ब्याउने पक्षमा देखिएपछि दाहाल-नेपाल पक्षका सांसदले तत्काल कार्यविधि टुंग्याउन जरुरी रहेको औंल्याएका थिए।

इजलासमा राजपत्र पेस

काठमाडौं (कास)- महान्यायाधिवक्ता अग्नि खरेलले प्रतिनिधिसभा विघटनसम्बन्धी सूचना रहेको राजपत्र सर्वोच्च अदालतमा पेस गरेका छन्। प्रतिनिधिसभा विघटनको मुद्दामा शुक्रबार इजलास बस्नासाथ उनले राजपत्रको प्रति बुझाएका हुन्। उनले राजपत्र र आफू स्वयंबारे पत्रपत्रिकामा समाचार आएको जनाउँदै इजलासको ध्यानाकर्षण गराएका थिए। 'म इजलासको साथसाथ कार्यालयको नियमित कामकारबाहीमा समेत हुन्छु,' उनले भने, 'त्यसबीचमा पनि यहाँ भइरहेका बहसबारे सबै टिपोट र नोट भइरहेका छन्। आवश्यक परे इजलासलाई उपलब्ध गराउँछु।'

इजलासका तर्फबाट न्यायाधीश अनिलकुमार सिन्हाले इजलासले जिज्ञासा नै नराखेको विषयमा जवाफ राख्न आवश्यक नभएको बताए। उनले अघिल्लो दिन आफूले सर्वोच्च अदालतकै एक कर्मचारीलाई वेबसाइटमा राजपत्र खोज्न लगाएको तर नभेटिएको बताए। त्यसपछि राजपत्रको विवाद त्यहीं टुंगियो। बिहीबार राति अबेर राजपत्रको 'हार्डकपी' छापेको मुद्रण विभागले शुक्रबार कार्यालय समय सुरु हुनासाथ वेबसाइटमा पनि अपलोड गरेको थियो। तर विभागले विघटनको दिन अर्थात् पुस ५ गतेकै मिति राखेर सूचना प्रकाशित गरेको छ।

शुक्रबारको बहसमा अधिवक्ता राजु चापागाईंले आफूलाई लाभ हुने अवस्थासम्म प्रधानमन्त्रीले संविधान देखाएर सुविधा पाएको तर अप्ठेरो हुने अवस्था देखिएपछि प्रतिनिधिसभा विघटन गरेको आरोप लगाए। 'दुई वर्षसम्म अविश्वासको प्रस्ताव राख्न नपाउने अवस्थामा लाभ लिनुभयो,' उनले भने, 'जब प्रतिनिधिसभाप्रति उत्तरदायी हुनुपर्ने र विश्वासको परीक्षण गर्नुपर्ने अवस्था थियो, विघटन गर्नुभयो।'

इजलासले बारम्बार अर्को सरकार गठनको चिन्ता जनाएको भन्दै उनले त्यो सुविधा प्रतिनिधिसभालाई दिनुपर्ने बताए। उनका अनुसार प्रतिनिधिसभाले अर्को प्रधानमन्त्री निर्वाचित गर्न नसके फेरि विघटन हुन सक्ने भएकाले अहिले त्यतातिर चिन्ता गर्नुपर्ने अवस्था छैन। वरिष्ठ अधिवक्ता शैलेन्द्र दाहालले प्रतिनिधिसभा विघटनको सिफारिस गर्ने निकायबारे अन्योल रहेको उल्लेख गर्दै प्रधानमन्त्रीको सिफारिस राष्ट्रपतिले तत्काल अनुमोदन गर्नु गलत हुने दावी गरे।

खोपको सहज पहुँच...

भारत सरकारले दिएको १० लाख डोज खोप यही १४ देखि १८ गतेसम्ममा लगाउन सुरु गर्ने तयारी भइरहेको ती अधिकारीले बताए। 'सुरु भएको १० दिनभित्रमा पहिलो चरणको डोज दिइसक्ने योजना छ। त्यसको एक महिनापछि अर्को डोज दिन्छौं,' उनले भने, 'त्यति समयभित्रमा अर्को चरणको खोप जीटूजी वा उत्पादकबाट सोझै खरिद गर्ने प्रक्रिया अघि बढाउँछौं।' उनले सरकारी मध्यस्थताबाट ल्याइएको खोपको उपयोगपछि मात्रै निजी क्षेत्रसँग मिलेर अघि बढ्ने बताए। 'करिब ८० प्रतिशत नागरिकलाई दिइने खोपका लागि सरकार र निजी क्षेत्र सँगसँगै अघि बढ्ने हो,' उनले भने, 'तर त्यसका लागिसमेत सरकारले मूल्य, स्वास्थ्य संस्था र खोप उपयोग गर्ने प्राथमिकता वर्ग तोकिनेछ।' यो प्रक्रियाका लागि समय लाग्ने उनले बताए।

अनुदान, कोभ्याक्स तथा सरकारले खरिद गर्ने खोप कहिले आउने निश्चित नभएकाले तत्काल निजी क्षेत्रलाई खुला गर्नुपर्ने 'लबिइङ' भने बढ्दै गएको छ। खासगरी नेपाल उद्योग वाणिज्य महासंघ, नेपाल उद्योग परिसंघ, नेपाल चेम्बर अफ कमर्सलगायत निजी क्षेत्रका संस्थाहरूले सरकारसित वातावरण बनाइदिन अनुरोध गरिरहेका छन्। निजी क्षेत्रले खोप ५ देखि १० डलरसम्ममा उपलब्ध गराउने दावी सरकारी निकायहरूसमक्ष पेस गरिरहेका छन्। 'सरकारले फ्रन्टलाइनमा खटिएकाहरू, अशक्त तथा विपन्नलाई निःशुल्क नै लगाइदियोस्। यसमा आपत्तिको कुरा छैन,' नेपाल उद्योग वाणिज्य महासंघका अध्यक्ष शेखर गोल्छाले भने, 'जसले शुल्क तिरेर खोप लगाउन सक्छ, उसलाई वञ्चित गर्नु भएन। मूल्य, नाफा तथा बिक्री मापदण्ड बनाएर निजी क्षेत्रलाई आयात गर्न दिए हुन्छ।' भारत तथा युरोपमा समेत खोपको कारोबार सुरु भइसकेको र निजी क्षेत्रले बिक्री गरिरहेको उनले बताए। 'सरकारले अहिले ल्याएको १० लाख डोज खोप प्रयोग गर्न पाँच महिना लाग्यो भने त्यतिन्जेल अरू कुरेर बस्ने ?' उनले भने, 'त्यसकारण सरकारले खरिद गरेर ल्याई निःशुल्क वितरण गर्ने र निजी क्षेत्रलाई पनि आयात तथा कारोबार खुला गरिदिने दुवै काम गर्नुपर्छ।'

हाल सरकारले १० लाख खोपको प्रयोगमै ध्यान केन्द्रित गरेको छ। खोप खरिदका लागि स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालयले स्वास्थ्य सेवा विभागका महानिर्देशकको संयोजकत्वमा त्यही विभागका पदाधिकारीहरू सम्मिलित वार्ता समितिसमेत गठन गरेको छ। खोप आपूर्ति व्यवस्थापनमा सहजीकरण गर्न अर्थ, स्वास्थ्य र परराष्ट्र मन्त्रालयका सचिवहरू सम्मिलित समितिसमेत बनाइएको छ। ती दुवै समितिमा सरकारले खरिद गर्ने, अनुदानका रूपमा थप खोप ल्याउने वा निजी क्षेत्रलाई खुला गर्ने भन्ने एजेन्डा अहिले छैन। 'जतिसक्दो धेरै वितरक कम्पनीलाई अनुमति दिए मूल्यमा समेत प्रतिस्पर्धा हुने र त्यसले आम सर्वसाधारणलाई नै फाइदा गर्ने भएकाले सरकारले खोपबारे उचित वातावरण बनाइदिनुपर्छ,' नेपाल उद्योग परिसंघका अध्यक्ष सतिश मोरले भने, 'स्वास्थ्यकर्मी, सुरक्षा निकाय, स्वास्थ्य स्वयंसेविकालाई मात्रै खोप उपलब्ध गराएर अर्थतन्त्रलाई पूरै चलायमान बनाउन कठिन छ। पूरै अर्थतन्त्र चलायमान बनाउन सबैलाई जतिसक्दो चाँडो खोप दिन आवश्यक रहेकाले निजी क्षेत्रले यसको कारोबार गर्न पाउनुपर्छ।'

नेपाल चेम्बर अफ कमर्सले स्वास्थ्यमन्त्री त्रिपाठीलाई उद्योगी, व्यवसायी र श्रमिकसमेत फ्रन्टलाइनका व्यक्तिहरू रहेकाले खोप लगाइदिने वातावरण बनाउन लिखित अनुरोध गरिसकेको छ। 'जनसम्पर्कसँग सरोकार राख्ने व्यवसायी वर्ग पनि अत्यधिक प्रभावित हुने गरेको छ। उद्योग व्यवसायमा कार्यरत मजदुरलगायत व्यवसाय प्रवर्द्धनको सिलसिलामा सक्रिय रहने व्यवसायीलाई प्राथमिकता वर्गमा राखी खोप उपलब्ध गराइदिने व्यवस्थाका लागि अनुरोध छ,' स्वास्थ्यमन्त्रीलाई लेखिएको पत्रमा भनिएको छ, 'आम नागरिकलाई व्यापक मात्रामा सरल तवरले छिटो खोप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारबाट तोकिएको निजी क्षेत्रले पनि आयात गर्न पाउने व्यवस्था हुनसमेत अनुरोध छ।'

औषधि व्यवस्था विभागले भने निजी क्षेत्रतर्फबाट धेरैजसोले ठाडो निवेदन दिई प्रक्रिया पूरा नगरेकाले अनुमति दिन नसकिएको जनाएको छ। 'हालसम्म जम्मा चारवटा निवेदन परेका छन्,' विभागका प्रवक्ता सन्तोष केसीले भने, 'एउटै चिनियाँ भ्याक्सिन कम्पनीको आधिकारिक विक्रेता म हुँ भन्दै दुइटा कम्पनीले निवेदन दिएका छन्। कुनचाहिँ आधिकारिक विक्रेता हो भनेर पहिचान गर्दै छौं। त्यसका लागि थप कागजपत्र मागेका छौं। भारतका दुईवटा खोपका लागि भने आधिकारिकता विवाद देखिएको छैन।'

VACANCY

National Healthcare Pvt. Ltd., one of the leading pharmaceutical companies of Nepal, invites applications from suitable candidates.

Post	Medical Sales Officer
Qualification	B.Sc. / B. Pharm or equivalent
Headquarters & Divisions	**Kathmandu:** Spectra Healthcare, Maxima National **Biratnagar, Janakpur:** Derma National **Gaur:** Status **Pokhara:** Maxima National **Dang:** National **Dharan:** Expansion

If you have excellent communication skills, ability to work in a team & willingness to work in odd hours, then please send in your updated CV via e-mail to **mkt@nationalhealthcare.com.np** by **2077-10-16.**

National Healthcare

Kamalpokhari, Kathmandu, Nepal. Tel: 01-4444878

***Note:** Only shortlisted candidates will be called for the interview process.*

JOB ANNOUNCEMENT

First date of publication: 9 January 2021

The United Nations Development Programme (UNDP) Nepal works with the people and Government of Nepal, and other development partners to pursue equitable and sustainable human development goals through eradication of poverty, increase in livelihood opportunities, improvement in community resilience against conflict, disasters and impact of climate change, while laying down strong foundations for a society based on rule of law with an inclusive and participatory democracy.

UNDP Nepal is seeking applications from qualified and result oriented Nepalese citizens for following assignment:

S.N.	Position Title	Level	Number of positions	Duty Station	Application Deadline
1	Operations Manager	NOC (FTA)	1 (one)	Kathmandu	30 January 2021

Weblink for application: https://www.np.undp.org/content/nepal/en/home/jobs.html

Only short-listed candidates will be contacted. UNDP retains the right to contact referees directly.

UNDP is committed to achieve work force diversity (in terms of nationality, minority groups, caste/ethnic groups, persons with disability etc.) and has a policy to have gender balance among staff at all levels. Qualified female candidates and candidates particularly from disadvantaged and socially excluded groups are strongly encouraged to apply.

All applications will be treated with highest confidentiality.

आवश्यकता : २

नारायणघाट र **काठमाडौं** मा बैध्यनाथ कम्पनी को भेटेरिनरी मार्केटिङ गर्न।

योग्यता : स्नातक, **तलब तथा सेवा सुबिधा आपसी सहमति आनुसार तय गरिनेछ।**

सम्पर्क : यमुना भेट डिस्ट्रिव्युटर प्रा.लि.

काठमाडौं, ०१-४३६५३२५, ९८५१०१८२०५

नेपाल इन्जिनियरिङ कलेजको बि.ई. तथा बि.आर्क. कार्यक्रमहरूको नयाँ भर्ना सम्बन्धी सूचना

नेपालको इन्जिनियरिङ शिक्षा क्षेत्रमा विगत २६ वर्ष देखि संचालित, राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय जगतमा ख्याति प्राप्त गैर नाफा मूलक सामाजिक संस्था यस नेपाल इन्जिनियरिङ कलेजमा शैक्षिक सत्र २०२० (२०७७/०७८)को लागि स्नातक तहका निम्न कार्यक्रमहरूमा भर्नाको लागि दरखास्त आह्वान गरिन्छ।

सि.नं.	कार्यक्रम	सिट संख्या
१.	बि.ई. सिभिल	१४४
२.	बि.ई. सिभिल एण्ड रुरल	४८
३.	बि. आर्किटेक्चर	४८
४.	बि.ई. इलेक्ट्रिकल एण्ड इलेक्ट्रोनिक्स	४८
५.	बि.ई. कम्प्युटर साइन्स	५६
६.	बि.ई. इलेक्ट्रोनिक्स एण्ड कम्यूनिकेशन	५६
७.	बि.ई. सिभिल फर डिप्लोमा होल्डर्स	४८*

फाराम Online भर्नु पर्नेछ

entrance.nec.edu.np

फाराम दस्तुर रु.२,०००/-

फाराम दस्तुर Khalti eSewa मार्फत बुझाउन सकिनेछ।

नोटः उल्लेखित कार्यक्रमहरूमा छात्राहरूका लागि २०% सिट सुरक्षित गरिएको छ।

*बि.ई. सिभिल फर डिप्लोमा होल्डर्स (*nec* BDH) को प्रवेश परीक्षाको सूचना छुट्टै प्रकाशित गरिएको छ।

- बि.ई. इलेक्ट्रिकल एण्ड इलेक्ट्रोनिक्समा २५% छात्रवृति
- बि.ई. कम्प्युटर साइन्समा २५% छात्रवृति
- बि.ई. इलेक्ट्रोनिक्स एण्ड कम्यूनिकेशनमा ५०% छात्रवृति
- प्रादेशिक छात्रवृति सम्बन्धी सूचना पछि प्रकाशित गरिने छ।

फाराम भर्ने आज अन्तिम दिन

न्यूनतम योग्यताः विज्ञान विषय **(फिजिकल वा बायोलोजिकल ग्रुप)** लिई १०+२/Diploma in Engineering वा सो सरहमा कम्तिमा द्वितीय श्रेणीमा उत्तिर्ण गरेको।

१०+२ का सम्पूर्ण विषयहरुमा न्युनतम C ग्रेड ल्याएको हुनु पर्नेछ।

फाराम भर्ने मितिः २०७७/०९/१९ गतेदेखि २०७७/१०/१० गते बेलुका ५:०० बजेसम्म

फाराम बुझाउने स्थानहरूः (बिदाको दिनमा पनि दरखास्त फाराम बुझिलिने व्यवस्था गरिएको छ)

नेपाल इन्जिनियरिङ कलेज
चाँगुनारायण-४, भक्तपुर, सम्पर्क नं.: ०१-५२२१००६
(बिहान १०:०० बजेदेखि साँझ ५:०० बजेसम्म)

नेपाल इन्जिनियरिङ कलेज, *nec* BDH
सातदोबाटो, (Satdobato Swimming Pool सँगै) ललितपुर
सम्पर्क नं.: ०१-५५४८५८५
(बिहान १०:०० बजेदेखि साँझ ५:०० बजेसम्म)

St. Xavier's Academy
नयाँ बानेश्वर चोक, काठमाण्डौ नं.: ०१-४४६२१४६, ९८४१४१५०१७ (बिहान १०:०० बजेदेखि साँझ ५:०० बजेसम्म)

प्रवेश परीक्षा

२०७७/१०/११ गते आइतबार स्थान नेपाल इन्जिनियरिङ कलेज, चाँगुनारायण-४, भक्तपुर समय बिहान १०:३० बजे

पुनश्चः ११ कक्षा पास गरेका र १२ कक्षाको अन्तिम परीक्षा दिई परीक्षाफल प्रकाशित हुन बाँकी रहेका विद्यार्थीहरुले समेत आवेदन दिन सक्ने छन्।

आवेदन फाराम भर्दा पेश गर्नु पर्ने कागजातहरूः

- १२ कक्षाको परिक्षा दिएको फोटो सहितको प्रवेशपत्र वा मार्कसिटको प्रतिलिपि र नागरिकता प्रमाणपत्रको प्रतिलिपि
- हालसालै खिचिएको पासपोर्ट साइजको १ प्रति फोटो।

विस्तृत जानकारीको लागि

नेपाल इन्जिनियरिङ कलेज
(पोखरा विश्वविद्यालयबाट सम्बन्धन प्राप्त)
चाँगुनारायण-४, भक्तपुर, फोन नं.: ०१-५२२१००६ / ०१-५२२१००१
मोबाइल नं. : ९८४१२२३५७३/९८४१६६९६८४, www.nec.edu.np, Email: info@nec.edu.np

जि.प्र.का. भक्तपुर द.नं. ५५२/२०६०

actionaid

Expression of Interest for supply of goods and services

ActionAid International Nepal is in the process of revising its database of eligible suppliers/vendors for listed categories. Eligible & Interested suppliers/vendors can seek for expression of interest (EOI) for the year 2021/22.

Mandatory Requirements for Pre - Qualification

- Company Profile
- Legal Documents (A copy of Latest tax clearance certificate-2076/77, Company Registration & VAT/PAN Certificate)
- Minimum of 2 years of experience in the categories applied for from similar organization (experience certificate or reference letter or related documents)
- Proof of Location (photograph of visibility/signboard)

Interested Companies/Individual are encouraged to visit our website link **https://nepal.actionaid.org/jobs/2021/expression-interest-eoi** for categories and quotation format. Companies applying for more than one category needs to submit separate expression of interest with above listed documents. Category must be clearly mentioned on the envelope. Companies can submit expression of interest (EOI) letter, above listed documents & quotations at our below address by **04:30 PM, 7-Feb-2021.**

ActionAid International Nepal
Apsara Marg, Lazimpat, Kathmandu, Nepal
Tel.: +977-01- 4002177

ActionAid International Nepal reserves the right to accept or reject any or all proposals without giving any reasons whatsoever.

घर बहालमा लिने सम्बन्धी सूचना

नेपाल राष्ट्र बैंकबाट स्वीकृत प्राप्त राष्ट्रिय स्तरको कार्यक्षत्र भएको वित्तीय संस्थालाई नागार्जुन नगरपालीका वडा नं. ४ मा विजुली, पानी तथा पर्याप्त पार्किङ सहितको कम्तिमा ५००० वर्गफिट भएको घर आवश्यक भएको हुँदा वहालमा दिन चाहनु हुने व्यक्ति वा संघ संस्थाले ५८५११३७४३३ मा सम्पर्क गर्नु हुन यो सूचना प्रकाशित गरिएको छ।

JOB ANNOUNCEMENT

RE-ADVERTISEMENT

First date of publication: 23 January 2021

The United Nations Development Programme (UNDP) Nepal works with the people and Government of Nepal, and other development partners to pursue equitable and sustainable human development goals through eradication of poverty, increase in livelihood opportunities, improvement in community resilience against conflict, disasters and impact of climate change, while laying down strong foundations for a society based on rule of law with an inclusive and participatory democracy.

The UNDP is seeking qualified, dedicated and result oriented Nepalese citizens for the following position:

Position Title	Level	Number of positions	Duty Station
SDG Finance Specialist	SB 5/Peg 2	1 (One)	Kathmandu

Weblink for application: http://www.np.undp.org/content/nepal/en/home/operations/jobs/

Please visit the given weblink for detailed job description and for online application. Applications along with duly filled up UN Personal History Form-P11 (downloadable from website http://www.np.undp.org/content/nepal/en/home/operations/jobs/) must be submitted by **6 February, 2021.**

Only short-listed candidates will be contacted. UNDP retains the right to contact referees directly.

UNDP is committed to achieve work force diversity (in terms of minority groups, caste/ethnic groups, persons with disability etc.) and has a policy to have gender balance among staff at all levels. Qualified female candidates and candidates particularly from disadvantaged and socially excluded groups are strongly encouraged to apply.

All applications will be treated with highest confidentiality.

SCHOOL VACANCY

A reputed progressive school located at Kageswori, Manohara- 9, Kathmandu with its focus on value based education, SDGs and 21st century skills adopting STEAM pedagogy is seeking qualified, experienced, dynamic and proactive teachers having positive and flexible attitude with learning culture and updated with latest curriculum for the following posts.

S/N	Level	Subjects
1	Secondary/ Primary	Maths, Nepali, Science, English, ICT, Social Studies, EPH
2	Primary / ECA	In-Charge

Interested & qualified candidates may apply for the post via email with updated resume and cover letter on the given address.

PANINI SCHOOL 2060

Pepsicola, Khahare – 09, Kathmandu, Nepal
Tel.: +977-01-4993290
E-mail: paninineetwork@gmail.com / info@paninischool.edu.np
Website: www.paninischool.edu.np
Facebook: www.facebook.com/pen2060

दाहाल-नेपाल समूहको शक्ति प्रदर्शन

'ओलीलाई सच्याउन सकिएन'

प्रतिनिधिसभा पुनःस्थापना नभएसम्म शान्तिपूर्ण संघर्ष गरिरहने नेताहरूको उद्घोष

प्रतिनिधिसभा विघटनको विरोधमा शुक्रबार काठमाडौंमा आयोजित सभामा नेकपा दाहाल-नेपाल समूहका शीर्ष नेताहरू ।

तस्विर : कविन अधिकारी/कान्तिपुर

बिनु सुवेदी (काठमाडौं)

प्रदेश २ र काठमाडौं आसपासका जिल्लाबाट समेत आएका आन्दोलनकारी बिहान ११ बजेदेखि नै सडकमा निस्किँदा राजधानीको यातायात अस्तव्यस्त बन्यो । रात्रिबस चढेर आएकासहित राजधानीका १० ठाउँबाट निस्किएको जुलुस भृकुटीमण्डपतिर अघि बढेपछि आसपास क्षेत्र आन्दोलनकारीले भरिभराउ भयो । त्यही भीडमा मिसिन आएका महोत्तरीका श्रीराम हृदय महतो भन्दै थिए, 'प्रधानमन्त्री बनाएर पनि केपी ओलीले हामी गरिबका लागि केही काम नगरेकाले विरोध गर्न आएका हौं ।' उनीजस्ता थुप्रै कार्यकर्ताले शुक्रबार भृकुटीमण्डप आसपासको क्षेत्र खचाखच भएपछि जुलुसको नेतृत्व गर्दै मञ्चमा पुगेका नेताहरूले भने, 'यो जुलुसले दोस्रो जनआन्दोलनको झझल्को दियो ।' प्रदर्शनकारीको भीड बढ्दै गएपछि सडकमात्रै होइन, च्यालीसमेत अस्तव्यस्त भएको थियो ।

प्रधानमन्त्री केपी शर्मा ओलीले पुस ५ गते प्रतिनिधिसभा असंवैधानिक ढंगले विघटन गरेपछि आन्दोलनमा उत्रिएको पुष्पकमल दाहाल र माधवकुमार नेपाल नेतृत्वको नेकपाले शुक्रबार काठमाडौं केन्द्रित दोस्रो प्रदर्शन गरेको हो । यसलाई उनीहरूले दोस्रो जनआन्दोलनजस्तै सशक्त भनेर व्याख्या गरेका छन् । यसअघि गत पुस १४ गते काठमाडौंमा विरोध प्रदर्शन गरेपछि दाहाल-नेपाल समूहको आन्दोलन काठमाडौं बाहिरका जिल्लामा केन्द्रित भएको थियो । पार्टी एकीकरण भएयता नै धेरै पटक मतभिन्नता राख्दै आएका नेकपाका नेताहरू प्रतिनिधिसभा विघटनपछि व्यावहारिक रूपमा अलग भएका हुन् । त्यसपछि नेकपाको यो खेमा कांग्रेस, जनता समाजवादी पार्टी र नागरिक समाज ओलीको कदमविरुद्ध केन्द्रित छन् । प्रतिनिधिसभा पुनःस्थापित नहुँदासम्म आन्दोलन अघि बढाउने उनीहरूले बताएका छन् ।

च्यालीपछिको सभालाई सम्बोधन गर्दै नेकपा अध्यक्ष दाहालले राजा-महाराजाको श्रीपेच झिकेर लात्ताले हान्न सक्ने नेपाली जनताले ओलीलाई पनि त्यसैगरी बहिर्गमन गराउने बताए । संविधान बनिसकेपछि देश विकासको गतिमा गएको भनेर सोचिए पनि त्यो सम्भव नभएकाले आत्मआलोचनाका लागि जनताबीच आएको उनको भनाइ थियो । 'स्थायित्व सुनिश्चित भएर अबको दशक विकास र समृद्धिको हुनेछ र सामाजिक न्याय दिनेछौं भनेर सोचेका थियौं,' दाहालले भने, 'तर हामीले ती सपनालाई तीन वर्षमा पूरा गर्न सकेनौं ।' उनले ओलीसँग गरेका सहमतिलाई सुरुदेखि नै दायाँबायाँ हुन नदिएको भए यो परिस्थिति नै नआउने बताए । 'सुरुदेखिको सहमतिलाई दायाँबायाँ हुन नदिएको भए केपी बेलैमा नांगिन्थे कि !,' उनले भने, 'हामीले सचिवालय र स्थायी कमिटीमा संघर्ष नगरेको होइन तर हाम्रो संघर्षले उनलाई सच्याउन सकिएन र हामी हाम्रो पनि समीक्षा गर्ने चरणमा पुग्यौं ।'

प्रधानमन्त्री ओलीले संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्र र संविधानसँगै शान्ति प्रक्रियालाई विघटन गर्न चाहेको दाहालको भनाइ थियो । 'ओलीको असंवैधानिक कदम नसच्चिँदासम्म यसरी नै शान्तिपूर्ण तरिकाले आन्दोलन गर्छौं,' उनले भने, 'केपीको निरंकुशतालाई प्रोत्साहन गर्ने षड्यन्त्र भयो भने नेपालको शान्ति प्रक्रिया डिरेल हुन्छ ।'

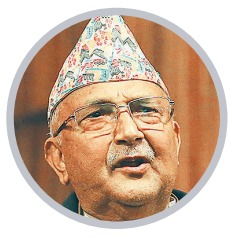

'साँघुरो गल्लीमा मान्छे जम्मा पार्दैमा आमसभा हुँदैन । जनपरिचालन र आमसभा कस्तो हुन्छ, २३ गते हेर्नुस्, हामी देखाइदिन्छौं ।'

परराष्ट्रमन्त्री प्रदीप ज्ञवालीले द्वन्द्वका समयमा भएका मानवअधिकार उल्लंघनका गम्भीर प्रकृतिका विषयमा सरकारले पूर्ण रूपमा आममाफी नदिने बताएकै भोलिपल्ट दाहालको यो अभिव्यक्ति आएको हो ।

दाहालले गणतन्त्र र संविधान रक्षाका विषयमा बोल्दै आए पनि शान्ति प्रक्रिया नै विघटन हुने सम्भावना रहेको अभिव्यक्ति यो आन्दोलनमा पहिलोपटक दिएका हुन् । ओलीले जालझेल गरेर जनमुक्ति सेनाहरूलाई फसाउन खोजेको आक्षेप उनले लगाए । 'मार्क्सवादले भनेको छ, आन्दोलन भनेको जनताका लागि उत्सव हो तर ओलीजी आन्दोलन भनेपछि रुन थाल्नुहुन्छ, २०६२/०६३ मा पनि त्यसै गर्नुभयो,' दाहालले भने, 'अहिले देश शोकमग्न छ, संविधान आईसीयूमा छ, उहाँ हँसाउँदै हिँड्नुभएको छ । यस्तो उल्टो खोपडीको मान्छे नेपालका कसरी छन् ?' उनले लोकतन्त्रको पक्षमा रहने कसैले पनि ओलीको कदमलाई ठीक नभनेको उल्लेख गर्दै आफूलाई सर्वोच्च अदालतमाथि भरोसा रहेको बताए । 'उनीहरूले सबैतिर सेटिङ गरेका छौं भनेका छन्, त्यस्तो हो भने पनि षड्यन्त्रकारी सेटिङ भत्काएर जनताको नयाँ सेटिङ खडा हुनेछ,' उनले भने ।

सभामा नेकपा दाहाल-नेपाल समूहका अर्का अध्यक्ष माधवकुमार नेपालले ओलीको गफ र उखानटुक्काले मात्रै देश चल्न नसक्ने बताउँदै उनलाई 'हिटलर' को उपमा दिए । 'संसारमा निर्वाचित व्यक्ति पनि तानाशाह हुँदा रहेछन्,' उनले भने, 'केपी ओली हिटलरी नाजीवादको नेपाली संस्करण हुन् ।' ओलीले संविधान र लोकतन्त्रमाथि खड्ग प्रहार गरेको जनाउँदै उनले प्रतिनिधिसभा पुनःस्थापनाको जुलुसमा आए स्वागत गर्ने बताए । 'ओलीले माफी माग्छन् भने सुरुमा केही दिन जेलमा राखेर निकालौंला,' नेपालले भने, 'तर केही पार्टीलाई कतै कम्युनिस्ट-कम्युनिस्ट मिल्छन् कि भन्ने शंका छ भने त्यो भ्रममा नपर्दा हुन्छ ।' नेकपा आधिकारिक रूपमा नफुटेकाले उनीहरूलाई अझै सत्ताधारी नेकपाकै रूपमा हेर्नुपर्ने कांग्रेस लगायतको धारणाबारे नेपालले यसो भनेका हुन् । आन्दोलनरत नेकपाले गरेको संयुक्त संघर्षको प्रस्ताव कांग्रेसले यही कारण स्वीकार गरेको छैन ।

वरिष्ठ नेता झलनाथ खनालले प्रतिगामी कदम चालेका ओलीले घुँडा नटेक्दासम्म आफूहरू कफन बाँधेरै सडकमै उत्रिरहने बताए । रूख बढ्दै गएपछि बोक्रा फ्याँके जस्तै फ्याँकिएका नेता ओली पार्टीलाई नचाहिने उनको भनाइ थियो । आफूहरूलाई भगौडा भन्ने ओली स्वयं नै भगौडा भएको खनालले बताए । उनले कुन आधिकारिक पार्टी हो भनेर हेर्नका लागि भए पनि सडकमा आउन ओलीलाई निम्ता दिए । यता खनालले निम्ता दिएलगत्तै राजधानीमै भएको ओली समूहको पेसागत विशेष कमिटीको कार्यक्रममा ओलीले 'जनपरिचालन र आमसभा कस्तो हुन्छ भनेर २३ गते देखाइदिने' बताएका छन् । उनले साँघुरो गल्लीमा मान्छे जम्मा गर्दैमा विशाल जनसभा भन्न नमिल्ने तर्क राखे ।

नेता खनालले ओली प्रवृत्तिलाई परास्त गर्न नसके देशमा विध्वंस हुन सक्ने बताउँदै अस्थिरताबाट देश बचाउन आफूहरू सडकमा आउनुपरेको उल्लेख गरे । उनले आफूलाई सर्वोच्च अदालत र निर्वाचन आयोगमाथि पूरै विश्वास रहेको बताए । 'सर्वोच्च राजा-महाराजाले हैन, हाम्रो संविधानले बनाएको हो, हामी अदालतलाई विश्वास गर्छौं,' नेता खनालले भने ।

स्थायी कमिटी सदस्य घनश्याम भुसालले पार्टी, सरकार र जनमतमा तिरस्कृत भएपछि ओलीले राष्ट्रिय राजनीतिको धुरीमा आगो लगाएको टिप्पणी गरे । उनले हुँदा हुँदैको दुई तिहाइ मासेर दुई तिहाइका लागि प्रतिनिधिसभा भंग गरेको भन्नु लज्जाको विषय भएको उल्लेख गरे । 'भएको छोरो मारेर ओली पूर्णिमाको व्रत बस्नुभएको छ,' नेता भुसालले भने, 'ओलीले दुई तिहाइ आउने ग्यारेन्टी नहुँदासम्म चुनाव हुन दिनुहुनेछैन, ख्याल गरौं कमरेडहरू ।' नेता भुसालले अब ओलीसँग साइबर सेना नामका 'साइबर स्याल', ओलीले निजी सचिवालयजस्तो बनाएको राष्ट्रपति संस्था र सेटिङवाला प्रपञ्चमात्रै बाँकी रहेको बताए । स्यालको रजाइँ वास्तविक दुनियाँमा सम्भव नरहेको उल्लेख गर्दै उनले भने, 'अब सेटिङको फन्डा पनि जासुसी उपन्यासमा मात्रै सम्भव छ ।' उनले अर्को ओली नजन्मियोस् भन्नका लागि आफूहरू उठिसकेको र त्यसको नेतृत्व लिन दोस्रो पुस्ता तयार रहेको उल्लेख गरे ।

प्रतिनिधिसभा विघटन गर्ने ओलीको निर्णयलाई सच्याउन सडक आन्दोलन र शक्ति प्रदर्शन नै उपयुक्त विकल्प ठानेको नेकपाले त्यसैलाई जोड दिएको छ । सडकमा आउने नागरिक र असंवैधानिक कदमविरुद्ध उनीहरूले उठाउने आवाजले अस्थिरतातिर धकेलिएको राजनीति बचाउन सकिने दाहाल-नेपाल नेतृत्वको नेकपाको आकलन हो । सम्भवतः त्यसैकारण उनीहरूले काठमाडौं बाहिरबाट पनि गाडीका गाडी प्रदर्शनकारी ल्याएर आए । सभामा सहभागी भएर फर्किने क्रममा धनुषाका दामोदर यादव भन्दै थिए, 'केपी ओलीले गरेको नराम्रो कामको विरोध गर्न आन्दोलनमा आएका हौं ।'

उपराष्ट्रपति निवासमा दाहाल-भट्टराई वार्ता

काठमाडौं (कास)- प्रधानमन्त्री केपी शर्मा ओलीले गरेको प्रतिनिधिसभा विघटनको निर्णयविरुद्ध आन्दोलनरत नेकपा (दाहाल-नेपाल) समूहका अध्यक्ष पुष्पकमल दाहाल र जसपाका संघीय परिषद् अध्यक्ष बाबुराम भट्टराईबीच शुक्रबार उपराष्ट्रपति नन्दबहादुर पुनको निवासमा वार्ता भएको छ ।

नेकपाको शक्ति प्रदर्शनपछि दाहाल लैनचौरस्थित उपराष्ट्रपति पुनको निवासमा गएका थिए । त्यहाँ उपराष्ट्रपति पुन, दाहाल र भट्टराईबीच वार्ता भएको थियो । कुनै बेला एउटै पार्टीमा रहेका दाहाल र भट्टराईको मत ओलीलाई हटाउने विषयमा मिलेको छ तर फरक-फरक दलबाट आन्दोलन गर्दा ओलीविरुद्धको शक्ति विकेन्द्रित भइरहेको उनीहरूले बताउँदै आएका छन् । बाहिर कार्यगत एकताको चर्चा चलिरहेका बेला उनीहरूले शुक्रबार उपराष्ट्रपति पुनसमेतको उपस्थितिमा भेटेका हुन् । उनीहरूको भेटको विषयवस्तुबारे औपचारिक रूपमा बाहिर आएको छैन । स्रोतका अनुसार उनीहरूबीच ओलीविरुद्ध शक्ति केन्द्रित गर्ने विषयमा कुराकानी भएको छ भने द्वन्द्वकालीन घटनाहरूलाई जोडेर ओलीले आफूहरूविरुद्ध चाल्न सक्ने कदमबारे पनि उनीहरू चनाखो छन् । उपराष्ट्रपति पुन, दाहाल र भट्टराई तीनै जना सशस्त्र द्वन्द्वकालका मुख्य नेतृत्व हुन् । त्यसैले यस्ता घटनाहरू जोडेर ओलीले खेल्न सक्ने खेलबारे पनि उनीहरूले आकलन गरिरहेको स्रोतको भनाइ छ ।

परराष्ट्रमन्त्री प्रदीपकुमार ज्ञवालीले बिहीबार मात्र संयुक्त राष्ट्रसंघको मानवअधिकार परिषद्को ३७ औं सत्रलाई सम्बोधन गर्दै द्वन्द्वकालमा भएका मानवअधिकार हननका गम्भीर प्रकृतिका घटनामा आममाफी नदिने बताएका थिए । शुक्रबारै अध्यक्ष दाहालले ओलीले शान्ति प्रक्रियालाई नै अवरुद्ध पार्न सक्ने भन्दै सार्वजनिक मञ्चमा भाषण गरेका थिए । त्यही कुरा बोलेपछि उनी उपराष्ट्रपति निवास पुगेका हुन् ।

ओलीसँग गठबन्धन नगर्न देउवालाई दबाब

नेकपाको दाहाल-नेपाल समूहसँग गठबन्धन गर्नुपर्नेमा कांग्रेसका संस्थापनइतर नेताहरूको जोड

कुलचन्द्र न्यौपाने (काठमाडौं)

कांग्रेस सभापति शेरबहादुर देउवालाई पार्टीको संस्थापनइतर समूहले प्रधानमन्त्री केपी ओली समूहसँग केन्द्र र प्रदेशमा गठबन्धन नगर्न दबाब दिएको छ । प्रदेश सरकार गठबन्धनको विषयमा छलफल गर्न देउवाले बोलाएको बैठकमा उनीहरूले ओलीसँगको गठबन्धन आत्मघाती हुने बताएका छन् ।

प्रदेश १ र वाग्मतीका मुख्यमन्त्रीविरुद्ध नेकपाको पुष्पकमल दाहाल-माधवकुमार नेपाल समूहले अविश्वासको प्रस्ताव दर्ता गराएपछि नेकपाका दुवै समूहको तानातानमा कांग्रेस परेको छ । अविश्वासको प्रस्ताव सफल वा असफल बनाउन दुइटै प्रदेशमा कांग्रेस निर्णायक छ । कांग्रेसलाई आफूतिर तान्न नेकपाका दुवै समूहले दुईमध्ये एउटामा मुख्यमन्त्री दिने प्रस्ताव गरेका छन् । यही विषयमा छलफल गर्न देउवाले शुक्रबार वाग्मती र बुधबार प्रदेश २ का कांग्रेस केन्द्रीय सदस्यहरूको बैठक बोलाएका थिए । दुवै बैठकमा संस्थापनइतर पक्षीय र संस्थापन पक्षका कतिपय सदस्यले समेत सडकमा ओलीको कदमविरुद्ध आन्दोलन गरिरहेका बेला प्रदेशमा त्यही समूहसँग मिल्दा जनताले कसरी हेर्लान् भन्दै नेतृत्वसँग प्रश्न गरेका थिए ।

कांग्रेसका वरिष्ठ नेता रामचन्द्र पौडेल र पूर्वमहामन्त्री कृष्णप्रसाद सिटौलासहितका अधिकांश नेताले सैद्धान्तिक र राजनीतिक रूपमा ओली समूहसँग गठबन्धन गर्न कुनै पनि हालतमा नमिल्ने तर्क गरेका थिए । सभापति देउवाले भने कांग्रेस राजनीतिक पार्टी भएकाले राजनीतिक दलकै व्यवहार गरेर अघि बढ्नुपर्ने भन्दै प्रधानमन्त्री ओलीसँगको गठबन्धनको संकेत गरेका थिए । पार्टी केन्द्रीय कार्यालयबाट शुक्रबार जारी विज्ञप्तिमा भने सभापति देउवाले त्यस्तो धारणा नराखेको भन्दै खण्डन गरिएको छ । विज्ञप्तिमा प्रदेश सरकार निर्माणका विषयमा 'आवश्यक निर्णय प्रदेश संसदीय दललाई गर्न दिनु व्यावहारिक र लोकतान्त्रिक हुने' धारणा राखेको उल्लेख गरिएको छ ।

कांग्रेसको प्रदेश कार्यसमिति गठन नभएकाले केन्द्रले नीतिगत निर्णय नलिई प्रदेश सरकारमा पठाउन नहुने उल्लेख गर्दै वरिष्ठ नेता पौडेलले बैठकमै आपत्ति जनाएका थिए । आफ्नो स्वार्थअनुकूल निर्णय गराउनका लागि संसदीय दललाई अधिकार दिन खोजिएको आशंका उनको थियो । पार्टीले मार्गनिर्देशन गरेर मात्रै संसदीय दललाई जिम्मेवारी दिनुपर्नेमा उनले जोड दिए ।

बैठकमा संस्थापन पक्षबाट प्रदेश १ मा मुख्यमन्त्री शेरधन राईलाई सहयोग गर्ने र वाग्मतीमा कांग्रेसलाई मुख्यमन्त्री दिने भनी आएको प्रस्तावबारे जानकारी गराइएको थियो । वाग्मती प्रदेशमा मुख्यमन्त्री डोरमणि पौडेललाई राजीनामा गर्न लगाएर कांग्रेसलाई सहयोग गर्न ओली समूह तयार रहेको संस्थापन पक्षको भनाइ थियो । देउवाको रोजाइ पनि वाग्मती प्रदेश छ । वाग्मतीमा उनीनिकट इन्द्रबहादुर बानियाँ संसदीय दलका नेता छन् । ओलीको प्राथमिकता पनि वाग्मतीभन्दा प्रदेश १ छ । वाग्मतीका मुख्यमन्त्री पौडेलको कार्यक्षमतामाथि सांसदहरूबाटै पटक-पटक प्रश्न उठिरहेकाले ओलीले एउटा रोज्नुपर्दा प्रदेश १ पर्ने देखिन्छ । संस्थापनइतर पक्षीय नेताहरूले भने दाहाल-नेपाल समूहले धेरैअघि नै दुइटा प्रदेशमध्ये रोजेर कांग्रेसलाई मुख्यमन्त्री लिन प्रस्ताव गरिसकेको बताएका छन् । कांग्रेस महामन्त्री शशांक कोइरालाले पनि स्थानीय तहमा ओली समूहसँगै मुख्य प्रतिस्पर्धा देखिएकाले दाहाल-नेपाल समूहसँग मिल्नुपर्ने सुझाव सभापतिलाई दिँदै आएको कान्तिपुरलाई हालै बताएका थिए । उनले दाहाल-नेपाल समूहको प्रस्तावअनुसार रोजेर एक मुख्यमन्त्री लिनुपर्दा सभापति देउवाले चाहना गरेबमोजिम वाग्मती छान्न आफूहरू पनि राजी हुने बताए । संस्थापनइतर पक्षले दाहाल-नेपाल समूहलाई वाग्मतीको मुख्यमन्त्री लिने र प्रदेश १ मा आफूहरूले सहयोग गर्ने अनौपचारिक तहमार्फत जानकारी गराइसकेका छन् ।

देउवाले केन्द्रीय सदस्यहरूसँगको बैठकअघि वरिष्ठ नेता पौडेल, महामन्त्री कोइराला, पूर्वमहामन्त्री सिटौलासँग छुट्टाछुट्टै छलफल गरेका थिए । छलफलमा केन्द्रीय सदस्यहरू नवीन्द्रराज जोशी, डिना उपाध्याय, गगन थापा, ध्यानगोविन्द रञ्जितलगायतको उपस्थिति थियो । संस्थापनइतर पक्षीय जोशी र थापाले पनि प्रधानमन्त्री ओलीसँगको गठबन्धनमा जानु सैद्धान्तिक र व्यावहारिक रूपमा नमिल्ने भन्दै त्यस्तो निर्णय नलिन सभापतिलाई सुझाएका थिए ।

प्रदेश १ को बैठकमा पनि संस्थापनइतरका नेताहरूले ओलीसँगको गठबन्धनमा जान नहुनेमा जोड दिएका थिए । पूर्वमहामन्त्री सिटौलाले ओली समूहसँगको गठबन्धनमा सरकार बनाउने निर्णय नगर्न आग्रह गरेका थिए । उनले पदाधिकारी बैठकबाट तत्काल अर्को चरणको सडक आन्दोलन घोषणा गर्नुपर्ने बताएका थिए । प्रतिनिधिसभा पुनःस्थापना र निर्वाचन दुवै नहुने स्थिति रहेको तर्क गर्दै उनले कांग्रेसले सडक छाड्न नहुने बताएका थिए । '२०१७ सालमा राजा महेन्द्रले 'कू' गर्दा बीपी, गणेशमान सिंह, कृष्णप्रसाद भट्टराई जेल जान तयार हुनुभयो, सैद्धान्तिक कुरामा सम्झौता गर्नुभएन । अहिले पनि ओलीको संविधान विघटन गर्ने कदम त्यस्तै 'कू' हो । पार्टीको मौलिक सिद्धान्त र आदर्शविरुद्ध जाने गरी ओलीसँगको गठबन्धन हामीले स्विकार्नु हुन्न,' पूर्वमहामन्त्री सिंहले भने, 'हाम्रै नेतृत्वमा जारी संविधानमाथि यत्रो प्रहार गर्ने अनि हामी तिनै ओलीसँग मिल्ने ?' देउवाले दुवै छलफलमा प्रदेशका संसदीय दलका नेता र सांसदहरूसँग छलफल गरेर मात्रै निर्णय लिने बताएका छन् ।

'कुनै पनि सिद्धान्त र तर्कले ओलीसँग मिल्न मिल्दैन'

'कांग्रेस राजनीतिक पार्टी भएकाले राजनीतिक व्यवहार देखाउनुपर्छ'

वरिष्ठ नेता पौडेल र पूर्वमहामन्त्री सिटौलाले ओलीसँगको गठबन्धनमा सरकार बनाउने कुरा सैद्धान्तिक रूपमा सोच्न पनि नहुने उल्लेख गर्दै गलत निर्णय नलिन देउवालाई सचेत गराएका थिए । प्रतिनिधिसभा विघटन गर्ने ओलीको कदमलाई असंवैधानिक र अलोकतान्त्रिक भनेर सडक आन्दोलन गरिरहेका बेला त्यही समूहसँग कुनै पनि तर्कले मिल्न नहुने पौडेलको भनाइ थियो । त्यस्तै भनाइ दुई दिनअघिको बैठकमा सिटौलाले पनि राखेका थिए । 'केन्द्रमा ओलीको सरकार र प्रदेशमा उनका सहयोगीलाई साथ र समर्थन गर्नु भनेको तीन वर्षसम्मको ओलीको कुशासन र प्रतिनिधिसभा विघटन गर्ने असंवैधानिक कदमलाई समर्थन दिनु हो,' सिटौलाले कान्तिपुरसँग भने, 'पार्टीका ९० प्रतिशत कार्यकर्ताको भावना ओलीसँगको गठबन्धनमा जानुहुन्न भन्ने छ । निजी सत्ता स्वार्थका लागि गठबन्धन गर्नु आत्मघाती हुनेछ र यसले दुई वर्षपछि हुने आमचुनावमा समेत ठूलो असर पार्नेछ ।'

सिटौलाले सरकारविरुद्ध अविश्वास प्रस्ताव आएपछि त्यसको पक्षमा मतदान गर्ने प्रतिपक्षको धर्मसमेत भएको बताए । 'ओलीको असंवैधानिक कदमविरुद्ध कालो झन्डा र ब्यानर बोकेर लाखौं कार्यकर्ता सडकमा निस्केका छन् । देशको हितमा काम नगरेका कारण ओलीले शासन गर्ने राजनीतिक र नैतिक आधार गुमाएको भनी पार्टीले निर्णय गरिसकेको छ,' उनले थपे, 'यो पृष्ठभूमिमा केन्द्रमा ओली र प्रदेशमा उनका सहयोगीलाई साथ दिनु आत्मघाती हुन्छ । चरम अवसरवाद र सत्ता स्वार्थमा कांग्रेस फस्छ । यही कुरा मैले सभापतिजीलाई भनिसकेको छु ।'

बैठकमा सहभागी पूर्वमहामन्त्री प्रकाशमान सिंहले प्रधानमन्त्री ओलीको असंवैधानिक कदमविरुद्ध सडकमा प्रदर्शन गर्ने अनि त्यही समूहसँग गठबन्धन गर्नुपर्छ भन्ने धारणा अराजनीतिक हुने बताए । 'ओलीको कदमलाई लिएर हामी देशभर विरोधमा छौं । अहिले प्रदेश सरकार निर्माणमा ओली समूहसँग मिलेर जान सकिन्न, जान हुँदैन पनि,' उनले कान्तिपुरसँग भने, 'हामीले त्यस्तो निर्णय लियौं भने कांग्रेसलाई जनताले पनि ठीक ढंगले मूल्यांकन गर्दैनन् ।'

संस्थापनइतर पक्षले प्रतिनिधिसभा विघटन गर्ने ओलीको कदमविरुद्ध सडक संघर्ष गरिरहेको नेकपाको दाहाल-नेपाल समूहसँग गठबन्धन गर्नुपर्नेमा जोड दिएका छन् । सहमहामन्त्री प्रकाशशरण महतले प्रदेश सरकार निर्माणका विषयमा आ-आफ्ना धारणा राख्ने काम मात्रै भएको बताए । 'पार्टीले अहिल्यै कुनै निर्णय र निष्कर्ष निकालेको छैन,' उनले भने, 'पार्टीको हितलाई ध्यानमा राखेर निर्णय गर्ने हो ।' छलफलमा

'अदालतले घुँडा टेक्नु हुँदैन'

बिर्तामोड (कास)- नेपाली कांग्रेसका नेता कृष्णप्रसाद सिटौलाले सर्वोच्च अदालतले प्रधानमन्त्री केपी ओलीको असंवैधानिक निर्णयसामु घुँडा टेक्न नहुने बताएका छन् । संविधानको रक्षा गर्नुपर्ने जिम्मेवारी अदालतसमक्ष रहेको उनको भनाइ छ । 'सर्वोच्चले प्रधानमन्त्री ओलीको निर्णयसामु घुँडा टेक्यो भने मुलुकको अवस्था कस्तो हुन्छ ? निर्वाचन आयोग, अख्तियार, लोक सेवा, प्रहरी प्रशासन, प्रशासनिक निकायहरू कसरी चल्लान् ? उनीहरूले गर्ने निर्णय कस्तो होला ?' उनले भने, 'हामीलाई विश्वास छ । न्यायाधीशहरूले यी कुरा राम्ररी बुझ्न सक्छन् ।'

बिर्तामोडमा शुक्रबार झापा जिल्लास्तरीय पार्टी कार्यकर्ता भेलालाई सम्बोधन गर्दै सिटौलाले न्यायाधीशहरूलाई पनि संविधानको भावनाविपरीत हुने गरी व्याख्या गर्ने अधिकार नभएको तर्क गरे । 'हामीले संविधानमा स्वतन्त्र न्यायालयको व्यवस्था गरेका छौं, प्रतिनिधिसभाले गर्ने गलत निर्णय सच्याउने अधिकार अदालतलाई छ । प्रतिनिधिसभा जनताको सर्वोच्च निकाय हो । त्यसैले प्रतिनिधिसभा कसैको व्यक्तिगत स्वार्थ वा एकल निर्णयले विघटन हुन सक्दैन,' उनले भने ।

सिटौलाले ओलीको कदम संविधानअनुसार भए/नभएको स्वयं ओली र संविधानसभा अध्यक्ष सुवासचन्द्र नेम्वाङलाई राम्ररी जानकारी रहेको दाबी गरे । 'प्रधानमन्त्रीले संसद् विघटन गर्न नपाउने विषयमा संविधान निर्माणअघि स्वयं ओली र सुवास नेम्वाङले कैयौं पटक बहस गरेका छन् तर आज उनीहरूले देखाउने र चपाउने दुई किसिमको दाँत देखाए,' उनले भने ।

प्रेमिकाको हत्या आरोपित १० वर्षपछि पक्राउ

काठमाडौं (कास)- प्रेमिकाको हत्या गरी फरार रहेका ताप्लेजुडका २७ वर्षीय पवन लिम्बूलाई प्रहरीले १० वर्षपछि यसै साता मूलपानीबाट पक्राउ गरेको छ। पाँचथर सदरमुकाम फिदिमस्थित एक गेस्ट हाउसमा प्रेमिका १७ वर्षीया सुष्मा तुम्बाहाङ्फेको गोली हानी हत्या गरेर उनी फरार भएका थिए।

अनुदानको खोप वितरणमा अलमल

काठमाडौं (कास)- भारतबाट अनुदानमा प्राप्त खोप सरकारको तयारी पूरा नभएकाले जिल्ला तहसम्म पुऱ्याउन ढिलाइ हुने भएको छ। स्वास्थ्यमन्त्री हृदयेश त्रिपाठीले बुधबार पत्रकार सम्मेलनमा सम्पूर्ण तयारी पूरा भएको जानकारी दिए पनि कुन जिल्लामा कसले खोप पाउने भन्ने तथ्यांक अझै यकिन भएको छैन। खोप लगाउन आवश्यक पर्ने सामग्रीका लागि बजेटको जोहो बल्ल हुँदै छ। खोप दिन खटिने कर्मचारीलाई तालिम पनि अधुरै छ। भारतले बिहीबार उपलब्ध गराएको १० लाख डोज कोभिसिल्ड खोप काठमाडौंको टेकुस्थित केन्द्रीय भण्डारणमा राखिएको छ। सरकारले खोप आएको पाँच दिनभित्र जिल्ला तहसम्म पुऱ्याउने योजना बनाएको थियो। तर जिल्लागत विवरण यकिन नहुँदा प्रदेशमा खोप ढुवानी गर्न ढिलाइ भएको स्वास्थ्य सेवा विभागका व्यवस्थापन महाशाखा प्रमुख भीमसिंह तिंकरीले बताए। 'खोप लगाउनेको जिल्लागत यकिन विवरण प्राप्त नहुँदा शुक्रबार ढुवानी हुन सकेन,' उनले भने, 'तथ्यांक पूर्ण रूपमा नआए पनि आइतबारसम्म प्रदेशमा खोप पठाइसक्छौं।'

विभागले खोप भण्डारण शाखालाई तयारी अवस्था बस्न निर्देशन दिएको छ। 'जिल्लागत पठाइने खोपको सूची तयार हुनेबित्तिकै लोड गरेर लैजान तयार छौं,' भण्डारणका एक कर्मचारीले भने, 'तर, कहाँ कति लैजाने भन्ने यकिन भएन।' स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालयले स्वास्थ्यकर्मी, स्वास्थ्य स्वयंसेविका, एम्बुलेन्स चालक, शव व्यवस्थापन, सफाइमा खटिने कर्मचारीलाई पहिलो चरणमै खोप लगाउने योजना बनाएको छ। तथ्यांक संकलन गर्ने जिम्मेवारी स्थानीय तहलाई दिइएको छ। हरेक स्थानीय तहबाट संकलन भएको तथ्यांक जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालयले विभागमा पठाउनुपर्छ।

स्वास्थ्य मन्त्रालयले खोप लगाउन आवश्यक पर्ने सामग्री, खोप लगाएपछि असर देखिए त्यस्ता व्यक्तिलाई दिने औषधि खरिदका लागि अर्थ मन्त्रालयसँग बजेट माग गरेको छ। सरकारले फागुनमा खोप आउन सक्ने भन्दै तयारी सुस्त गरेको थियो। मन्त्रालयले पुस २० मा स्थानीय तहलाई पत्राचार गरी खोप लगाउने स्वास्थ्यकर्मीको तथ्यांक संकलनको प्रक्रिया अघि बढाएको थियो।

औषधि व्यवस्था विभागबाट दर्ता प्रक्रिया, खोप लगाउनेको विवरण तयार र आवश्यक सामग्री भएलगत्तै खोप जिल्लास्तरमा पुगिसक्ने विभागका महानिर्देशक दीपेन्द्ररमण सिंहले बताए। औषधि व्यवस्था विभागका महानिर्देशक भरत भट्टराईले अनुमतिको काम यसअघि नै सकिए पनि भ्याक्सिनको 'लट रिलिज' बाँकी रहेको जानकारी दिए। 'बिहीबार अबेर स्याम्पल प्राप्त भएको थियो,' उनले भने, 'यो सामान्य प्रक्रिया हो। राष्ट्रिय औषधि प्रयोगशालाले परीक्षण गरेर लट रिलिज गर्छ।'

खोप दिने ८ हजारभन्दा बढी जनशक्तिलाई तालिमसमेत दिन बाँकी छ। विभागको खोप शाखा प्रमुख डा. झलक गौतमले तालिम सञ्चालन भइरहेको बताए। खोप नयाँ भएकाले कर्मचारीलाई तालिम चाहिएको विभागले जनाएको छ। 'हामीले सोचेभन्दा छिटो खोप प्राप्त भएकाले अलमल भएको हो,' विभागका एक कर्मचारीले भने।

भारतबाट प्राप्त खोप प्रदेशमा लैजाने रुट तय भइसकेको छ। दुइटा ट्रकमध्ये एउटाले वाग्मती, प्रदेश २ र प्रदेश १ का लागि खोप पुऱ्याउनेछ। अर्को ट्रकमा गण्डकी, लुम्बिनी, कर्णाली र सुदूरपश्चिम प्रदेशका लागि पठाइन्छ। १० लाखमध्ये ४ लाख ५० हजार मात्रा मात्रै प्रदेशमा पठाइने भएको छ। साढे ५ लाख मात्रा टेकुस्थित भण्डारणमै राखिने महाशाखा प्रमुख तिंकरीले बताए। 'पहिलो डोजको भ्याक्सिन मात्रै पठाउँदैछौं,' उनले भने, 'प्रदेशले जिल्लामा आवश्यकताअनुसार वितरण गर्छ। अपुग खोप केन्द्रबाट पठाइन्छ।'

सिनोफार्मसँग क्लिनिकल ट्रायलको कागजात माग

काठमाडौं (कास)- चिनियाँ कम्पनी सिनोफार्मका प्रतिनिधिले कोभिडविरुद्धको खोपको नेपालमा आपत्कालीन उपयोगका लागि आवश्यक प्रक्रियाबारे जानकारी लिएका छन्। उनीहरूले स्वास्थ्य मन्त्रालय र औषधि व्यवस्था विभागमा आएर शुक्रबार जानकारी लिएको स्रोतले जनाएको छ।

औषधि व्यवस्था विभागले आपत्कालीन उपयोगको अनुमतिका लागि आवश्यक पर्ने अपुग कागजातबारे चिनियाँ पदाधिकारीलाई जानकारी दिएको छ। औषधि व्यवस्था विभागले मुख्य रूपमा तेस्रो चरणको क्लिनिकल ट्रायलको तथ्यांकलगायतका बारेमा आधिकारिक दस्तावेज पेस गर्न सिनोफार्मलाई भनेको छ। सिनोफार्मका तर्फबाट नेपालमा खोपको आपत्कालीन प्रयोगका लागि अनुमति मागिएको छ। नेपालले हालसम्म सिरम इन्स्टिच्युट अफ इन्डियाद्वारा उत्पादित कोभिसिल्ड खोपलाई मात्र आपत्कालीन उपयोगको ससर्त अनुमति प्रदान गरेको छ।

प्रदेश सरकार
भूमि ब्यवस्था, कृषि तथा सहकारी मन्त्रालय
कृषि विकास निर्देशनालय
बागमती प्रदेश
हेटौंडा, मकवानपुर

कोल्ड च्याम्बर/कोल्ड स्टोर निर्माण कार्यक्रम सञ्चालनका लागि प्रस्ताव आव्हानको सूचना

दोश्रो प्रथम पटक सुचना प्रकाशन मितिः २०७७/१०/१०

कृषि विकास निर्देशनालय, हेटौंडाको आ.व. २०७७/७८ को वार्षिक स्वीकृत कार्यक्रम अनुसार "स्थानिय तह/सहकारी/समुह/नीजि क्षेत्रको ५०% लागत साझेदारीमा प्रति इकाई अधिकतम रकम रु. ११,७६,०००।०० (अक्षेरुपी एघार लाख छयहत्तर हजार रुपैया मात्र) मा फेब्रिकेटेड कोल्ड च्याम्बर (१५ मे.टन भन्दा माथी)" निर्माण गर्ने कार्यक्रम रहेको हुँदा इच्छुक **कृषक समूह, कृषि सहकारी, नीजि क्षेत्र र स्थानीय तहले "कोल्ड च्याम्बर/कोल्ड स्टोर निर्माण कार्यक्रम सञ्चालन (पहिलो संशोधन) कार्यविधि, २०७६"** बमोजिम सूचना प्रकाशनको मितिले १५ दिन (मितिः २०७७/१०/२४ गते) भित्र फेब्रिकेटेड कोल्ड च्याम्बरको क्षमता स्पष्ट खुलाई तपसिलका कागजात सहित कृषि विकास निर्देशनालयमा आवेदन दर्ता गर्नु हुन यो सूचना प्रकाशित गरिएको छ।

कार्यक्रमको विवरणः

क्र.स.	कार्यक्रम लागु हुने स्थान	
	जिल्ला	स्थानिय तह
१	काठमाण्डौ	चन्द्रागिरी न.पा., बुढानिलकण्ठ न.पा.-१३,
२	भक्तपुर	चाँगुनारायण न.पा.-१
३	ललितपुर	गोदावरी न.पा., महालक्ष्मी न.पा.,
४	चितवन	रत्ननगर न.पा.-१३
५	काभ्रे	पाँचखाल न.पा.-५, मन्डनदेउपुर न.पा.,
६	सिन्धुपाल्चोक	बाह्रविसे न.पा., मेलम्ची न.पा., लिसंखु पाखर गा.पा.,
७	सिन्धुली	सुनकोशी गा.पा., कमलामाई न.पा., हरिहरपुर गढि गा.पा.-८
८	रामेछाप	रामेछाप न.पा., गोकुलगंगा गा.पा.
९	दोलखा	गौरिशंकर गा.पा.- ५
१०	रसुवा	कालिका गा.पा. राम्चे
११	नुवाकोट	बिदुर न.पा., बेलकोटगढी न.पा., ककनी गा.पा., किस्पाङ गा.पा.,
१२	धादिङ्ग	धुनिवेशि न.पा., गजुरी न.पा., ज्वालामुखी गा.पा., बेनीघाट रोराङ्ग गा.पा., त्रिपुरासुन्दरी गा.पा.मा संख्या २,

नोटः त्रिपुरासुन्दरी गा.पा.मा जम्मा २ र अन्य तोकिएका स्थानियतह वा तोकिएको वडामा जम्मा १ वटा कार्यक्रम सञ्चालन हुने,

तपसिलः
१. कार्यविधिको अनुसूची ÷ २ अनुसारको आवेदन,
२. कार्यविधिको अनुसूची ÷ २ अनुसार माग गरिएका कागजपत्रहरु,
✓ संस्था दर्ताको प्रमाण पत्र तथा VAT/PAN दर्ता प्रमाण पत्रको प्रतिलिपि,
✓ समुह/सहकारी,नीजी फर्मको प्रबन्धपत्र वा नियमावली वा उद्देश्य देखिने कागजातहरु,
✓ निर्माण गरिने जग्गा आवेदक संस्थाको नाममा भएको वा कम्तिमा १० वर्षे करार सम्झौता गरी भोगाधिकार गरिने कागजातको प्रमाणपत्र,
✓ कम्तिमा १० वर्ष सञ्चालन गर्नको लागि बैठकको निर्णय,
✓ सेवा प्रदान गर्ने क्षेत्रका कृषि उपज उत्पादक कृषकहरुका संस्थासंग कोल्डच्याम्बर/ कोल्ड स्टोरबाट दिने सेवा सम्बन्धि सम्झौता तथा शर्तहरु (बस्तु, परिमाण, समयावधि, दर आदि विषयहरु समेटिएको),
✓ स्थानीय तहको सिफारीस (सम्भव भएसम्म),
३. कार्यविधिको अनुसूची -३ अनुसारको व्यवसायिक प्रस्ताव,
४. कार्यविधिको अनुसूची -४ अनुसारको प्रतिवद्धता पत्र,
५. साझेदारको बैक खातामा न्यूनतम ११,७६,०००।०० (अक्षेरुपी एघार लाख छयहत्तर हजार रुपैया मात्र) मौज्दात रहेको प्रमाण,

पुनश्चः सम्वन्धित कार्यविधि भूमि व्यवस्था, कृषि तथा सहकारी मन्त्रालय, बागमती प्रदेश को बेवसाईट www.molmac.bagamati.gov.np वा कृषि विकास निर्देशनालयको बेवसाईट www.doad.bagamati.gov.np बाट डाउनलोड गर्न सकिनेछ।

सुदूरपश्चिम विश्वविद्यालय
कृषि विज्ञान संकाय, डीनको कार्यालय
टीकापुर बहुमुखी क्याम्पस, टीकापुर, कैलालीमा
स्नातक तहमा भर्ना कार्यक्रम २०७७/०७८

प्रवेश परीक्षाको आवेदन फाराम भर्ने सम्बन्धी अत्यन्त जरूरी सूचना

सुदूरपश्चिम विश्वविद्यालय, कृषि विज्ञान संकाय अर्न्तगत यस टीकापुर बहुमुखी क्याम्पसमा **(QAA Certified) B.Sc.Ag.** कार्यक्रमको शैक्षिक सत्र २०७७/०७८ (सन् २०२१) को नयाँ विद्यार्थी भर्नाका लागि प्रवेश परीक्षा सञ्चालन गरिने भएकाले भर्ना हुन चाहने इच्छुक विद्यार्थीहरुबाट आवेदन माग गरिएको छ।

फाराम वितरण	२०७७ माघ ७ गतेदेखि
भर्ना फाराम बुझाउने अन्तिम मिति (विलम्ब शुल्क रहित)	२०७७ फागुन ७ गतेसम्म
भर्ना फाराम बुझाउने अन्तिम मिति (विलम्ब शुल्क सहित)	२०७७ फागुन १४ गतेसम्म
प्रवेश परीक्षा	२०७७ फागुन १८ गते (बिहान ११:३० बजे)
नतिजा प्रकाशन	२०७७ फागुन १८ गते (सोही दिन)

यस सम्बन्धी विस्तृत जानकारीका लागि www.fwuag.edu.np मा हेर्न सकिनेछ।

प्रवेश परीक्षा समिति

INVITATION FOR BIDS
Supply of Stationary Items
ITB No.: WACT/SCM/2021-01
Date of publication: 23 January 2021

बाल कल्याण संघ WACT

Welfare Association for Children Tikapur (WACT), in a collaboration with Astha Nepal Achham & CEAD Nepal Doti is purchasing Stationary Items having specification as per below table under a consortium procurement approach, hence it invites interested Bidders to submit "Sealed Bid" for supply and delivery of Stationary Items.

Item	Specification	Quantity
Note Book	Nepali (Single line) * Shiny Paper *140 Pages (with cover page) * Cover page shiny and laminated * Cover paper : 200 gram (+- 10 gram) * Inner paper: 60 gram (+ - 2 gram) * Paper Size: 9*7 inch (+ - 0.5 inch) * Binding with stapler pin * Printed logo with messaging (2-3 logo) in cover page."	89,150 Pcs
Pencil	2HB Lead, Good Quality (Renown Brand)	10,600 Pcs
Eraser	Dust Free Rubber, good quality medium size (Renown Brand)	10,600 Pcs
Sharpener	Good Quality, medium size (Renown Brand)	10,600 Pcs
Ball Pen	Bal Pen, 0.5mm Black ,With Grip, Good Quality (Renown Brand)	20,000 Pcs

1. Interested bidders are advised to obtain a bidding document from 24 January 2021 up to 03 February 2021 by upon the submission of email request to: **scm.wactwv@gmail.com** along with electronic copy of PAN/VAT certificate, copy of license, tax clearance certificate
2. All bids accompanied by a bid Security (2% of quoted price) must be delivered in accordance with the Instruction to Bidders latest by 05:00 PM on 05 February 2021 in the address given below.
3. Samples shall be required as per instructions in the bidding document. Failed bidder to deliver the sample will be disqualified.
4. A consortium purchase committee of WACT will independently carried out bid evaluation and vendor awarding process. Respective organizations in accordance to Instruction to the Bidder of Bidding Document will place Purchase Order to the awarded bidder.
5. WACT will establish a one-year long framework agreement with the awarded bidder.
6. WACT reserves the right to accept or reject any applications in whole or in part and alter the provisions of this ITB as deemed necessary without assigning reasons whatsoever.
7. Address of WACT & World Vision International offices mentioned below;

World Vision International Nepal West Field Office	Welfare Association for Children (WACT) Tikapur
Hasanpur, Dhangadi-05, Kailali (Near to Nepal Rastra Bank Office) Phone: +977 91 524032	Tikapur Municipality 01, Tikapur Kailali Tel: 091- 561386, 560414

वर्गीकृत विज्ञापन

घर जग्गा

घरजग्गा खरिदबिक्री गर्नुपरेमा 9851027364 midaspropertydealer5@gmail.com

बिर्तामोड पश्चिम बसस्टेण्ड मेनहाइवेमा पुरानो धर्मकाटासंगै सत्रधुर १२,५००००/ 9840319485

धितो राख्नमिल्ने कारखाना/गोदामलाई हुने प्लटिङ्गयोग्य घर जग्गाहरू खरिदबिक्रि, सट्टापट्टा ९८५१२५५२७७

बसुन्धारामा घरसहित जग्गा ४६२.६०वर्ग.मिटर ९,१५,००,०००।- 9851010600

बालकोटमा ०-८-०-०, देवघाटमा २-३-०-० ०१-५६३९७४४

हेपालीमा ७आना आनाको पचास लाख ९८६१५७८४४४

तल्लो/माथिल्लो भंगालकोबिचमा ०-१४-०-० जग्गाबिक्रीमा 9823699121

पुरानोबानेश्वर पुजाप्रतिष्ठाननजिकै ग्रिफिटेबाटोमा ०-३-०-१मा बनेको ३.५तलाकोघर सस्तोमा ९८४३२०७३८६

गाल्फुटारबाट ८००मिटर पश्चिममा ११ आना चारपाटे जग्गाबिक्रिमा 9847376790

८५ लाखमा हाउजीङ्ग घरहरू 9840000727

सस्तो घरजग्गा पेप्सी, ताथलिमा, 9869100537

भक्तपुर कमलविनायकमाथि पौनेआठआना तिनतल्ले नयाँघर बिक्रीमाछ ९८४१३२५०९३

अर्निकोराजमार्गमा सुकुटेपुल पारी पीचरोडमा सेराटारखेत जग्गा बिक्रीमा 9861592684

भक्तपुर चाँगुनारायणमा जग्गाबिक्रिमा प्रतिआना ६लाखदेखी १०लाख 9862762246

ललितपुरको जुनसुकै एरियामा घरजग्गाहरू खरिदबिक्रिकोलागी 9849188782

कपन करुणाअस्पताल नजिकै पाँचआनामा २०७३ सालमा बनेको तिनतले, २,४५,००,०००/-, 9851038976

मातातिर्थमा ०-४-०-०, ०-३-०-० जग्गा ९८५१०९४८४३

महाराजगंज अष्ट्रेलियनएम्बेसी अपोजिट ०-१४-२-० जग्गाकेन्द्रा घरसित्तैमा 9803561317

लुभु सनडोलमा ०-५-३-२ आठकवल पर्सल निस्कने १,५०,००,००० ९८४३६४७६०४

चावहिल गोपीकृष्णपछाडी कर्मसियल घरबिक्रिमा जग्गासग पर्ना साटन मिल्ने ९८५११०६२३७, ९८६३६०१८८१

गोकर्ण नयांपाटीगुम्बा नजिकै ०-४-३-०, ९८५१०९८६१७

बिशालनगर चण्डोलमा ११.५ आनामा बनेको बंगला बिक्रीमा ९८४१५०३२७४

रीङ्गरोड बरीपरी ४/५.आनाजग्गा चाहियो, ९८५११५५८६९

गोकर्णउत्तरबाहिनी चोकनजिक ०-५-१-०, १,०८,००,०००/-, ९८४१३४५००५

कपनआकाशेधारामा, कमर्सियल, भवनकोलागि, ०-६-०-०, ९८४१३४५००५

हरिसीद्धी न्यौपाने स्टोर नजिक ०-३-१-० जग्गा तुरुन्त बिक्रीमा, ९८५१०७१५९०, ९८५१००१७९४

बागबजार श्रेष्ठ टेलरिंग पछाडि गल्लीमा ०–२–०–१ जग्गा ९८५१०२५०३६

दुवाकोट K.M.C. हस्पिटलसंगै नेयाँबंगलाघर बिक्रीमा जग्गासंग साटनमिल्ने रु.२.३०, 9802075780

लाजिम्पाट खुर्सानीटारमा रेसिडेन्सियल (0-10-0-0) 9851027364

बुढानिलकण्ठ हाईट ठूलोबाटोमा (1-0-0-0) 9851027364

टोखारोडको ग्रिनल्याण्ड स्कूलनजिकै १कित्ताभित्र ०-५-१-०जग्गा प्रतिआना ४२,००,०००।- ९८४१३६७५९३

बनस्थली ढुङ्गेधारा, रिङ्गरोडबाहिर आर्मीमेडिकल कलेजनजिकै ०-४-२-० जग्गामा ३.५तल्लेघर २,६५,००,०००/- ९८४१८८१२६०

ग्राण्डीहस्पिटल पछाडी २२ फिटेबाटोमा कमर्सियल नयाँघर बिक्रिमा 9808175061

बिशालनगरमा ०-१७-०-०, बालुवाटार पञ्चकन्यामा ०-५-४-० जग्गाबिक्रीमा 9849908991, 9849813000

पानीपोखरीमा २०फिटेबाटोमा टचभएको २-०-०-०, 9849813000

लाजिम्पाट निलसरस्वतीस्थानमा, भुकम्पपछिको घर.बिक्रीमा 9841961879

भक्तपुर कमलबिनायकमा नगरबिकासबाट स्वीकृतप्राप्त प्लानिङ्गमा घडेरीहरू ढलपानी, पिचभएको प्रतिआना अठारलाख 9849596549, 9851119998

चोभारटौदह कृतिकाहाउजिङ्ग नजिकै ३.५-मबनेको २.५-तलेन्यूघर रु.१.४५, 9818213155

ताथलीमा ०-४-०-० बनेकोघर एकतल्ले पील्लरको ८५००००० 9851044150 9860077943

पुतलीसडकमा घर बिक्रिमा 9851151803, 9851175116

बुढानिलकण्ठ पंञ्चकन्या मार्गमा १-०-०-० बिक्रीमा, ९८४१२६४६०४

कलंकीदेखि गुर्जुधारासम्म घडेरी चाहियो 9861295644

गुह्येश्वरी प्लानिङ्गमा ४.५आना जग्गाबिक्रीमा नो.दलाल 9851122167, 9841511620

पेप्सीकोलामा साडेदुईआना व्यापारीक जग्गा प्रतिआना ४५ लाख, ९८५१०५०३०५

वसुन्धारा चक्रपथबाटनजिकै १२.५आनाजग्गा प्रतिआना ३८,००,०००।- टुक्रायार पनिदिने नन्दा गुरुङ ९८४१५८१७१३

जोरपाटी माकलबारीमा 0-3-3-2 जग्गाबिक्रिमा ७५००००० सबैसुबिधा भएको 9803602404

गुसिंगालमा फ्ल्याट सिस्टमकोघर बिक्रीमा ९८५१०७७५०३

काठमाडौं, चितवनमा ठूला घरजग्गा खरिदबिक्रि ९८५१०५९९७० थापाजी

दधिकोट र किर्तिपुरमा १० आना कमर्सियल जग्गा 9818332342

दुवाकोटमा केएमसीनजिकै टुक्राजग्गा 9804587668, 9851093308

गोपिकृष्ण प्लानिङ्गमा ०-५-३-० जग्गा 9841841082

काठमाडौंभित्र तत्कालै बस्नयोग्य ५० लाख सम्मका २००प्लट घडेरीहरू र १करोडसम्मका १००वटा घरहरूतुरुन्तै खरिदकोलागि चाहियो। सम्पर्कः VCHC-9802315101 Email: vchcpvtltd@gmail.com

हाउजिङ्गकोलागि "Genuine Investors" तुरुन्तैचाहियो जग्गाधितः राम्रोब्यार्जदिने 9801010855

सुकेधाराबाट १ किमिभित्र ३ आना टुक्रा जग्गा बिक्रिमा ९८४११६४६८०

नक्सालपुलिस हेडक्वाटर अगाडी ६रोपनपीको खालीजग्गा लिजकोलागि उपलब्धछ सम्पर्क फोनः ९८०१११६८४९

आलोकनगर मिनभवनमा मेनहाइवेबाट १००मीटरको दुरीमापूर्वदक्षिण मोहडाकोआकर्षक साढेचारआना घडेरीतुबिक्रिमा 9841340586

सवारी साधन

Scorpio भाडामा चाहिएमा 9847341165

Maruti Omni भाडामा चाहियो, 9818100597

नगदमा कारजिपहरू तु.बेच्नुपरेमा आजैपास 9841226704

सम्पर्क

धितोफुकुवा, क्यासडिपोजिट, धितोराखौं ९८४४४७८७५८, ९८०३१२३५७८

सस्तोमा Cashdeposit धितोफुकुवा ऋण ९८५१०८७७४९,९८४९२१६१९६

सस्तोमा Cashdeposit धितोफुकुवा लोनतिर्न 9851006688

उपत्यका तराईको जग्गा धितो छिन्ती चाहियो 9851082418, 9810000355

सस्तोमा Bank Deposit धितोफुकुवा 9841000065

सस्तोमा धितो फुकुवाCash Depositर जग्गा लिलामी हुनबाटबचाउने विविध9803317905

सस्तोमा धितोफुकुवा बैंकबाट लोन 9851154609

सस्तोमा धितोफुकुवा, नगदब्यालेन्स, Documentation 9851110143

लमजुङ्ग कालिका पानी सप्लायर्स ९८५१०४०२५३, ९८६११६५४५३, ९८४१३४१०४५, ९८४९२९८५१७

सस्तोमा धितो फुकुवाको लागी 9803189281

Cash Deposit without Collateral 9841756349

धितो फुकुवा बैंक स्टेटमेन्ट, 9849389067

विविध बिक्रीमा

कोटेश्वर नरेफाँटको मार्ट डिजाइनको स्टोर ९८६०२४६७२२

चालुअवस्थाको न्यूरोडको सुनपसल बिक्रिमा 9803189281

चरिकोट सातदोबाटोमा राम्रोचालिरहेको होटलएण्डलज 9851242883

तरकारी बजारको क्यान्टिन बिक्रिमा ९८१३४०५६८१

कस्मेटिक पसल बिक्रीमा माकलबारी, 9848302347

कलंकीमा राम्रोचलिरहेको स्टेशनरीपसल बिक्रिमा ९८१०१२७१६९

कलंकीमा 2300sqft मा चलिरहेको रेष्टुरेण्ट बिक्रिमा 9803836118

बागबजार मेनरोडको रेष्टुरेन्ट सस्तो बिक्रिमा ९८०३६१२०१३

अफिस, रेष्टुरेन्ट बिक्रीमा शान्तिनगरगेट ९८४१२७०००४

निर्माण सफाई

ढलमंगाल, ट्वाइलेट जामखोल्ने 9851013512, 9841607856

ढलट्वाइलेट मंगाल जामखोल्ने 9861062322, 9841974365

बोरिङ्गसर्भिस, ईनारसफाई, इनारखन्ने, प्लम्बिङ्ग, सोलारफिल्टर 9851168028

ढलट्वाईलेट मंगाल जामखोल्ने सस्तोमा 9841955291

सेफ्टीटैंकी सफाई जामखोल्ने सस्तोमा 9851056662

ढलट्वाईलेट मंगाल जामखोलिन्छ 9851089410, 9841266950, 9803947465

सेप्टिटैंकी सफाई सस्तोमा 9841343487, 9851118279

सेफ्टिटैंकी सफाई 9841212244, 9841488132, 015182401

सेफ्टिटैंकी सफाई 01-5712671, 01-5712554, 9851152299

सेफ्टीटैंकी सफाई ३०००। ९८४१६७३२३०, ९८५१०९९५७२

ढलट्वाइलेट सेफ्टीट्यांकी जामखोल्ने सस्तोमा 9841634234, 9841176292

ढलमंगाल जामखोल्ने सस्तोमा 9851183072 9849759072

सेफ्टीटैंकी सफाई ठुलोगाडिमा मेशिनबाट 015251092, 9851024364

सेफ्टीटैंकी सफाई गाडिमा १५००। 9843768737

भ्याकुमबाट ढलमंगाल सेप्टिटैंकी ट्वाइलेट जामखोल्ने 9851009672

ढलट्वाईलेट मंगाल जामखोलिन्छ ९८५१०६९६३५, ९८४९६५७५००

सेप्टिटैंकी ढलट्वाईलेट मंगाल जामखोल्ने 9841111270

सेप्टिटैंकी सस्तोमा मेशिनबाट सरसफाई 9849503019

ग्यारेण्टीमा, ढलट्वाईलेट, मंगालजामखोल्ने, मर्मतनिर्माण 9841464543

मेसिनबाट सेफ्टीट्याङ्की ढलमंगाल जामखोल्ने 9849442728

भाडामा

ललितपुरमा घरफल्याट भाडामा लिनदीन 9851071590

बानेश्वरचोकमा अफिस फ्ल्याट भाडामा 9840170753

ललितपुर सुन्दरीघाटमा दुवैतिर ट्रकबाटैभएको १७.५आना जग्गाभाडामा 9810103434

ललितपुर ढोलाहिटि मेनरोडमा 3600 Sq.ft पार्कीङ्ग सहित बैंक, अफिसलाई घर भाडामा, 9851114104, 9851071590

ज्ञानेश्वरचर्च अगाडि सिद्धार्थबैंक माथि फाइनान्स, पोलिक्लिनिक अफिसकोलागि ९८४१२०१३३३

बोहराटार बालाजुको सर्वसुविधायुक्त फ्ल्याट भाडामा ९८४९७८१३९९

1400sqft. apartment/ office 9851067168 ekantakuna

Flat, बंगलो अफिसस्पेस लिनदिन सम्झनुहोला www.homeKtm.com, 9801117335

बालाजु चोकैमा साइड बाटोमा ३००–१२०० ब.फु.पसल/गोदाम ९८४२४५८४२३

तुरुन्तै घरभाडामा लिनदिन 9801040807 gharflat@rentalservices.com

बसुन्धारा रिङ्गरोडमा एकसटर भाडामा 9851085422

नेपाल यातायात स्टप हरहरमाहादेव बिसआना दशफिटे 9841185906

सितापाईला हाईटमा अतिसुन्दर 2BHK Flat 9847947029, 9841890905

Four-room, Flat, First-floor at Baneshwor Height 9813987397

बसुन्धारामा सुविधायुक्त आधुनिकघर अफिसकोलागि ९८४६६९१०९१

चाहियो

सेक्युरीटी अर्जेन्ट 14000-20000 9841687964 9808787334

चावहिलचोकमा कागजकाट्नेमा कर्मचारी आवश्यकता २४,५००।- 9803434644/014583414

बालाजुचोकमाअगरबत्ती, डल्स, पेपरकटिङ्ग, टाईपिङ्ग, फोनउठाउनेमा रोजगारीकामघरैमा रु.२९,०००/- 9803319316, 9849064956

Homebased Online Typing Job 24,500/- 9880592883, 014583414

चावहिलमा साधारण लेखपढलाई रोजगार २४,५००।- ०१५९०५८४८, 9817749612

रेडियोलाई प्राविधिक,उदघोषक, समाचारवाचक 9851184552

भारतको विभिन्न शहरहरूमा सरकारी कम्पनीबाट भु.प.-३२,०००।- सिभिलसेक्युरिटीगार्ड-२५,०००।- अर्जेन्टमाग संचयकोष, बोनस खानबस्न ०१४९१६६८९, ९८५११५०५२३

महिलापुरुष गृहिणीविद्यार्थी आवश्यकता रु.२८,०००/- 9813005009, 9860859870 गोगबुचोकैमा

कालिमाटीचोकैमा अगरबत्ती, डल्स, कागज काट्नेकाममा कर्मचारीअर्जेन्ट रु.२५,०००/-9813586522, 9845279763

बालाजुचोकैमा ५५कर्मचारी अर्जेन्ट-रु.२९,०००/- 9803319316, 9849064956

साधारण सेक्युरीटी तुअर्जेन्ट 18000 9801101472 9801075891 9801284237

तु.आवश्यकता साधारण सेक्युरिटी १७,०००।- ९८४१९४७२६३

४ वर्षको अनुभव भएको ब्युटिसियन चाहियो 9849474358

बेकरीकोलागि कामदारहरु चाहियो खानेबस्ने सुविधा ९८४३१४४८४६

खानबस्नसहित माछापोखरी अफिसलाई कर्मचारी 18,500/- 9864439673, 9808570864

Space for cafe wanted, 9851030358

ससेज फ्याक्ट्रीलाई मार्केटिङ स्टाफ महिला/पुरुष २-२ जना कालीमाटी, 9841222645

डान्सर, वेटर, क्यासियर, क्यापटेन ९८१०२६०२०३

बहुचर्चित संस्थामामहिलापुरुष कर्मचारीअर्जेन्ट रु.१३,५००-१८,५००/- घरैमाअफिसैमा बसीगर्नमिल्ने ०१-४४८७८७८, ९८०८३२२२३१

कस्मेटिकभित्र कर्मचारीहरूको तुआवश्यकता 15,500/- 9841692640

Experience teacher needed urgently secondary English and Lower Secondary English fulltime 9801092319, 9849123440

मिनिचालक तलब ३०,०००/- ९८४९२२१०७४, ९८५१०१०८६२

अनुभवी कुक २०,०००/- वेटर १०,०००/- कोटेश्वर ९८६१६७०८४१

कर्मचारी अर्जेन्ट कलंकी 15,000/- बस्नेव्यवस्था 9825422498

Himshikhar English School Aadarsha/Bhaktapur, English/Science teacher, lower secondary 9841042220

Pre-primary, primary grade teacher, contact 9851060259, 9813671272, Satdobato, Lalitpur

कपडा पसलमा सेल्सगर्ल सेल्सब्वाई ९८२३०३२५७३

गर्ल्स होस्टेलकोलागि लेडिजस्टाफ चाहियो 9808451899

ठेक्कामा ममः बनाउने मिस्त्री-४ खानाखाजा सहित प्लेटको ५/- फाष्टफुडकक फाष्टफुडसेफ ९८५१०८१७३०

कुलेश्वर, चावहील, सामाखुशी, ग्वार्को, लाजिमपाट, मन्टेश्वरी स्कूलहरूमा सफाईगर्ने आया चाहियो, 9861669240

बिमाअभिकर्ता भईकामगर्ने सुअवसर एसएलसीपास शेयरतालिम 9851089253

सेल्सको लागि मार्केटिङ अफिसर १५,०००/-र कमिसन, ९८५११३६५२१, ९८०३०२९७८३

Lower Secondary English Teacher 9841238675

कुक हेल्पर वेटर मसाल्ची 9841822451

खाना/बस्न सहितको बच्चाहेर्ने महिला, गार्डनर ९८०१०१०९६७

रेष्टुरेण्टमा कुक लेडिज वेटर 9849636246

असनको क्याफेलाई मःम मिस्त्री, डेलिभरीब्वाई चाहियो 9851114150

होस्टेलमा महिला कामदार चाहियो 9804707786

मम मिस्त्री, अलराउण्डरकुक चाहियो 9860063429

मसाल्ची कुक तलब १५,००० ९८४१८५८५८५

Preprimary Montessori Experienced Coordinator, Primary GradeTeachers, Lower SecondaryTeacher Wanted Maths, Nepali & Social Chabahil 01- 4572091, 9841081603

CMaths teacher fulltime (6-10) 9851096107

CMaths teacher for morningclass 7-8:30 for 8,9,10 9851096107

Junior English, Senior Nepali Teachers Gyaneshwor 9851009486

कर्मचारी आवश्यक खान बस्न सुविधा 9851243800

घर-जग्गा बिक्रीसम्बन्धी पूर्णज्ञानभएको बिक्रीसहाएक १० जेना, बिक्रीप्रतिनिधी(ब्रोकर) ५०जना, सम्पर्कः 9802315102

Teachers wanted Secondary Level science-1, Salary:32000/- Lower secondary Level Nepali-1, Social-1, OBTE-1, OPT math-1, Salary 20000/- Primary Level Math-2, Science-1, English-1, Modern Boarding Secondary School, Bhaktapur, 9851161144, 016634927, 016639560

किचेनहेल्पर, वेट्रेस, भांडामाझ्ने, बालकुमारी ९८०८३६३०७९

स्पाकोलागी लेडिज मसाजथेरापिस्ट १७०००/ ९८०८९८४०२७

फाष्ट फुडकोलागि तुकुक,चपली, बुढानीलकण्ठमा 9851222080

काम गर्ने कर्मचारी आवश्यकता ९८१८३२००९६

सेल्स म्यान बाइक भएको ९८६०१४०६१९

कलंकीस्थित गेष्टहाउसलाई रुमब्वाई, वेटरचाहियो ९८४१३७६९६३

Nepali Primary English Lower Secondary 9818692600

मर्मत

मेसिनबाट सेफ्टीट्याङ्की ढलमंगाल जामखोल्ने 9849442728

मेसिनबाट ढलमंगाल जामखोल्ने सेफ्टीट्याङ्की 9851168926

ढलट्वाईल

राजा, रानी र कहानी

मैले मेरा आसपासमा पति गुमाएका जति पनि स्त्रीहरू देखेको छु, प्रायः सबैको अनुहारमा समाजले थोपरिदिएको एउटा उदासी पनि देखेको छु । तिनीहरूमा आफ्नो शरीर र अस्तित्वप्रति नै नमिठो संशय पनि देखेको छु । त्यो संशय र उदासीले भन्ने कथा एउटै हो- सतीप्रथा बन्द भए पनि पतिको मृत्युसँगै पत्नीका कामना, रहर, सपना र उल्लासहरू सती जाने चलन अझै हटेको छैन ।

संस्मरण

नयनराज पाण्डे

एक थिए राजा, एक थिइन् रानी !
दुवै मरे, खतम कहानी ! !

हो, सानोमा यसरी नै धेरैपटक कथा सुरु भएको छ र यसरी नै खतम पनि भएको छ ।

यो कहानीमा भने राजा रानी होइन, दिदीबहिनी छन् । नाताले दिदीबहिनी होइन । एउटीले दिज्यू भन्ने, अर्कीले बैनी भन्ने । लोकले दिएको नाताचाहिँ 'सौता सौता' हो ।

●●●

'यार' बजारमा आइसकेपछि सोचेको थिएँ, अब संस्मरण लेख्दिनँ । केहीयता संस्मरणको बजार देखेर दिक्दार पनि छु । जो आउँछ, दुई-चार थान संस्मरण छ यालब्याल पारेर जान्छ । मलाई लाग्थ्यो, संस्मरणमा लागेपछि लेखकको कल्पनाशीलता भुत्ते हुँदै जान्छ । दिमागमा अलरेडी तयार घटनाक्रमहरूलाई अलिक मिठो भाकामा पस्क्यो र वाहवाह पायो । अनलाइनका लाइक र सेयर गनेर बस्यो र फेरि अर्को संस्मरणको तयारीमा लाग्यो । कहिलेकाहीँ त लाग्छ, हामी कथा सोच्न छाड्दै छौँ र औंलामा थुक लगाईलगाई पल्टाउँदै छौँ अतीतका पाण्डुलिपिका ओसिएका पानाहरू । अझ हामीलाई त्यस्ता पानाहरूप्रति बढ्ता आसक्ति छ, जसले पढ्नेको मुटुमै दखल पार्छ र उसलाई आँसुको आहालमा डुबाउँछ । सायद हामी परपीडक बन्दै छौँ र अरूलाई रुवाएर मजा लिन थाल्ने भएका छौँ ।

'यार' पछि आफ्नै स्मृतिसित दिगमिग लाग्न थालेको थियो । तीन वर्ष त भएछ नलेखेको पनि । यो पनि लेख्न खोजेको होइन । करले लेखेको हुँ । अरू कसैको होइन, यही संस्मरणका पात्रहरूको करले । उनीहरूले छाडेनन् । स्मृतिमा हस्तक्षेप गर्न बरोबर आइरहे । आजचाहिँ अक्षरहरूको अनुष्ठान सुरु गरेँ र बोलाएँ उनीहरूलाई, 'आउनुस् यो अक्षर-यज्ञमा ! मेरो संस्मरणको पात्र बन्नुस् !! स्वाहा !! '

तर, यो सब यो पङ्क्तिकारको बहानाबाजी पनि त हुन सक्छ । यस्तो आडम्बरी म कहिलेबाट बनेँ ? यतिका गोलगोल घुमाएर क्षमाप्रार्थी हुनुको 'ढकोसला' गर्नुभन्दा सीधै यस विषयमा लेख्न मन लाग्यो, लेखेँ भन्दिएको भए बातै खतम हुन्थ्यो । उफ् ! म पनि सायद शब्दको चटकमा फस्दै छु ।

जसले जे भने पनि आजचाहिँ संस्मरण लेख्नकै लागि कस्सिएँ र बोलाएँ तिनीहरूलाई यहाँ, यो अक्षर-यज्ञमा, यो शब्द-अनुष्ठानमा ।

यसरी बोलाउन सजिलो पनि हुन्छ । घरमा स्वागत गर्नु पर्दैन । चिया-कफी पनि सोध्नु पर्दैन । खाजा नास्ताको लफडामा फस्नु पर्दैन । अतिथिहरू फर्किएपछि तिनका जुठा बर्तनहरू सफा गर्नु पर्दैन । खर्चपर्चको हिसाबले पनि सस्तोमै छुट्कारा मिल्छ ।

तर, यी सब भन्ने कुरा न हुन् । संस्मरणमा पात्रहरूलाई भित्र्याउँदा मन र मुटु यसरी निचोरिन्छन् कि योभन्दा ठीक त घरमै बोलाउनु हुन्थ्योजस्तो लाग्छ । तर, यो अब सम्भव छैन । बीस-बाइस वर्षअघि हो, उनीहरूलाई भेटेको । अहिले उनीहरू कहाँ छन् मलाई थाहा छैन । दुवै सुगर, प्रेसर र बाथका रोगी थिए । उतिबेलै पचास कटिसकेका थिए । अब त यो जगत्बाटै गैसके कि जस्तो पनि लाग्छ । एक जनाले त भनेकी पनि थिइन्, 'म त अचेल भुलक्कड भएकी छु । भर्खरको कुरा भर्खरै बिर्सन्छु ।'

कतै त्यो अल्जाइमरको लक्षण त थिएन ? कतै बैनीचाहिँले सारा स्मृति गुमाएर राजविराजको आफ्नो घरमा मृत्यु कुरिरहेकी त छैनन् ? कतै दिदीचाहिँले बैनी गुमाएर फेरि माइतीकै शरणमा हाँडीगाउँतिरको कुनै घरको अँध्यारो कोठामा जीवनका अन्तिम दिनहरू बिताइरहेकी त छैनन् ? हुन सक्छ । जे पनि हुन सक्छ ।

साथीको घरमा भेटेको हुँ उनीहरूलाई । साथीलाई खोजेर उनीहरूको हालचाल सोधेको भए पनि हुन्थ्यो । यो अधुरो संस्मरणलाई टुङ्गोमा पुऱ्याउने सबैभन्दा असल उपाय त्यही थियो । तर, मलाई त्यसो गर्नु छैन । मलाई त्यति धेरै भावुक बन्नु पनि छैन । मैले उनीहरूका बारेमा जे-जति कुराहरू स्मृतिमा राखेको छु, त्यही जोडजाड पारेर यो संस्मरण लेख्न खोजेको छु । यो लेखलाई मैले अधुरै छाड्नु छ । यसलाई पूरा गर्नु छैन । मैले आफूलाई इमानदार लेखक देखाउन पनि यो लेखेको होइन । त्यसैले यो संस्मरणमा मैले काल्पनिक ट्विस्ट दिन सक्छु । म इतिहास होइन, साहित्य लेख्दै छु । त्यसैले लेखकीय स्वतन्त्रताको नाममा अलिकति बेइमानी गर्न म स्वतन्त्र पनि छु । बस्, मेरो एउटै आग्रह हो- यो संस्मरणका पात्रहरू मरिसकेका छन् भने पनि फेरि जन्मियून् र केही दिन, केही हप्ता या केही महिना तपाईंहरूको मथिङ्गलमा बाँचिरहून् । त्योभन्दा बढ्ता आशा मैले राखेको पनि छैन । संस्मरणको भेलमा, हप्तैपिच्छे राष्ट्रिय दैनिक या चल्तीका अनलाइनमा आउने स्मृति-लेखहरूको नयाँ-नयाँ एपिसोड र त्यसका नयाँ-नयाँ पात्रहरूको ठेलाठेलमा ढिलोचाँडो यी पात्रहरू फेरि गुमानाम हुने नै छन् । विचराहरू !'गुमनाम हुए तो क्या, नाम तो है' भन्न पनि सक्दैनन् । किनभने मैले तिनीहरूलाई काल्पनिक नाम दिएको छु- जेठी रानीसाहेब र कान्छी रानीसाहेब ! उनीहरूको ठौरठेगाना, बासस्थान सबै काल्पनिक । हाँडीगाउँ, डिल्लीबजार, राजविराज । सबै काल्पनिक ।

●●●

थरले जेठी रानीसाहेब काठमाडौंकी राणा परिवारकी छोरी । कान्छीचाहिँ धरानतिरकी कुनै श्रेष्ठ परिवारकी प्यारी सुपुत्री । दुवैको प्रेम विवाह । फरकफरक समयमा तर एउटै पुरुषसित । पुरुषको थर पनि श्रेष्ठ नै । पूर्वी नेपालमा सडकका ठेक्कापट्टा लिने 'क' श्रेणीका ठेकेदार । यसरी भूगोलको दुई ठाउँका यी दुई कन्याहरूलाई समयको चकफेरीले सौता बनायो । कुनै बेलाका शालीन र शान्त यी स्त्रीहरू समयको एउटा मोडमा झगडालु, रिसाहा र दुष्ट भएर निस्किए ।

मैले यी दुई रानीसाहेबहरूलाई भेट्दा निज दुवैले पति गुमाइसकेका थिए । दुवैले रातो साडी, रातो चुरा, रातो सिन्दूर र पोते लगाउन छाडिसकेका थिए । मैले मेरा आसपासमा पति गुमाएका जति पनि विधवा भनिने स्त्रीहरू देखेको छु, प्रायः सबैको अनुहारमा समाजले थोपरिदिएको एउटा उदासी पनि देखेको छु । तिनीहरूमा आफ्नो शरीर र अस्तित्वप्रति नै नमिठो संशय पनि देखेको छु । त्यो संशय र उदासीले भन्ने कथा एउटै हो- सतीप्रथा बन्द भए पनि पतिको मृत्युसँगै पत्नीका कामना, रहर, सपना र उल्लासहरू सति जाने चलन अझै हटेको छैन । समाजमा यो चलन ससम्मान कायम छ ।

तर, उनीहरूको हकमा भने यो कुरा फरक थियो । उनीहरूले कति दिन पति वियोगमा रुवावासी गरे, मलाई थाहा छैन । तर, मैले जतिबेला उनीहरूलाई देखें, दुवैका अनुहारमा उमङ्ग र उत्साह नै देखें । असीम चमक र उज्यालो नै देखें । दुवैलाई बिन्दास र हाँसोले भरिपूर्ण नै देखें । जेठी या कान्छी कसले भनेको थाहा छैन । तर, उनीहरूमध्ये नै कसैले भनेको हो, 'जिब्रोको क्यान्सर भएको थियो राजासाहेबलाई । बोल्नुपर्दा घाँटीनिर यन्त्र टाँस्नुपर्थ्यो । खाना पनि पाइपबाटै दिनुपर्थ्यो । साह्रै दुःख पाइबक्सिएको थियो ।'

राणा परिवारकी दिदीको सङ्गतले नै हुनुपर्छ बैनीले पनि श्रीमान्लाई राजासाहेब भन्ने गर्थिन् । बक्स्योस्, सवारी होस् र ज्युनार होस् भन्न पनि सिकिसकेकी थिइन् । एउटीले भनेकी थिइन्, 'बीस वर्ष भयो बिहे भएको । पछिल्लो पाँच वर्षचाहिँ राजासाहेबसित बोलचाल बन्दजस्तै भएको थियो ।'

'कसको ? दिदीको कि बैनीको ?', मैले पक्कै सोधेको हुनुपर्छ ।

'हामी दुवैको', मैले यही जवाफ सुनेको हुनुपर्छ । किनभने आजका मितिसम्म ती दिदीबहिनीको श्रीमान्सँग लामो समयदेखि बोलचालै बन्द भएको थियो भन्ने मेरो छटाकभरिको दिमागी यन्त्रमा स्थायी रूपले बसिरहेको कुरा हो । संस्मरण भनेको दिमागमा गाढा भएर बसेका यस्तै केही प्रसङ्गहरूलाई जोडजाड पारेर तयार हुने जिनिस त रहेछ ।

मैले उनीहरूसित सोध्न नसकेको प्रश्नचाहिँ यो हो- 'हजुरहरूको राजासाहेबसित बोलचालचाहिँ किन बन्द भएको ?'

ती रानीसाहेबहरूसित पटकपटकको मेरो भेट, सँगै पिउने क्रममा पटकपटक भएका अरूअरू प्रसङ्गका बातचित र उनीहरूको मुहारमा देखिने अपार उल्लासका भावहरूबाट के मैले मेरो यो प्रश्नको जवाफ पाउँछु ?

यो लेख, त्यही जवाफको खोजीका लागि गरिएको एउटा प्रयास हो । प्रयास मात्र हो । त्यसैले सफलताको ग्यारेन्टी छैन ।

●●●

कान्छी रानीसाहेबचाहिँ जेठी रानीसाहेबको बिहेको पाँच वर्षपछि सौता लाग्न गएकी रहिछन् । बिहेअघि नै सौतामाथि जाँदै छु भन्ने थाहा थियो उनलाई । तर, उधुम र उत्ताउलो मायाले आँखा उघार्न दिएन । अर्धचेतमा पुऱ्याइदियो । अनि त 'जे होला, देखा जाएगा' भन्दै नजानुपर्ने सम्बन्धको खाडलमा निदमै हाम्फालिन् । उसो त जेठी रानीसाहेबको पारा पनि खासै ठीक त भएन । आफूभन्दा बीस वर्ष जेठोको मायाजालमा फसिन् र त्यसपछि सम्बन्धका अरू जञ्जालमा अल्झिइन् । यसरी मैले बुझेँ, उनीहरू दुवैको श्रीमान्सित उमेरको ठूलो ग्याप थियो । त्यसैले 'राम साइँली, चालीस कटेसि रमाउँला' भन्ने गीत उनीहरूको जीवनकालमा रिलिज नभएको ठीकै भयो । नभए गीतले नै उनीहरूलाई थप पीडा दिन सक्थ्यो होला । उमेरको भयङ्कर ग्याप हुनु, आफूसित उत्तेजना र उन्मादको स्टक कायमै हुनु र यसबीच श्रीमान्लाई क्यान्सर पनि हुनु, यी यावत् कुराहरू राजा रानीहरूबीचको सम्बन्धमा उदासीनता ल्याउने बलियो कारक तत्त्व हुन सक्छ । तर, यत्तिकै कारणले रोगी पतिको उपेक्षा नै गर्नुपर्ने गरी निजसित बोलचाल नै बन्द गर्नु त पर्ने थिएन होला । त्यो पनि जेठी-कान्छी दुवैले । मानवीयताको सामान्य नियमले पनि यसो नगरेकै जाती ठान्थ्यो होला । तर, सारा नियम र काइदा कानुनको बर्खिलाप जान यी दुई रानीसाहेबहरूलाई के कुराले प्रेरित गऱ्यो होला ? सोचमग्न छु ।

●●●

अप्रत्याशित रूपमा सौता भनेर आएकी कान्छीलाई जेठी रानीसाहेबले देख्नै सकिनन् ।

'कतिपल्ट बाझाबाझ भयो । कतिपल्ट भुत्लाभुत्ली भयो । ठेगानै छैन । राजविराजको घरको आँगनबाट सुरु भएको हाम्रो दङ्गल मूल सडक हुँदै चोकसम्मै पुग्थ्यो । म ` ल ा लाग्थ्यो । मेला हेर्न आउनेहरूबाटै न्यायाधीश निस्कन्थे र कचहरी पनि लाग्थ्यो । कतिपटक कचहरी लाग्यो, कतिपटक वार्ता भयो, कतिपटक सम्झौता भयो र फेरि कतिपटक वार्ता भङ्ग भयो र सम्झौता तोडियो भन्ने हिसाब नै छैन', पिएकै सुरमा जेठीले भनेको हुनुपर्छ ।

अनि पिएकै बेला कान्छीले पनि यो प्रसङ्गलाई अझ विस्तार गर्दै भनेको हुनुपर्छ, 'हाम्रो झगडाको सबैभन्दा चल्तीको कारण थियो, बेडरुम । ठेकेदार राजासाहेब बल्लबल्ल महिना-डेढ महिनामा घर फिरिबक्सिन्थ्यो । अनि उहाँको बेडरुममा को सुत्ने भन्ने विषयमा सुरु भएको हाम्रो ठाकठुक जहिले पनि हिंस्रक मोडमा समाप्त हुन्थ्यो ।'

'झगडा भएपछि मिलापत्र कसरी हुन्थ्यो ?', मैले पक्कै सोधेको थिएँ ।

'जब झगडा सकेर चोकबाट फर्किन्थ्यौं, राजासाहेबको फिर्ती सवारी भैसक्थ्यो ।'

दुवै रानीसाहेब अनि खित्का छाडेर हाँस्थे । उनीहरू हाँस्दा उनीहरू पचास वर्षका रहँदैनथे । दुवै अल्हड युवतीमा रूपान्तरित हुन्थे र उनीहरूको गालामा रोमाञ्चको रातो चढ्थ्यो । आँखामा उमङ्गको नशा देखिन्थ्यो ।

राजासाहेबले दुवैलाई बराबरी माया दिए कि दिएनन्, उनै जानून् । तर, उनले आफ्ना दुवै रानीसाहेबहरूलाई समान रूपले दिएको उपहार थियो- चुरोट र रक्सी । जेठी त पहिले नै अम्मली भैसकेकी थिइन्, सौता लाग्न गएको केही महिनापछि कान्छी रानीसाहेब पनि उस्तै अम्मली बनेर निस्किइन् । त्यसपछि रक्सीको ब्रान्डलाई लिएर पनि उधुम झगडा हुन थाल्यो । दिदीलाई हिवस्की स्वादिलो लाग्ने, बैनीलाई भोड्का स्वादिलो लाग्ने । राजासाहेबले हिवस्की ल्याए पनि झगडा, भोड्का ल्याए पनि झगडा । चुरोटमा एउटीलाई याक चाहिने, अर्कीलाई गैंडा मन पर्ने ।

'राजासाहेब प्रायः घर नआउने । हामी भने हरेक दिन झगडा गर्ने अनेक अनेक विषय खोजिरहन्थ्यौं । हामीलाई एकअर्काले बोलेको पनि मन पर्दैनथ्यो, एक अर्काले खाएको पनि मन पर्दैनथ्यो । मैले उडाएको चुरोटको धूवाँ दिज्यूको कोठामा पुग्यो भने पनि लफडा सुरु भैहाल्थ्यो । दिज्यू हजुरलाई जेठी रानीसाहेब हुँ भन्ने गर्व, मलाई भने म राजाकी प्यारी कान्छी रानी हुँ भन्ने घमण्ड । हाम्रो सल्तनतमा कहिल्यै शान्ति भएन । हाम्रो रियासतमा सन्तोष कहिल्यै भएन', निर्धक्क भन्थिन् कान्छीले र मज्जाले हाँस्थिन् दिज्यू हजुर ।

मैले उनीहरूलाई भेट्दा राजासाहेबले आफ्नो नश्वर चोला त्याग गरेको धेरै भएकै थिएन । तर, उनीहरू त्यो पीडाबाट पूरै उब्रिसकेका थिए । अझ उनीहरूबीचको कुराकानी सुन्दा, उनीहरूको जीवनमा कहिल्यै कुनै राजासाहेब भन्ने प्राणी थिए भन्ने पनि लाग्दैनथ्यो । लाग्थ्यो, राजासाहेब उनीहरूको जिन्दगीको बिर्सन चाहेको पाटा हुन् । उनीहरू दुवै आफ्नो जीवनमा राजासाहेबको उपस्थितिलाई मानौं बिर्सन खोजिरहेका छन् ।

कुनै बेला राजासाहेबको बेडरुमका लागि हानथाप गर्ने यी रानीसाहेबहरू उनको मृत्युपछि पूरै बदलिए । मैले भेट्दा उनीहरू काठमाडौंको कुनै बैङ्कमा धितोमा रहेका सम्पत्तिका केही कागजातहरू लिन आएका थिए । उनीहरू जहाँ-जहाँ गए, सँगै गए र सँगै ल्याप्चे लगाए । राजासाहेबले लाखौं तिर्नुरहेछ । अलिकति जेठीले माइतीसित सापटी लिइन्, अलिकति कान्छीले दाजुभाइसित जुटाइन् । सबै लेनादेना टुंगिएर जब सम्पत्ति नामसारी गर्नुपऱ्यो, उनीहरूबीचको सम्बन्धको अर्को गजबको पक्ष देखापऱ्यो । जेठी रानीसाहेबले भन्ने, 'तिमी मभन्दा कान्छी छौ । अनेक रोग पालेर बसेकी छु । त्यसमाथि बिर्सने रोगले पनि समात्छ कि जस्तो लाग्न थालेको छ । राजविराजको एउटा घर मेरो नाममा छाडिदिएर बाँकी दुइटा घर, घडेरी र खेतहरू तिम्रो नाममा गराऊ ।'

दिदीको भनाइमा कान्छी रानीसाहेबले आपत्ति प्रकट गर्दै भन्ने, 'त्यस्तो हुँदैन । हजुर होइबक्सन्छ भन्ने जान्दाजान्दै मै सौता लाग्न गएकी हुँ । म नभएको भए सबै सम्पत्ति हजुरको एकालौटी हुन्थ्यो । त्यसैले यो सम्पत्तिमा हजुरकै हक हुनुपर्छ । मलाई एउटा बस्ने बास भए हुन्छ ।'

यी रानीसाहेबका यस्ता तर्क-वितर्क सुनेर उनीहरूका माइतीका सदस्यहरू चकित हुन्थे । उनीहरूको एउटै मत थियो, 'राजासाहेबको मृत्युपछि दुवै सठियाई गएका छन् ।'

लगभग बीसवर्षे वैवाहिक जीवनमा लगभग दस वर्ष राजासाहेबको बेडरुममा कसको कति हक भन्ने झगडामै यी दुई रानीको समय बितेको थियो । बाँकी वर्ष रोगले जीर्ण भएका राजासाहेबको स्याहार-सुसारमा । समयको यस्तो खेलाले दुवैलाई सन्तान प्राप्तिको सुख दिएन । सुरुका केही वर्ष यस कुरामा दुवै रानीहरूलाई गुनासो थियो । दुवैलाई आफू हुँदाहुँदै राजासाहेबले अर्कीलाई भुँडी बोकाइदेलान् भन्ने पिरलो थियो । त्यसैले उनीहरूको एउटै ध्याउन्न हुन्थ्यो, राजासाहेब मसित सुतेनन् भने अर्कीसित पनि सुत्न पाउन्नन् । सुत्ने र सुत्न नदिने यो चक्करमा राजासाहेबको निद हराम भएको थियो र यसमा दुवै रानीसाहेबलाई खासै चिन्ता थिएन ।

दुई सौताबीचको यस्तो तितो सम्बन्ध सुमधुर कसरी भयो ? यो त समाजकै टाउको दुखाइको विषय भएको थियो । समाज जवाफ खोज्न प्रयत्नरत् थियो । समाज सोच्थ्यो, 'जवाफ भेटे चोकको चिया दोकानमा चियाको चुस्की लिँदै चर्चा गर्नुहुन्थ्यो ।' तर, समाज अहिलेसम्म त्यो सानदार अवसरबाट विमुख थियो । हल्का मातेको बेलामा जेठीले भनेकी थिइन्, 'म पनि साह्रै अबुझ भइछु त्यतिबेला । आफ्नो जे-जस्तो भए पनि तिमीलाई भुँडी बोक्न दिनुपर्थ्यो ।'

कान्छीले कुरालाई हाँसोमा उडाइदिन्थिन्, 'भो, मलाई पनि नचाहिने घाँडो बोक्नु थिएन । जे भयो, राम्रै भयो ।'

दुवै रानीलाई आफूहरू सन्तानहीन भएकोमा अब कुनै दुखेसो थिएन । विगतका कमी कमजोरीमा अल्झिएर उनीहरू आफ्नो वर्तमानलाई नमिठो बनाउनै चाहन्थे । यो उनीहरूबीचको सम्बन्धको अर्को सुन्दर पाटो थियो । उनीहरू यो सुन्दरतालाई भविष्यसम्म कायम राख्न तल्लीन थिए । त्यसैले उनीहरूले आफ्नो विगतमा थुप्रिएका सबै खालका तिक्ततालाई विगतकै राजमार्गको कुनै मोड या गल्लीमा छाडेर आएका थिए । उनीहरूलाई त्यो तितोलाई फेरि सम्झिनु थिएन । फेरि आफ्नो सम्बन्धमा खटास ल्याउनु थिएन । फेरि सडकको कचहरीमा उभिएर रोड छाप न्यायाधीशको फैसला सुन्नु थिएन ।

●●●

धेरै त होइन, केहीपटक उनीहरूले पिएको देखेको छु । ती क्षणहरूमा सँगै चियर्स भन्दै बसेको पनि छु । मैले उनीहरूमा कसले हिवस्की र कसले भोड्का खाने प्रतिस्पर्धा भएको देखिनँ । रक्सीमा बरफ हाल्ने कि सोडा भनेर हानथाप भएको पनि देखिनँ । मासुमा खसी खाने कि कुखुरा भनेर बहस भएको पनि थाहा पाइनँ । साँझ रोटी खाने कि भात ज्युनार गर्ने समस्या भएको पनि थाहा पाइनँ । को ठूलो कोठामा सुकला हुने र को सानो पलङमा निदाउने भनेर चिन्ता भएको पनि थाहा पाइनँ ।

'हामीलाई त अचेल राजासाहेबको बेडरुममा छिर्नै मन लाग्दैन,' दुवैको समान धारणा यही थियो ।

जेठी रानीसाहेबको माइतीले कुनै डिनरमा कान्छी रानीसाहेबलाई बोलाएनन् भने कान्छीलाई हेलाँ भयो भनेर जेठीको रुवावासी चल्थ्यो । कान्छीको माइतीले दसैं-तिहारमा आफूलाई साडी उपहार दियो तर जेठीलाई दिएन भने कान्छी रिसले आगो हुन्थी । अब उनीहरू दुवैको एउटै भनाइ थियो, 'मलाई जे दिन्छौ, त्यो अर्की रानीसाहेबलाई पनि दिनुपर्छ । मसित जस्तो आत्मीय व्यवहार गर्छौ, त्यस्तै व्यवहार अर्कीसित पनि गर्नुपर्छ । एक रत्ती तलमाथि गर्न पाइन्न । नत्र उनको मन दुखे, मेरो आत्मा रुन्छ । उनको आँखा रसाए, मेरो मुटुमा सूल उठ्छ ।'

यस्तो हुनु सम्भव छ ? यस्तो आदर्श सम्भव छ ? यस्तो भावुकता सम्भव छ ? सम्बन्धबीचको यस्तो हार्दिकता सम्भव छ ?

सम्भव रहेछ त ।

तर, यस्तो सम्भव भयो कसरी ? कसले गरायो एकअर्काको अनुहारै हेर्न नचाहने यी दुई सौताबीच शान्ति वार्ता ? कसले तयार गऱ्यो यी दुईबीचको सम्झौताको लिखत ? घृणाको पोखरीमा स्नेहको कमल कसरी फुल्यो ? के कुनै हिन्दी सिनेमाको प्राचीन दृश्यझैं आफूले मर्ने बेलामा राजासाहेबले यी दुई सौतालाई छेउछाउमा राखेर एकअर्काको हातमा हात राखिदिएर कुनै कसम ख्वाएका थिए ? कहिल्यै एकअर्कालाई दुःख नदिने र कहिल्यै एकअर्काको साथ नछाड्ने वाचा बन्धन गराएका थिए ?

'खाओ मेरो कसम कि तिमीहरू एकअर्कासित कहिल्यै रिसाउने छैनौ । मेरो शिरमा हात राखेर खाओ कसम कि हिवस्की खाए पनि दुवैले एउटै ब्रान्ड र भोड्का खाए पनि एउटै ब्रान्ड खानेछौ । खाओ मेरो मेरो कसम कि एउटा ढलेमा अर्कोले उठाउनेछौ । कहिल्यै कुखुरा र खसीमा झगडा गर्नेछैनौ ।'

के यस्तै चालु खालका कसम ख्वाएर राजासाहेबले प्राण त्याग गरेका थिए ? के मृत्यु शय्यामा रहेका राजासाहेबसित गरेका कुनै वाचा-बन्धनका कारण यी दुई आपसमा यति हार्दिक र यति सहिष्णु भएका थिए ?

यस्तो पक्कै होइन । यति त मेरो मनले पनि भन्छ । यस विषयमा जसले जे तर्क दिए पनि उनीहरूको सुमधुर सम्बन्धका कारक राजासाहेब हुन् भन्ने म मान्न तयार छैन । किनभने मलाई थाहा छ, विगत लामो समयदेखि यी दुई रानीसाहेबहरूले राजासाहेबलाई वास्तै गरेनन् । राजासाहेबको स्याहार त गरे तर उनको दीर्घजीवनको कामना गरेनन् । राजासाहेबको घाउहरूमा ओखती त लगाइदिए तर उनको पीडामा दुवै जना आहत भएनन् । मृत्युशय्यामा परेका राजासाहेबको मुखमा गंगाजल त हालिदिए तर 'हँ राजासाहेब ! हँ स्वामि ! हामीलाई छाडेर कुन लोकमा सवारी हुन लागिबक्सियो' भनेर रुवावासी गरेनन् ।

यी दुई रानीसाहेबहरू निर्दयी थिएनन् । यी स्नेहविहीन थिएनन् । यी प्रेम खोज्ने र प्रेम दिने स्वभावकै प्राणि थिए । यी माया र ममताले भरिपूर्ण स्त्री नै थिए । तर, जीवनको राजमार्ग सोझोसोझो हुँदैन । यसमा कतै सजिला घुम्तीहरू हुन्छन्, कतै धारिला मोडहरू । जीवनको यस्तै कुनै मोड या घुम्तीमा केही त्यस्तो जरुर भएको थियो, जसले यी दुई रानीसाहेबेको सोच, व्यवहार र बोलीमा पूरै फरक ल्याइदियो । त्यो मोड कहिले आएको थियो ?

यथार्थमा मैले उनीहरूबाट यो प्रश्नको जवाफ पाइनँ । मैले उनीहरूसित जवाफ मागेको पनि थिइनँ । त्यस साँझ पिउने पिलाउने क्रमपछि मलाई यो प्रश्न सोधूँसोधूँ भन्नेचाहिँ पक्कै लागेको थियो । तर, आँट आएन । सोचेँ, मेरो प्रश्नले रानीसाहेबहरूलाई असहज बनाउन सक्छ । उनीहरूको कुनै भावुक अतीतबाट पर्दा हटेर फेरि उनीहरूलाई रुवाउन सक्छ । उनीहरू हाँसिरहेकै राम्रो । उनीहरू यस्तै आत्मीय र स्नेहले भरिपूर्ण भएकै ठीक । उनीहरू एकअर्काप्रति यस्तै सहिष्णु भएकै बेस । त्यसैले ओठसम्म आएको प्रश्नलाई मैले झर्न दिइनँ । प्रश्न फेरि मेरो अन्तरमै फर्केर गयो र समयक्रमसँगै मेरो यादबाट पनि विस्मृत बन्यो ।

तर, आज जब यो संस्मरण लेख्न बसेँ, कुनै बेला मेरो ओठसम्मै आइपुगेको त्यही प्रश्न मेरो मथिङ्गलमा फेरि चिप्लेकिराझैं सलक-सलक गर्न थाल्यो ।

त्यो रात अबेर भैसकेको थियो । साथी र म अलि बढी नै माँत्तिइसकेका थियौं । उसले जेठी रानीसाहेबसित भन्यो, 'अब हजुरहरू सुकला भइबक्सियोस् ।'

अनि बैठकको दायाँ-बायाँतिर रहेको दुइटा कोठातिर देखाउँदै दुवैसित भन्यो, 'हजुरको कोठा यो, हजुरको त्यो ।'

दुवै रानीसाहेब मौन भए । दुवैको अनुहारमा गाढा अन्धकार छायो । मानौं साथीले उनीहरूसित कुनै अप्रिय कुरा गरेको थियो । उनीहरू भारी मनले उठे र साथीले देखाएको कोठातिर लागे । हामीबीचमा थियौं । बैठकमा भुइँमा ओछ्यान लगाएर सुत्यौं ।

मध्यरातमा अँध्यारैमा मैले देखें, कान्छी रानीसाहेबको छाया जेठी रानीसाहेबको कोठातिर जाँदै छ । कसैले थाहा नपाउने गरी । सुटुक्क ।

●●●

रोगले सिकिस्त पार्दै लगेपछि सम्भवतः एक दिन राजासाहेबले भनेको हुन सक्छ, 'अब मेरो जीवनको ठेगान छैन । जीवनको ज्योति झ्याप्प कुनै बेला पनि निभ्न सक्छ । बोल्दाबोल्दै म मौन हुन सक्छु । हेर्दाहेर्दै मेरा आँखाहरू पत्थरझैं स्थिर भैदिन सक्छन् । कुनै बेला पनि मेरो शरीर शीताङ्ग भैदिन सक्छ । त्यसैले मेरो जीवनका यी अन्तिम दिनहरूमा तिमीहरूले मेरो साथ नछाड । दिनमा पनि मेरै छेउछाउ बसिराख । राति पनि मेरै बेडरुममा आऊ । मेरै दायाँ-बायाँ सुत्ने गर ।'

राजासाहेबका ती अन्तिम दिनहरूमा केही दिन जेठी रानीसाहेब राजासाहेबको दायाँतिर र कान्छी बायाँतिर सुकला होइबक्सेको हुन सक्छ । बिस्तारै दायाँ-बायाँको बानी परेको हुन सक्छ । बिस्तारै बीचबाट राजासाहेबको देहको पर्खाल हटेको हुन सक्छ ।

त्यसपछि नै रानीसाहेबहरूका लागि राजासाहेब औचित्यहीन भएको हुन सक्छ । त्यसपछि नै रानीसाहेबहरूलाई एकअर्काको अथाह माया लाग्न थालेको हुनुपर्छ । त्यसपछि नै दुवै रानीसाहेब एकअर्काको लागि आत्मिक, दैहिक र भावनात्मक रूपले जरुरी बनेको हुन सक्छ । बस्, योभन्दा बढ्ता मैले यहाँ केही लेख्नु हुँदैन । यो संस्मरण हो भने मैले नदेखेका र नबुझेका कुरामा यही नै सत्य हो भनेर दावी गर्नु हुँदैन । यो कथा हो भने पनि मैले यही नै भएको हो भनेर निर्णय सुनाउनु हुँदैन । लेखकले न्यायाधीश बन्ने हतार गर्नु हुँदैन ।

तर, एउटा कुरामा म अझै अलमलमा छु । मैले जीवनमा केही दर्जन कथाहरू लेखें, किनभने ती कथा नै थिए । केही संस्मरणहरू लेखें, किनभने ती स्मृतिहरूसितै जोडिएका थिए । तर, योचाहिँ के हो ? संस्मरण या कथा ? संस्मरण हो भने ती दुई रानीसाहेबप्रति मेरो अथाह श्रद्धा छ । कथा हो भने यो प्रेमकथालाई मेरो सलाम छ ।

'यार' बजारमा आइसकेपछि सोचेको थिएँ, अब संस्मरण लेख्दिनँ । केहीयता संस्मरणको बजार देखेर दिक्दार पनि छु । जो आउँछ, दुई-चार थान संस्मरण छ्यालब्याल पारेर जान्छ । मलाई लाग्थ्यो, संस्मरणमा लागेपछि लेखकको कल्पनाशीलता भुत्ते हुँदै जान्छ । दिमागमा अलरेडी तयार घटनाक्रमलाई अलिक मिठो भाकामा पस्क्यो र वाहवाह पायो ।

विकास र लोकतन्त्र : पञ्चायतदेखि गणतन्त्रसम्म

हालका शासकहरू सामन्तकालको जस्तै 'ओहदा', 'खान्की', 'कुत' आदिको वशमा यसरी गाँजिएका छन् कि सबैले राज्य दोहनलाई आफ्नो विशेषाधिकारभित्र पर्ने सहुलियतका रूपमा लिएजस्ता छन् ।

किताब अंश

देवेन्द्रराज पाण्डे

२०४६ सालपछिको प्रजातन्त्रजस्तै हाल वामे सर्दासर्दै सही धार समात्न नसकेको लोकतान्त्रिक गणतन्त्रमा पनि लोकतन्त्र भनेको के हो, विकास के र कसका लागि हो भन्ने प्रश्नहरूमा सम्बन्धित सबै अन्योलग्रस्त देखिएका छन् । यिनै विडम्बना र अन्तर्विरोधहरूको सेरोफेरोमा रहेर नेपालको लोकतान्त्रिक विकासबारे अनुभव र अनुभूति आत्मसात् गर्नुपर्छ ।

लोकतन्त्र भनूँ वा विकास, यी शब्दावलीपछाडिको आदर्श, विचार र क्रियालाई फलदायी रूपमा अभिव्यक्त गर्ने र जनकल्याण प्रवर्द्धनमा उपयोगी बनाउने कार्यमा हामी मात्र चुकेका छैनौं । अर्थात्, समाजलाई उन्नत बनाउन सान्दर्भिक हुने लोकतन्त्रका मान्यता वा विकासका सिद्धान्त र प्रक्रियाहरूको व्याख्यामै जुन अस्पष्टता विश्वभर देखिँदै छ र त्यसको अभ्यास जतातते जसरी विवादग्रस्त हुँदै छ, त्यस कारणले समेत नेपालको चुनौती थप जटिल भएको छ । विसं २००७ यताको अनुभव हेर्दा सुरुमै संयुक्त राज्य अमेरिकाको नेतृत्वमा तेस्रो विश्व भनिने कतिपय विकासोन्मुख मुलुकले पुँजीवादलाई नै लोकतन्त्रको पर्याय मानेका थिए । पुँजीवाद नमान्ने साम्यवादी हुन्थे । त्यसैले स्वत: गैरलोकतान्त्रिक पनि । यस विचारको विपक्षमा तत्कालीन सोभियत संघ र यसका अनुयायी मुलुकहरू मात्र होइन, भारतजस्तो असंलग्न भनिने विकासोन्मुख मुलुकहरू पनि धेरथोर मात्रामा देखा परे । त्यस्तै पुँजीवादी प्रभावमा परेर पनि लोकतन्त्र नमान्ने मुलुक पनि भए । अहिले यो यथार्थ अरू पेचिलो भएको छ । यस माहोलमा एकातिर भारतको अनुभव र अभ्यास हाम्रा निम्ति मननीय र सायद अनुकरणीय पनि देखियो । अर्कातिर, नेपालको आफ्नै इतिहास, परम्परा र संस्थाहरूको सामर्थ्यको प्रभाव उत्तिकै महत्त्वपूर्ण रह्यो । यस विरोधाभासपूर्ण परिस्थितिमा भर्खर उद्घाटित प्रजातन्त्रलाई संस्थागत गर्न हामी सुरुमै चुक्यौं । अन्तत: लोकतन्त्र र देखिने विकास दुवै क्षेत्रमा नेपाल भारतभन्दा पछि धकेलिँदै गयो ।

त्यसपछि तेस्रो विश्वका अरू कतिपय मुलुकजस्तै नेपालले २०१७ सालदेखि विकासका निम्ति लोकतन्त्रलाई अनावश्यक मात्र होइन, बाधकसमेत ठहऱ्याएर ३० वर्षसम्म लोकतन्त्रविहीन पञ्चायती व्यवस्थाअन्तर्गत विकास प्रयास गऱ्यो । पञ्चायतकाल र त्यसपछिका दिनमा पनि थरीथरीका वैचारिक, राजनीतिक उथलपुथल विश्वभर देखिए । त्यसबाट अहिले पनि विकास र लोकतन्त्र मात्र होइन, पुँजीवाद वा समाजवाद, साम्यवादजस्ता विचारधाराको पनि तरल व्याख्या र अभ्यास भइरहेछ । यो स्थितिबाट आवश्यक पाठ सिक्न हामीलाई असम्भवझैं छ । लोकतन्त्र के हो, यसको संस्थागत अभिव्यक्ति कसरी प्रकट हुन्छ वा हुनुपर्छ र जनजीवनसँग यसको के-कस्तो सम्बन्ध रहन्छ वा यसले के-कस्तो सामाजिक परिणाम दिनुपर्छ भन्ने प्रश्नका सम्भावित उत्तरमा मतैक्य छैन । यस्तो मतैक्यको अभाव टड्कारो हुँदा नेपालमा हामी केही वर्षयता 'पूर्ण लोकतन्त्र' को समेत चर्चा गर्दै छौं, आकांक्षा राख्दै छौं । अहिले चल्तीमा रहेको अर्को शब्द, 'समृद्धि' जस्तै बिनाविचार वा गृहकार्य तेर्स्याइएको र तत्कालको स्वार्थ वा सुविधाप्रेरित शब्दावलीले संकेत गर्ने सपनाले थप अन्योल सिर्जना मात्र गरेको छ ।

नेपालमा अब झन् विकासको स्थानमा 'समृद्धि' भनिदै छ । सिद्धान्त वा व्यवहारका हिसाबले विकास अवधारणामा वा अभ्यासमा के-कस्ता कमजोरी देखिए ! हामीले के हल गर्न सकेनौं र अब 'समृद्धि' को प्रयासले उक्त कमजोरीको कसरी उपचार गर्छ, त्यसबारे मैले कुनै व्याख्या, विमर्श देखे-सुनेको छैन । विकास भने पनि, समृद्धि भने पनि यो प्रक्रियालाई अहिलेको युगमा लोकतान्त्रिक पद्धति र मान्यताभन्दा बेग्लै वा छुट्टै राखेर हेर्न, आकलन गर्न सकिँदैन । दुवैले एकै प्रकारको संस्थागत संरचना, जनसहभागिता तथा जनअधिकारका प्रत्याभूति र सामाजिक वा मानवीय मूल्यमान्यता प्रदर्शनको अपेक्षा गर्छन् । लोकतन्त्र पनि विकासकै क्रममा प्राप्त हुने गन्तव्य हो । त्यसैले पनि यो आफैंमा साधन हो र साध्य पनि । राजनीतिक अधिकार, आर्थिक, सामाजिक समानता, न्याय वा मानवीय मर्यादाको स्थितिमा क्षय खेपिरहेको मुलुक भौतिक रूपले थोरै समृद्ध देखिएछ भने पनि त्यसलाई विकसित भन्न मिल्दैन । शब्दावलीहरूको खेलबाट विकास मार्गमा अलमलिएको मुलुकमा लोकतन्त्र संस्थागत गर्न र विकास रणनीति तय गर्न कठिन मात्र होइन, असम्भव हुन्छ ।

अर्को थप महत्त्वको कुरा, मैले बुझेजस्तो गरी लोकतन्त्र र विकासको सम्बन्धलाई हेर्ने हो भने विकास वा लोकतन्त्र, यी दुवै शब्दावलीअगाडि कुनै विशेषण आवश्यक हुँदैन । हुन्छ भने विकासलाई 'लोकतान्त्रिक विकास' भने पुग्छ । लोकतान्त्रिक विकास आफैंमा समावेशी, दिगो, सहभागितामूलक र समग्र जनताका निम्ति सार्थक हुन्छ । त्यहाँ स्वतन्त्रता मात्र हुँदैन, समानता र न्याय पनि हुन्छ । यो आदर्श सधैं वा पूरै साकार हुँदैन भने पनि आदर्श पछ्याउनुपर्ने कुरामा विवाद हुँदैन । राजनीतिक विकासक्रमलाई आर्थिक, सांस्कृतिक, सामाजिक विकासका अवयवहरूसँग गाँसेर दुवै प्रक्रियालाई अन्योन्याश्रित बनाउँदा राजनीति र विकास दुवै न्यायसंगत र समतामूलक हुन्छ । अर्थात् विकास लोकतान्त्रिक हुन्छ, मुलुकमा साँच्चिकै 'पूर्ण लोकतन्त्र' स्थापित भएको अनुभव गर्न पाइन्छ । पञ्चायत व्यवस्थालाई यसरी परिभाषित मूल्य, मान्यताअनुरूप विकास मार्गमा निर्देशित गर्ने सम्भव थिएन । तर सो व्यवस्थालाई 'पञ्चायती प्रजातन्त्र' भन्न गाह्रो भएन । विकास वा लोकतन्त्रमा विशेषणको उपयोगले गैरलोकतान्त्रिक व्यवस्थालाई लोकतान्त्रिक वा अग्रगामी भएको दाबी गर्न र यस्तै नाटक मञ्चन गर्न चाहिन्छ ।

हालको संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रमा पनि राज्यको चरित्र र विकास रणनीति, आर्थिक नीति वा जनउत्तरदायित्वको भावनामा नौलो सकारात्मक मोड आएको संकेत पाइँदैन । विकास अवधारणा वा प्रक्रिया र यो समृद्धिबीच केकस्ता कुरामा कहाँ फरक छन्, मलाई वा आम जनतालाई थाहा छैन । वर्तमान समयमा पनि योजना विकासको सनातनी परम्परालाई निरन्तरता दिने काम भइरहेछ । पन्ध्रौं योजनाको खाकासहित केही दीर्घकालीन सम्भावनालाई 'सुखी नेपाली, समृद्ध नेपाल' को आकांक्षा पूर्तिको मागदर्शन भनेर प्रचारित गरिएको छ । यस्ता नाटक आफैंमा कर्णप्रिय हुन सक्छन् । तर, विकासका निम्ति आवश्यक संस्थागत, नीतिगत व्यवस्था र कार्यान्वयन क्षमता सुधार गर्ने कार्यक्रमबिना ती सबै मिथ्या साबित हुन्छन् ।

ठूलाठूला वा 'राष्ट्रिय गौरव' का योजना भन्दैमा वा तिनको कार्यान्वयन गर्दैमा पनि मेरो कल्पनाको लोकतान्त्रिक विकासले गति पाउँछजस्तो लाग्दैन । परियोजना पछाडिको आर्थिक, सामाजिक उद्देश्य, सो प्राप्त गर्ने रणनीति र रणनीतिले आम जनताको स्वार्थ कसरी सम्बोधन गर्छ अनि सीमित साधनको बाँडफाँटमा आर्थिक दक्षता, सामाजिक हित कसरी प्रत्याभूत गरिएको छ भन्ने कुरा बढी महत्त्वको हुन्छ । समृद्धिको अवधारणा एक नौलो र सकारात्मक प्रयास थियो भने यसले कम से कम हाल चर्किंदै गएको पर्यावरणीय सन्तुलनको चुनौतीलाई सम्बोधन गर्नेतर्फ केही नवीनता देखाउँथ्यो होला । जलवायु परिवर्तनको विषयलाई पञ्चायती व्यवस्थाको कालखण्डमा त्यति गम्भीर कतै मानिदैनथ्यो । बहुदलीय कालमा पनि मानिएन । अहिले समृद्धिको बाटोमा लम्केको भनिएको गणतान्त्रिक नेपालमा पनि सानादेखि ठूला नदीनाला, चुरेभावर र बालुवा, गिट्टी तस्करी वा त्यस्तै आर्जनका निम्ति भइरहेको शोषणलगायत दुष्कार्यको निरन्तरता कायम छ । सत्ताधारीतर्फबाट राजस्व दुरुपयोगको क्रम जारी छ । यस्ता सोच र व्यवहारबाट व्यक्तिविशेषले आफू 'समृद्ध' भएको सपना देख्न त पाउला । तर मुलुकले न समृद्धि पाउँछ, न विकास ।

विगतलाई सामन्ती वा अर्धसामन्ती युग भनियो । हाल सो युगको अन्त्य भएर नेपालमा पनि पुँजीवाद प्रारम्भ भइसकेको तर्क पढ्न, सुन्न पाइन्छ । तर हालका शासकहरू भने

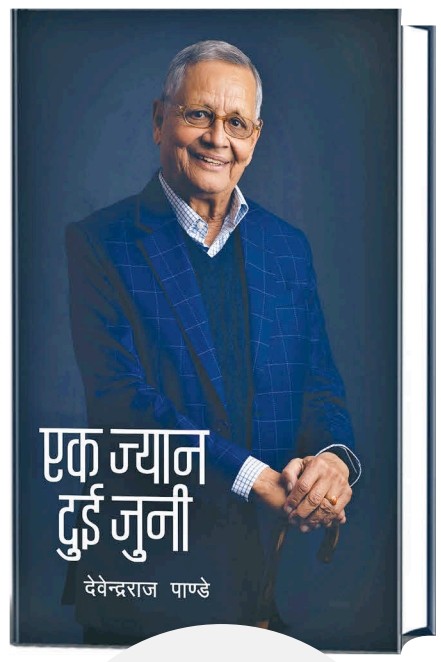

> लोकतन्त्र र विकासको सम्बन्धलाई हेर्ने हो भने विकास वा लोकतन्त्र, यी दुवै शब्दावलीअगाडि कुनै विशेषण आवश्यक हुँदैन । हुन्छ भने विकासलाई 'लोकतान्त्रिक विकास' भने पुग्छ ।

सामन्तकालको जस्तै 'ओहदा', 'खान्की' 'कुत' आदिको वशमा यसरी गाँजिएका छन् कि सबैले राज्य दोहनलाई आफ्नो विशेषाधिकारभित्र पर्ने सहुलियतका रूपमा लिएजस्ता छन् । ठूला परियोजनाहरूमा सार्वजनिक ठेक्कापट्टा, खरिद-बिक्रीमा हुने भ्रष्टाचार, कुत संकलन र दलालहरूको बिगबिगीले नयाँ स्वरूपको सामन्ती सम्बन्धको शोषणलाई चरितार्थ गरिरहेछ ।

गुटबन्दी र भागबन्डाको संस्कृतिले विकास अभ्यास र सुशासनका भाषणहरूको खिल्ली उडाएको छ । सुविधाका नाममा राष्ट्रपतिदेखि उच्च प्रशासकहरूसम्म र प्रदेशका निर्वाचित पदाधिकारीहरूदेखि निर्वाचित, अनिर्वाचित विभिन्न खाले नेतागण एवम् केही पूर्वपदाधिकारीहरूले गरिरहेको राजस्व दुरुपयोगले मध्ययुगीन राजकीय चरित्रको झझल्को दिन्छ । अहिले 'खान्कीमा' कृषिउपज वा त्यस्तै बालीनाली भित्र्याउने सुविधा होइन, अनावश्यक गाडी, ड्राइभरजस्ता सुविधाका साथै सुरक्षाकर्मी र राज्यशक्तिमा पहुँच राख्न र आवश्यक लागे कानुन मिच्न वा उल्लंघन गर्न पनि पाइन्छ ।

अर्थसचिव हुँदा कम्तीमा पाँच वर्ष भरतबहादुर प्रधानले र त्यसपछि नरकान्त अधिकारीले सामान्य टोयोटा गाडी चढेथे । घरमा सरकारी गाडी राख्ने चलन थिएन । मपछि आएका केही अर्थसचिवले पनि सोही गाडी सकारे । पछि अर्थमन्त्री हुँदा पञ्चायतका मन्त्रीहरूले चढेको पुरानो गाडी नै चढ्यौं । प्रधानमन्त्रीले समेत त्यही मितव्ययी व्यवहार देखाए । उनलाई 'स्कर्टिङ' चाहिँदैनथ्यो । आफैं सुरक्षित थिए । अहिले एउटा 'सामान्य' निजामती कर्मचारीको घरमा समेत विभिन्न खाले महँगा मोटर, कुनै सुरक्षा प्रमुखकोमा आठवटा भन्ने सुन्दा अचम्म लाग्छ, यिनलाई यस्तो दिशामा किन कुन समझ वा आवश्यकताले डोऱ्याएर यहाँ पुऱ्याएको होला । यस्ता कुरा झिनामसिना लाग्लान् । तर थरीथरीका वर्तमान र पूर्वपदाधिकारीहरूले पाउने, उपयोग गर्ने सुविधाको प्रकृति सनातनी सामन्तहरूको सुखसयलका निम्ति आम जनताले गाँस काटेर प्रदान गर्नुपर्ने 'भेटी', 'सलामी' भन्दा थोरै मात्र फरक होला । यो प्रवृत्तिबाट हुने नोक्सानी राजस्व वा आर्थिक क्षेत्रमा सीमित छैन । बढी महत्त्वको कुरा, यस्तो मनोदशाले शासक वर्गको विकाससम्बन्धी नीति, व्यवहार, नारा, भाषण सबैको खँदिलो उपहास गर्छ । लोकतान्त्रिक भनिने नेताहरू कतिसम्म असंवेदनशील हुन सक्छन्, सो उजागर गर्छ । नेताहरूले जनताको कुरा जति गरे पनि आफू जनताबाट धेरै टाढा पुगेको पत्तो पाउँदैनन् ।

गणतन्त्र प्राप्तिपछि नेपालको विकासका सन्दर्भमा यस्ता सुन्दर, जनमुखी र प्रगतिशील पहलहरू भए, विकासलाई जनमैत्री आधारहरू प्राप्त भए भन्न मलाई मन लाग्छ । कम से कम जलविद्युत् क्षेत्रमा सो भन्न पाइन्छ कि भन्ने आशा छ । यो क्षेत्रबाहेक अरू सानातिना कुरामा केही सकारात्मक पहल भए पनि होला, सारमा महत्त्व राख्ने वा विकासका निम्ति दिगो आधार बनेको दावी गर्ने संस्थागत, संरचनागत र नीतिगत आधार कतै पाउँदिनँ । सरकारलाई शंकाको लाभ दिन मन लाग्छ । तर कसरी ? बराबर छापाहरूमा कार्यक्रमहरूबारे पढिन्छ र भाषण सुनिन्छ । तर ती परियोजना आवश्यक आर्थिक, प्राविधिक अध्ययन विश्लेषण गरेर स्रोतसाधनको आकलन गरेर स्वीकृत भएका देखिँदैनन् । होडबाजी विकासमा होइन, भागबन्डाअनुसारको नियुक्ति र ठेक्कापट्टामा भएको अवस्थामा सफल कार्यान्वयनमा शासक, प्रशासक र योजनाकारहरू प्रतिबद्ध र निष्ठावान् छन भन्न सक्ने स्थिति कहिल्यै भएन । आवश्यक संस्थागत र संस्कारगत तयारी अझै देखिँदैन । ठीक उल्टो हानिकारक दलीयकरणले गर्दा भएका संस्था पनि दुर्बल, अक्षम साबित हुँदै गएका छन् । भाषण वा औपचारिक दस्तावेजहरूमा जे भनिए, लेखिए पनि वास्तविक नीति तथा व्यवहारमा जबसम्म आम जनताको भावनालाई गौण मानिन्छ, शक्तिभित्र र वरपर रहेका व्यक्ति समुदायहरूको आत्मकेन्द्रित स्वार्थले मात्र महत्त्व पाउँछ । लोकतन्त्र दुःखद र हास्यास्पद वास्तविकता हुन पुग्छ । विकासचाहिँ केन्द्रदेखि पालिकासम्म असंवेदनशील शक्तिशालीहरूको व्यक्तिगत वा पारिवारिक समृद्धिको माध्यम ।

हिंसात्मक माध्यमबाट नै भए पनि 'नयाँ सत्ता' को प्रादुर्भावबाट मुलुकमा गरिबी, शोषण र अन्यायको निराकरण गर्न सकिन्छ भन्ने विचारधारा बोकेर आएको माओवादी नेताहरू पश्चगामी क्रियाकलापमा रमाउनु र आफ्नै पार्टीका कार्यकर्ता र पूर्वलडाकुहरूलाई समेत निराश बनाउने पंक्तिमा उभिन पुग्नु सबैभन्दा बढी आपत्तिजनक यथार्थ हो । लोकतन्त्रलाई विभिन्न भाषा, शैली र वचनमा कटाक्ष गर्ने माओवादीहरू अर्को ठूलो कम्युनिस्ट पार्टी नेकपा (एमाले) सँग मिलेर संसदीय चुनाव जित्न जे पनि गर्नुपर्छ, गर्न सकिन्छ भन्ने आकलनका आधारमा लोकतन्त्रको उपयोग गर्ने बाटोमा लागे । तत्कालका लागि सफल पनि भए । तर अग्रगमनको मार्ग पछ्याउनुको साटो उनीहरू पुरातनी वा 'बुर्जवा' संस्कृतिको दुर्बल पक्ष अँगालेर थप निकृष्ट भएको देखिनु दुःखद मात्र होइन, हिंसापीडित जनताका निम्ति अन्याय पनि हो ।

एकतापछि स्थापित नेपाल कम्युनिस्ट पार्टी (नेकपा) को नीतिनिर्देश, निष्ठा र कार्यदिशामा सुधार त्यो बेलासम्म देखिनेछैन, जबसम्म जनताका अधिकार, आकांक्षा र भावनालाई गौण मान्ने, अवहेलना गर्ने राणाकालीन संस्कार र संस्कृति परित्याग गरिँदैन । ठूलो जिम्मेवारी बोक्ने व्यक्ति ठूलो पदमा पुग्छन्, पुग्नुपर्छ । केही सुविधा पनि आवश्यक पर्ला, पाउनुपर्छ । तर ठूलो पदमा आसीन भएकै कारण जिम्मेवारी फत्ते हुँदैन, परिणाम देखाउनुपर्छ । आफ्नो पद वा जिम्मेवारीअनुसारको भूमिका प्रभावकारी रूपले सम्पन्न गर्न सर्वप्रथम चाहिन्छ, निष्ठा । त्यसपछि चाहिन्छ, जनताका निम्ति दिनरात परिश्रम गर्ने बानी । यी दुवै गुण कतै प्रकट भएको देखिँदैन । हालका दिनमा प्रतिपक्षको भूमिका निर्वाह गर्ने नेपाली कांग्रेसको व्यवहारले जन्माएको व्यथाको कथा बेग्लै छ ।

(पाण्डेको किताब 'एक ज्यान दुई जुनी' आइतबार सार्वजनिक हुँदै छ)

शिवलिंग

कविता

सविता विमली

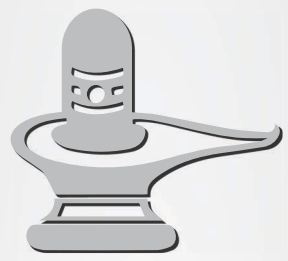

सभ्यताको आदिम सिर्जनाको
प्रतीक हो
शिवलिंग !

यसलाई लिंग मात्र भन्नेहरू छन्
मेरा वरिपरि
म भने देखिरहेछु
आदिशक्तिको योनिको
अपूर्व आभा
जुन योनिको आधार
नलिई उभिन सकेको छैन
तिमीले पुज्ने गरेको लिंग पनि !

यो त आदि जोडीको
अनादि प्रेमको प्रतीक हो !

यो हो एक आदि 'अर्ग्याजम' को
अभूतपूर्व दृश्य !

जुन तिमीले न कहिल्यै देख्यौ
न फेरि देख्नेछौ !

भगको भोगले नै
बनाएका
भगवान् र भगवतीहरूले पनि पुजेको
शिवलिंग मात्र लिंग कसरी हुन सक्छ ?

भन्नेहरूले लिंग मात्रै भनिरहे पनि
यो योनि हो
सृष्टिको आदि योनि
उदात्त, उन्मत्त, उन्मुक्त प्रेमको स्मारक !

जब दृश्यलाई पनि झूटो
बनाइयो
र, भनियो मात्र लिंग
त्यहींदेखि नै एककाँधे
बनेको हो यो समीकरण
जसले गरेन सम्मान
योनिसत्ताको
र, गरिरह्यो पटकपटक घात मात्रै !

अब बदलिनुपर्छ
तिमी
र, तिम्रा कृत्यहरू !!

सुरु गरौं
पुज्न
यो धराका तमाम योनिहरू
जो अलिखित सृजनशक्ति
र, अवर्णनीय परमानन्दका
लागि जन्मिएका हुन् !!
हो,
यो तृप्तिको कुनै मूल्य छैन
यो प्रेमको अर्को कुनै नाम छैन !!

जात वृत्तान्त

गान्धी, नेहरू, अम्बेडकर, बीपी, पुष्पलाललगायतका नेताहरूको बौद्धिकी र क्रान्तिकारितालाई उचित सम्मान गर्दै जसरी उनीहरूको वैचारिकीमा रहेको समस्या किताबमा औंल्याइएको छ, त्यो प्रस्तुति-शैली प्रशंसायोग्य छ ।

किताब

तुलानारायण साह

लकडाउनको लामो बिदामा अनेकौं पुस्तक, जर्नलका लेख, हिन्दी सिनेमा, युट्युबमा सामयिक विषयका लेक्चर तथा प्रशस्त आध्यात्मिक प्रवचन सुन्ने अवसर मिल्यो । तिनमा भारतका प्रख्यात साहित्यकार फणीश्वरनाथ रेणुको 'मैला आँचल' उपन्यास, फ्रेड्रिक गेजको 'क्षेत्रीयता र राष्ट्रिय एकता', प्रकाश झा निर्देशित 'राजनीति' सिनेमा र आहुतिका दुई पुस्तक 'वर्ण व्यवस्था' एवं 'जात वार्ता' अविस्मरणीय रहे । अविस्मरणीय लाग्नुको कारण थियो- उल्लिखित सामग्रीमा बाल्यकालदेखिकै मेरो भोगाइ र मनमा उठेका अनेकौं प्रश्नको उत्तर समेटिएको थियो । हेर्दै, पढ्दै जाँदा लाग्यो, यो मेरै गाउँ-ठाउँको कथा मेरै लागि लेखिएको हो ।

तीमध्ये आहुतिको किताब 'जात वार्ता' माथि केही लेख्दै छु । यस किताबमा नेपाली समाजबारे मेरो मनमा रहेका अनेकौं प्रश्नका जवाफ छोटो र मिठो शैलीमा दिइएको छ । पढ्दै जाँदा लाग्यो- वर्षौंदेखि जुन विषयमा आफूलाई अलिक जान्ने ठानेको थिएँ, त्यो त पूरै गलत पो रहेछ ! लाज पनि लाग्यो ।

नेपाली समाजमा दलितको समस्यालाई मैले पनि धेरै हदसम्म छुवाछुत र थोरै मात्र राजनीतिक प्रतिनिधित्वको समस्याका रूपमा मानेको थिएँ । तर, आहुतिले यस किताबमा नेपाली समाज मूलत: वर्ण व्यवस्थाबाट विस्तार भएर जात व्यवस्थामा आधारित हुन पुगेको विषयलाई यसरी भनेका छन् कि दलितको समस्या जात व्यवस्थाका कारण सिर्जित राजनीतिक, आर्थिक र सांस्कृतिक समस्याको मिश्रण रहेको मान्न करै लाग्छ ।

उत्तर भारतीय राज्यहरू (बिहार र उत्तरप्रदेश) मा दलित समुदायले गरेजस्तै मधेसी दलितहरूले पनि राजनीति गर्ने हो भने समस्या समाधान हुने मेरो बुझाइ थियो । यसबारे धेरै लेखेको, बोलेको पनि छु तर आहुतिको 'जात वार्ता' पढेपछि थाहा भयो, त्यो मोडेल त कामै नलाग्ने भइसकेको रहेछ ।

नेपालका विभिन्न भागमा फरक-फरक प्रकारको जात व्यवस्था कसरी चलेको होला ? किन पहाडको भन्दा मधेसी समाजमा कठोर जातीय संस्कारको अभ्यास भइरहेको होला ? यस्ता प्रश्न मनमा उठिरहन्थ्यो । आहुतिको 'जात वार्ता' मा यसको बडो विश्वस्त तर्क दिइएको छ ।

नेपालमा जात व्यवस्थाको प्रवेश तीन फरक-फरक कालखण्डमा फरक-फरक दिशाबाट भएको छ । उत्तर भारतबाट मधेसका विभिन्न भेगमा विभिन्न समयमा आएका मानिसले उतैको जस्तो जातीय संस्कार पनि भित्र्याएका थिए । त्यसकारण त्यहाँ फरक प्रकारको जातीय अभ्यास अहिले पनि जारी छ ।

काठमाडौं उपत्यकामा लिच्छविहरूले जात व्यवस्था सुरु गरेका थिए । पछि आएर मल्ल शासकहरूले कठोर बनाएका थिए । काठमाडौंका रैथाने नेवार समुदायमा मधेसी वा पहाडी समाजका भन्नाभिन्नै जातीय संस्कार अभ्यासमा रहनुको कारण पनि त्यही हुनुपर्छ ।

इरानी शासकहरूले भारतमा आक्रमण गरेपछि वैदिक आर्यहरू भागेर पश्चिम नेपाल पसेका थिए । भेरी पश्चिमका पहाडी क्षेत्रका खस राजाहरूले तिनीहरूकै संगतमा फरक खालको जातीय संस्कार अँगालेका थिए । पछि त्यसैलाई राम शाहले गोरखामा कठोर बनाएका थिए, जसको प्रभाव नुवाकोटसम्म फैलिएको थियो ।

पृथ्वीनारायण शाहले एकीकरणपश्चात् नेपालभरि जात व्यवस्था लागू गरेपछि जनजातिहरूमा पनि त्यसको प्रभाव पऱ्यो, तर तुलनात्मक रूपमा कम । पुस्तकमा मध्य एवं पूर्वी पहाडमा जातीय संस्कारहरू तुलनात्मक रूपमा कम कट्टर देखिनुको मुख्य कारण जनजातिहरूको बसोबासलाई मानिएको छ । आहुतिको यो तर्क फेड्रिक गेजको तर्कसँग पनि मेल खान्छ ।

झन्डै पचास वर्षअघि मधेसमा विषद् अध्ययन गरेका गेजले मधेस र पहाडको जातीय संस्कार र सामाजिक सम्बन्धहरूमा व्यापक भिन्नताको कारण यसरी उल्लेख गरेका छन् । मधेसी समाज मूलभूत रूपमा उत्तर भारतको सामाजिक संस्कारबाट प्रभावित छ, जसमा कुनै समयको मुसलमान शासकहरूको त्रासको छाया र प्रभाव छ । नेपालको पहाडी समाज तिब्बती समाजबाट प्रभावित छ, जसमा बौद्ध धर्मका संस्कारहरूको प्रभाव देख्न सकिन्छ । यसकारण मधेस र पहाडका हिन्दु धर्मावलम्बीहरूमै पनि सांस्कृतिक एवं सामाजिक (जातीय, लैंगिक आदि) सम्बन्धहरू फरक खालका छन् ।

कम्युनिस्ट राजनीतिले सामान्यत: वर्गको कुरा गर्छ । वर्गीय मुक्तिको कुरा गर्छ । तर, वर्गीय हिसाबले सबैभन्दा पिँधमा रहेका दलितहरू त कम्युनिस्ट पार्टीहरूको नेतृत्वमा कहीँ पनि देखिन्नन् । यस्तो किन भएको होला ? राजनीतिबारे रुचि राख्ने जोकोहीको मनमा उठ्ने स्वाभाविक प्रश्न हो यो । केवल नेपालको वाम राजनीतिमा मात्र होइन, लोकतन्त्रवादी नेताहरूमा पनि नेपाली समाजबारेको वैचारिक विश्लेषण नै त्रुटिपूर्ण रहेको आहुतिको तर्क छ । आहुति भन्छन्- उनीहरूले जात र वर्गबीचको अन्तरसम्बन्ध र त्यसबाट राज्य, राजनीतिमा पर्ने प्रभाबबारे सही विश्लेषण गर्नै चाहँदैनन् वा सकेका छैनन् ।

कांग्रेसको राजनीतिमा बीपी कोइराला र वामपन्थी राजनीतिमा पुष्पलाल श्रेष्ठ त्यस समयका भारतीय नेताहरूको स्वतन्त्रता आन्दोलन र त्यसताकाको विचारबाट प्रभावित थिए । भारतकै राजनीतिले पनि तत्कालीन समाजमा जात र वर्गबीचको अन्तरसम्बन्धलाई स्विकारेको थिएन । त्यो नै त्यसबेलाको राजनीतिको सबैभन्दा ठूलो वैचारिक समस्या रहन गएको आहुतिको तर्क छ । लोकतान्त्रिक खेमाको राजनीतिमा विचार र नेतृत्व दुवैमा ब्राह्मणवादी सोचको वर्चस्व रहनु त एक हदसम्म स्वाभाविकै थियो तर वामपन्थीहरूले पनि केवल वर्गको कुरा गरिरहनु र जातबारे मौन बसिरहनु दलित समुदायका लागि दुर्भाग्यपूर्ण ठहरिएको आहुतिको बुझाइ छ ।

'भारतमा बीआर अम्बेडकरको उदय हुनु दलितहरूका लागि ऐतिहासिक उपलब्धि अवश्य थियो तर अम्बेडकरले आफ्नो आन्दोलनमा दलितको समस्यालाई सांस्कृतिक बढी र राजनीतिक एवं आर्थिक समस्याको रूपमा कम आँक्नु उसको भूल थियो,' आहुतिको तर्क छ । अम्बेडकरको धर्म परिवर्तन नीति जात व्यवस्थाबाट मुक्तिको आधारभूत दिशा होइन बरु 'तावाबाट उम्केको माछा भुंग्रोमा पर्नु' जस्तै हो भनेका छन् । धर्म जहिले पनि शासकहरूलाई शासन गर्न सहयोग गर्ने माध्यमको रूपमा प्रयोग हुने गर्छ र त्यही कारण हिन्दु धर्म छाडेर बौद्ध धर्म अपनाएर दलितको समस्या समाधान हुन्न । समाजको समग्र सामाजिक, राजनीतिक र आर्थिक संरचनालाई नै पुन:संरचना गर्नका लागि नयाँ क्रान्ति गर्नुपर्ने आहुतिको तर्क छ ।

प्रेम तथा अन्तरजातीय विवाह दलित मुक्तिको सहज बाटो लाग्छ तर त्यस्तै प्रकारका जोडीहरूबीच सबैभन्दा बढी सम्बन्धविच्छेद हुनुको कारणबारे पुस्तकमा बडो व्यावहारिक विश्लेषण छ । दलित र गैरदलित केटा-केटीबीच विवाह हुनु तर तिनका छोराछोरीले फेरि कुनै एक जातकै थर अपनाउनु उदेकलाग्दो अवस्था हो । केहीयता दलितहरूले थर बदल्नुपर्ने, दलितलाई शिल्पी भन्नुपर्नेजस्ता तर्कहरूलाई पुस्तकले बकम्फुसे तर्कको रूपमा उडाइदिएको छ । समाजले अछुत मानेको समूहमा जब परिवर्तनका लागि विद्रोहको चेतना बोध हुन्छ, तब ती समूह दलित हुने हुन् । त्यसकारण दलित शब्दलाई कुनै अपमानजनक शब्दको रूपमा नलिई बरु गौरवको अनुभूति गर्ने, गराउने शब्दको रूपमा लिनुपर्ने लेखकको तर्क छ ।

यस पुस्तकको सबैभन्दा राम्रो पक्ष भनेको प्रश्नोत्तर शैलीमा सरल भाषामा लेखिनु हो । लगभग १०५ वटा प्रश्नको छोटो-मिठो जवाफको संग्रह गरिएको यो पुस्तक नेपाली समाज बुझ्नका लागि आधारभूत समाजशास्त्र (बेसिक सोसोलोजी) ठहरिन सक्छ । स्कुलदेखि स्नातक तहसम्मका विद्यार्थीका लागि 'जात वार्ता' स्वादिलो र ज्ञानबर्द्धक होला ।

आधारभूत रूपमा मार्क्सवादी कोणबाट दलित समस्यालाई हेर्नुपर्ने आहुतिको तर्क पुस्तकमा गज्जबसँग स्थापित भएको छ । मार्क्स युरोपमा जन्मेको, अध्ययन गरेको कारण उनलाई दक्षिण एसियाली समाजबारे यथेष्ट जानकारी थिएन । त्यसकारण मार्क्सवादमा दलित मुक्तिको मार्गचित्र कोरिएन । मार्क्सवादी फ्रेमबाट नेपाल, भारतको दलित समस्याको व्याख्या-विश्लेषण गर्ने काम यहाँका वामपन्थी नेता, विचारकहरूको रहेको आहुतिको तर्क छ ।

किताबका प्रश्नकर्ता संगीत बारम्बार नेपालकै दलित समस्याबारे केन्द्रित हुन चाहन्छन् तर उत्तरमा आहुति नेपालबाट सुरु गरेर भारत हुँदै दक्षिण एसियाभरिको आकाश घुम्छन् र मार्क्सवादको व्याख्या गर्दै युरोपमा सम्पन्न भएका क्रान्तिका प्रसंगमा विचरण गर्न पुग्छन् ।

मनमा लाग्छ- लेखकले नेपाली समाज बुझ्न कत्ति धेरै मिहिनेत गरेका रहेछन् ? उनलाई कत्ति जाँगर र चाख लागेको होला ? कत्ति मसिनो गरी समाजको अवलोकन गर्न सकेका होलान् ? देखेको, सुनेको, भोगेको र पढेको कुरालाई छोटो, मिठो, सबैले बुझ्ने शैलीमा कसरी भन्न सकेका होलान् ?

समाजशास्त्रका शास्त्रीय ज्ञाता र अनुसन्धानका विधि (मेथोडोलोजी) मा विश्वास गर्ने प्राज्ञहरूका लागि यो पुस्तक गफजस्तो पनि लाग्न सक्छ । तर, त्यस्ता विद्वान्का लेखाइ बुझ्न गाह्रो लाग्ने असंख्य जिज्ञासुका लागि पुस्तकले रसिलो स्वाद दिनेछ । किताब पुराना विद्वान्का लागि होइन, बरु उदाउँदा नेता, अभियानी र युवा विद्यार्थीका लागि लेखिएको हो ।

लेखकलाई पहाडी भेगको सामाज र संस्कृतिबारे जति जानकारी छ, मधेसी समाजबारे पनि त्यति नै भएको भए पुस्तक अझ रोचक हुनेथियो । गान्धी, नेहरू, अम्बेडकर, बीपी र पुष्पाललगायतका नेताहरूको बौद्धिकी र क्रान्तिकारितालाई उचित सम्मान गर्दै जसरी उनीहरूको वैचारिकीमा रहेको समस्या किताबमा औंल्याइएको छ, त्यो प्रस्तुति-शैली प्रशंसायोग्य छ । दल

छोपिँदै-खोलिँदै मान्छेको सभ्यता

त्यो आदिम रूखको बोक्राले ब्लु जिन्सको ठाँटमा आफूलाई कसरी बदल्यो होला ? भारी गहना र पोसाकमा ठाँटिने राजा, महाराजाको सन्तान र एकसरो कपडामा काँप्ने रैतीहरू उस्तै कपडामा देखिने जमाना आउन सभ्यताले कति पाइला हिँड्यो होला ? संसारका अन्य मुलुकको तुलनामा 'कुलीन' र 'कुल्लीहरू' उस्तै लुगामा देखिन नेपाललाई कति समय लाग्यो ?

पोसाक-कथा

सरला गौतम

मान्छेले कहिलेबाट आफूलाई ढाक्न सुरु गऱ्यो होला ? प्राय: हामी सबैले सुन्दै आएको कथा हो- 'रूखको बोक्रा बेरेर हिँड्थे रे हाम्रा पुर्खाहरू !'

त्यो आदिम रूखको बोक्राले ब्लु जिन्सको ठाँटमा आफूलाई कसरी बदल्यो होला ? भारी गहना र पोसाकमा ठाँटिने राजा, महाराजाको सन्तान र एकसरो कपडामा काँप्ने रैतीहरू उस्तै कपडामा देखिने जमाना आउन सभ्यताले कति पाइला हिँड्यो होला ? संसारका अन्य मुलुकको तुलनामा 'कुलीन' र 'कुल्लीहरू' उस्तै लुगामा देखिन नेपाललाई कति समय लाग्यो ? सस्ता र न्याना चाइनिज कपडाको कारण आज धनीमानीकै दाँजोमा गरिबहरू पनि न्यानो लुगामा देखिन्छन् । सञ्चारको दुनियाँ शक्तिशाली छ । आज लन्डनको कुनै सहरमा देखिएको पोसाकको नमुना नेपालकै कुनै गाउँमा देखियो भने अचम्म मान्ने दिन गयो । ब्लु जिन्समा हल्लिएका तन्नेरी जुनसुकै गाउँमा भेटिन्छन् । तीन दशकअघि नै अक्सर ब्रिटिस र हडकडका लाहुरे परिवारका महिलाले लगाउने थाइल्यान्डको लामो मिडी र युकेको स्वेटरको रवाफ नेपालका साना सहरमा भित्रिसकेको थियो । हरहिउँदमा एउटा युकेको स्वेटर किन्ने त्यो बेलाका महिलाहरूको पहिरनी प्रतिज्ञा हुन्थ्यो ।

कपडासँग जोडिएका यस्तै परिदृश्यबीच माइनिके स्किपरको पुस्तक 'न्याकेट अर कभर्ड- अ हिस्ट्री अफ ड्रेसिङ एन्ड अनड्रेसिङ अराउन्ड द वर्ल्ड' हात पऱ्यो । यही पुस्तकमा आधारित रही पोसाकको इतिहास, राजनीति र समाजशास्त्रको उत्खनन गर्ने कोसिस गरेको छु ।

शरीरमा बेरिएको एकसरो लंगौटीको चलन फैलिएर संसारभरि पुग्यो । ह्वांग परेको खुला छातीमा निर्धक्क डुल्ने महिलाहरू, छोपिने र खुल्नेको असाधारण यात्रा पार गर्दै बिकिनी लगाएर समुद्री तटमा कावा खान थाले । मानिसको संसार नांगैबुँगै थियो, समयक्रममा मानिसको दुनियाँमा सरमले सानदार एन्ट्री माऱ्यो । मानिस छोपियो ।

समय फेरिँदै गयो, सरमको पर्दा फेरि पातलो हुँदै जान थाल्यो, मानिस फेरि खुल्न थाले । खुल्दै, छोपिँदै, खुल्दै, मानव सभ्यताको यात्रा कहाँसम्म जान्छ होला ? कोही हलाल बाथ (इस्लाम धर्म मान्नेहरूले पूरै शरीर छोपेर नुहाउने चलन) सम्म पुगेका छन्, कोही टपलेस-बाथमा मस्त छन् । एउटै धर्तीबासीले एकले अर्कोलाई हेर्दा बिजुलीको झड्का लाग्ने अवस्था छ ! पुरातन सत्ताले भन्छ, 'पूरै शरीर छोपेर हिँड ।' बजारको सत्ताले भन्छ, 'देखाइदेऊ मेरो सामान बेचिदेऊ ।' मानिसको विवेकले यो दुई ध्रुवबाट आफ्नो बाटो पहिल्याउँदै जाँदै छ ।

पोसाकले मानिसको देश, भूगोल, समाज बोलिरहको हुन्छ । अहिलेको संसारमा कपडा परिचय-मापन अस्त्र बनेको छ, सिंगो शरीर एक बिजनेस कार्ड !

आदिम समाजमा पुरुषको यौनांग र छातीको चौडाइको मूल्यांकन गरी महिलाहरू आफ्नो साथी रोज्थे । भावी सन्तानको रूपरेखा नाप्थे । पुरुषहरू महिलाको छातीको पुष्टता र नितम्ब हेरेर आफ्नो भावी सन्तानको गुणस्तर आकलन गर्थे । सामाजिक, आर्थिक हैसियत पुरुषको भन्दा कमजोर हुँदै जाँदा पनि शरीर मापन गरी यौनसाथी छान्ने कुरामा महिलाहरूको हैकम बढी चल्थ्यो । पुरुषको लागि बिस्तारै यो कुरा काँडा बन्यो । आफ्नो गोप्य अंग मापनसँग पुरुषहरू त्रसित हुन थाले । समयक्रममा अफ्रिकाका पुरुषहरूले यौनअंग छोप्ने सानो वस्त्र लगाउन थाले । पछि यो फैलिएर संसारभर पुग्यो । हाम्रै जिजु, हजुरबाहरूले पनि लंगौटी लगाएर पूजाआजा गरेको हामीले देख्यौं । पुरुषहरूले अंग लुगाउन थाले पनि महिलाहरूको छाती र नितम्बको भव्य प्रदर्शन भने आजसम्म सहरका बिलबोर्डहरूमा भइरहेछ ।

शरीर जति देखिन्छ उत्तेजना उति तीव्र हुन्छ भन्नु फगत भ्रम हो । जति छोपिएको हुन्छ उति कल्पना तीव्र हुन्छ भन्ने ठम्याइ छ मानवशास्त्रीहरूको । पुरातन समाजमा महिलाले खुला छाती लिएर हिँड्नु पनि सामान्य थियो । अहिले महिलाको क्लिभेज चियाउन पाउँदा पनि करेन्ट लागेर फत्रक्क हुन्छन् मानिसहरू । अध्येताहरू भन्छन्- महिलाको ओठ र हाँसो हेरेर योनिको रूपरंग अन्दाज गर्दै बस्छन् पुरुषहरू ! यहुदी उखान नै छ, 'खुला ओठले खुला योनि र बन्द ओठले बन्द योनिको संकेत गर्छ ।' कपडासँग जोडिएको आचरण र नैतिकता परापूर्व समाजमा थिएन । समाजका कट्टरहरूले बिस्तारै भित्र्याएका हुन् । कपडालाई लिएर नैतिकताको मापदण्ड संसारभरकै समाजमा विविध छ । एउटै समाजको एकै टोलमा पनि नजर फरक-फरक छ । एउटा घरमा 'अहा सेक्सी' लाग्ने कपडा अर्को घरको मानिसलाई 'छया उत्ताउलो' लाग्न सक्छ । पहिरनलाई लिएर हुने आलोचना र प्रशंसा विश्वव्यापी प्रक्रिया हो । यसैले भनिन्छ, 'जजमेन्ट' हेर्ने मानिसको आँखामा हुन्छ । देखाउने र छोप्नेको तनाव र सम्झौताको अविरल यात्रामा मानिस हिँडिरहेको छ ।

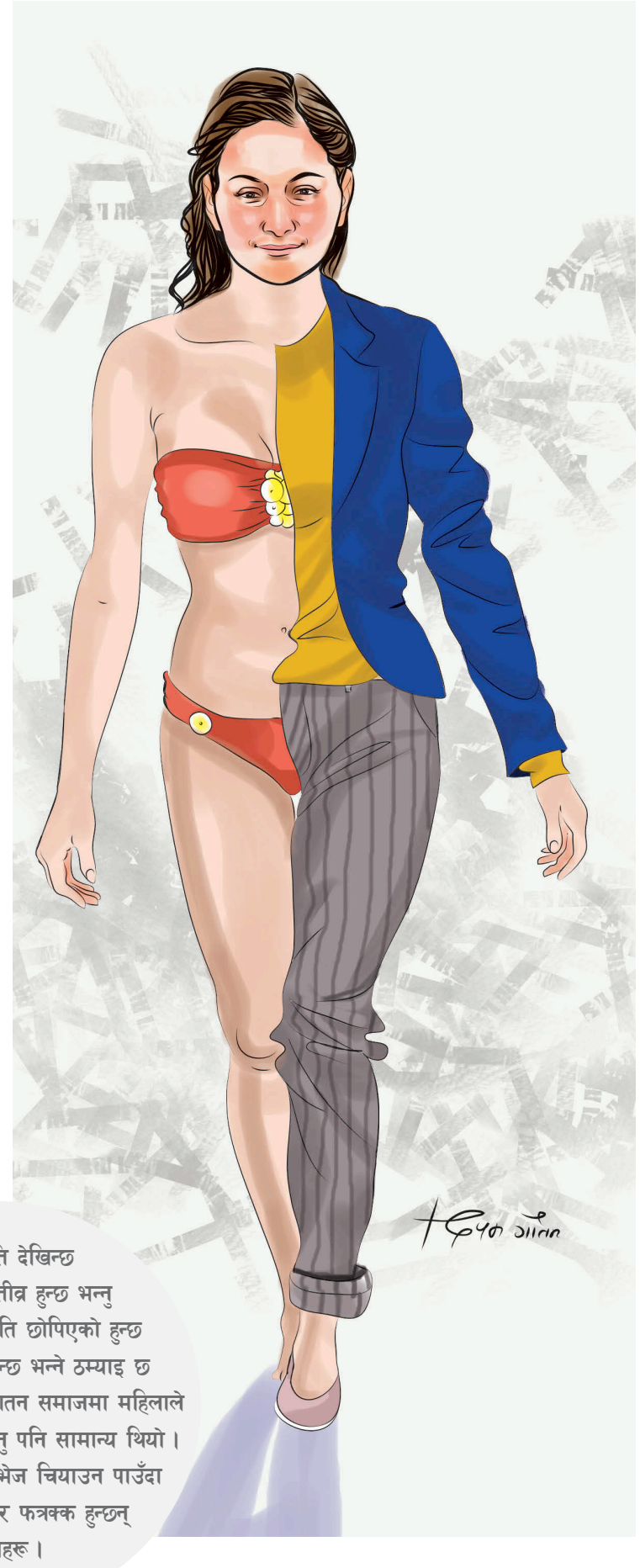

> शरीर जति देखिन्छ उत्तेजना उति तीव्र हुन्छ भन्नु फगत भ्रम हो । जति छोपिएको हुन्छ उति कल्पना तीव्र हुन्छ भन्ने ठम्याइ छ मानवशास्त्रीहरूको । पुरातन समाजमा महिलाले खुला छाती लिएर हिँड्नु पनि सामान्य थियो । अहिले महिलाको क्लिभेज चियाउन पाउँदा पनि करेन्ट लागेर फत्रक्क हुन्छन् मानिसहरू ।

सामाजिक नैतिकता र कपडा

कपडासँग टाँसिएको नैतिकताको सम्बन्धमा चिनियाँ उखान छ- भोकले मर्नु ठुलो कुरा होइन, नैतिकता धरापमा पर्नु महाप्रकोप हो ।' सभ्यताको सुरुआतको निकै पछिसम्म पनि नांगोपनसँग भद्रता र नैतिकताको सम्बन्ध धेरै समुदायमा थिएन । सातौं शताब्दीको नजिकसम्म पनि मध्यएसियामा महिलाले आफ्नो शरीरको माथिल्लो भाग खुला राख्नु सामान्य मानिन्थ्यो । क्रिस्चियनिटी र इस्लामिक सम्प्रदायको प्रभाव बढेसँगै शरीर प्रदर्शन अस्वाभाविक भयो । नांगोपन, पाप, धर्म र नैतिकतासँग जोडिन पुग्यो । सुरुआतमा कुनै पनि धार्मिक सम्प्रदाय कट्टर थिएनन् । कट्टरता समाज विकाससँगै विकसित भएको हो ।

मानिसले प्रकृतिसँगको सुरक्षाका लागि पहिरन आविस्कार गरेको हो । हाम्रा पुर्खा जब दुई खुट्टाले हिँड्न थाले, तब उनीहरूले आफ्नो यौनांगको गतिशीलतामा ध्यान पुऱ्याउन थाले । ठिंग उभिन सक्ने भएपछि पुरुषले आफ्नो सम्भावित यौनसाथीको ध्यान आफूतिर अझै सानसँग खिच्न थाले । अस्वाभाविक यौन उत्तेजनालाई अरूको नजरबाट जोगाउन पनि यौनांग ढाक्ने चलन सुरु भएको मानिन्छ । हिजोदेखि आजसम्मै पुरुष जनेन्द्रियको अप्रत्याशित व्यवहारले स्वयं पुरुषहरू नै मर्कामा परिरहेका हुन्छन् । पुरानो समाजमा पुरुषहरू आफ्नो उत्तेजनाको जवाफदेहिता आफैं लिन्थे । यही कारण पनि उनीहरूले महिलाको नजरबाट आफ्नो गोप्य अंग लुकाउन थाले ।

सन् १४९८ मा कोलम्बस ट्रिनिड्याड टापुमा पुग्दा महिलाहरू नांगै घुमेका भेटेका थिए, पुरुषहरूको कम्मरमा पेटी बाँधिएको थियो । समाज अध्येता विनउड डब्लु रिडले आफ्नो अध्यनमा उल्लेख गरेका छन्, 'अमेरिकाको ओरिनोको एरियामा आदिवासीहरूलाई त्यहाँ पुगेका पादरीहरूले सम्मानपूर्वक कपडा दिए । आदिवासीहरूले कपडा समुद्रमा मिल्काइदिए । दिने मानिसहरू चकित परे, लिनेहरूको तर्क थियो- कपडा लगाउने चलन उनीहरूको भद्रतामा प्रहार हो ।' अफ्रिकाको हिम्बा समुदाय र स्वाजिल्यान्डको स्वाजी समुदायमा महिलाहरूले वक्षस्थल देखाउनुलाई अझै पनि सामान्य मानिन्छ । विशेष अवसरहरूमा छाती देखाएर नाच्नुलाई फेमिनिटी सेलेब्रेसनको रूपमा लिइन्छ । नेपालकै सन्दर्भमा हेर्दा पनि राउटे जाति प्रकृतिसँग समीप भएर आधुनिकतालाई बेवास्ता गर्दै जीवनयापन गर्ने जाति हुन् । उनीहरू अन्य समुदायजस्तो गरी पहिरनको आधुनिक संसारमा अझै प्रवेश गरेका छैनन् ।

नैतिक मूल्यमान्यता जोगाउन होइन, विपरीतलिंगीलाई आकर्षित गर्नका लागि पहिरनमा ध्यान दिन थालेका हुन् मानवले । सिंहले प्रेमिका फकाउन मुखवरिपरिको लामो-लामो भुत्ला नचाउने गर्छ । मयूर पंख फिजाएर नाच्छ । मानव भाले-पोथी भने अहिले कपडामा पुगेका छन् । आजको संसारमा भने सुन्दर भएर अर्को लिंगलाई आकर्षण गर्ने जिम्मेवारीको भारी महिलाको काँधमा बढी छ । अक्सर पुरुषहरू भने अर्को पुरुषभन्दा आफू कम बौद्धिक नदेखियोस् भनेर हरदम सचेत रहन्छन् । सतहमा नदेखिए पनि एकअर्काप्रति तीव्र प्रतिस्पर्धामा रहिरहन्छन् । अरबी उखान छ, 'पुरुषको सौन्दर्य उसको बौद्धिकतामा हुन्छ, महिलाको बौद्धिकता उसको शृंगारमा हुन्छ ।' यस्ता उखान विभिन्न समाजमा पाइन्छन् । अहिले भने बौद्धिक र भद्र पुरुषहरूले बौद्धिक महिलाहरूमा आकर्षण पाउन थालेका छन् । तर, यो निकै कम, मुट्ठीभरका मानिसहरूमा मात्रै । पुरुषहरूको अंग जाँचेर साथी छान्ने महिलाको पुरानो सहुलियत गायब भयो । पुरुषको गुण जाँच्ने मानक भने बौद्धिकता र आर्थिक हैसियत भयो । यसैले संसारभरि नै पुरुष महिलाका शरीरकै पछि भागिरहेको देखिन्छन् ।

निजी सम्पत्तिको सुरुआतभन्दा पहिला महिलाहरू सामाजिक र आर्थिक रूपमा सबल थिए । दोस्रो शताब्दीसम्म पनि एन्सियन्ट मेसोपेटामिया (अहिलेको इराक) मा महिलाहरूको बलियो सामाजिक-आर्थिक हैसियत थियो । दोस्रो शताब्दीको अन्त्यतिर यहाँका महिलाहरूले बिहेमा टरब्यान नामको पोसाक लाउने परम्पराको सुरुआत भयो । दाजुभाइले यो पहिरन दिने, श्रीमान्ले लगाइदिने चलन सुरु भयो । यसको समाजशास्त्रीय मनोविज्ञान हो- 'पहिरन त्यो मानिसले लगाइदिन्छ जसले फुकाल्ने हक राख्छ ।' बिस्तारै संसारभरका समाजमा महिलाको शरीर र पहिरन पुरुष हैकमको भ्यालखानामा कैद भयो । जसले कमाउँछ-खुवाउँछ, उसको शरीर र पोसाक उसैको नियन्त्रणमा रहन्छ । यसैले आफूमाथि जबरजस्ती थोपरिएका पोसाकविरुद्धमा महिलाहरूको संघर्ष जारी छ । दिल्लीको जेएनयू विश्वविद्यालयका विद्यार्थीले 'सारी र सिन्दूर जबरजस्ती किन ?' भन्दै २०१९ मा प्रदर्शन गरेका थिए । हाफ प्यान्टमाथि सारी बेरेर खिचिएको युवतीको तस्बिर छाप्दै 'इन्डिया टुडे' ले केही दिनअघि यही विषयमा रिपोर्ट छापेको छ ।

कपडासँग जोडिएको मानिसको नीति र कानुन संसारभरका समाजमा विविध र जटिल छ । पर्दाभित्र, घुम्टो र बुर्काभित्र बस्न बाध्य पारिएका महिलाहरू सामाजिक हैसियतमा कमजोर हुन् कि जस्तो लाग्छ । तर, यसो होइन पुरानो इराकमा खानदानी महिलाहरू पर्दाभित्र बस्ने, घुम्टो ओढ्ने चलन थियो । दासि र बेश्याहरूले घुम्टो ओढे भने ज्यान नै लिनेसम्मको सजाय दिइन्थ्यो । घुम्टो ओढ्ने कुरा समाज हेरिकन कुलीनताको प्रतीक हो, पछ्यौटेपनको प्रतीक पनि !

महिलाको कपडालाई पुरुष उत्तेजनाको आधार मान्न थालेदेखि नै नियन्त्रण पनि सुरु भएको हो । कट्टर समाजहरूले कपडामाथि नियन्त्रण गर्न थाले । आर्थिक रूपमा गतिशील हुने महिलाहरूले पनि चुस्त कपडा लगाउन समाजको नीतिले दिएन । नेपालका सहरहरूमा महिलाहरू साइकल कुदाएर दूध, तरकारी, फलफूल बेच्ने आर्थिक क्रियाकलापमा लागेका देखिन्छन् । तर, उनीहरूले सजिला पोसाक होइन सारी वा कुर्तामा साइकल हाँकिरहेका दृश्य आजसम्मै देखिन्छ । तर, पोसाकप्रतिको कट्टरता बिस्तारै भत्किँदो पनि छ । यसमा सामाजिक सञ्जालले घर-घरमा भित्र्याएको संसारभरिको दृश्यले पनि काम गरिरहेको होला । दुनियाँ देख्न दुनियाँ धाउनै पर्दैन । सहर बजारमा मात्र होइन गाउँघरमै पनि आधुनिक वस्त्रधारीहरू विचरण गरिरहेका देखिन्छन् ।

पुरातनी माध्यताहरूमा प्रहारसँगै महिलाको पोसाक र पुरुष उत्तेजनालाई लिएर गरिने तुलनाको विरोध संसारभरै हुन थाल्यो । अहिले यो तीव्र गतिमा छ । रोमन क्याथोलिक चर्चमा सन् १९६५ मा प्रार्थनाको समयमा महिलाले शिर ढाक्नैपर्ने चलन हटाइयो । यसको मतलब हो, तिम्रो कर्तुतको जिम्मा तिमी आफैं लिनु । महिलाको छोटो लुगाले बलात्कारको घटना हुने गर्छ भन्ने असभ्य सोच राख्नेहरू अहिलेको समाजमा पनि जीवन्त छन् । यसको विरोध पनि चर्को छ । समाज पुरातनी ह्याङओभर र आधुनिक स्वच्छ हावाको बीच बीचबाट तैरिरहेको देखिन्छ ।

नांगोपनको अभियान

समाज विशाल वृक्षजस्तो हो । मानिस र समुदाय यसैका हाँगा-बिँगा र जराहरू हुन् । सामाजिक नीति र व्यवहारभन्दा उल्टो बाटो हिँड्दा मानिसलाई सहज हँदैन । ऊ आफ्नो समाजमा स्वीकृत र प्रशंसित भइरहन चाहन्छ । कहिले-कहिले मानिसको व्यक्तिगत नीति र समाजको नीतिमा मेल खाँदैन । धेरै मानिसलाई समाजविपरीत चल्ने आँट पनि हुँदैन । केही यस्ता मानिस हुन्छन्, जसको आफ्नै साम्राज्य, आफ्नै नीति हुन्छ । रूढता, अतिवादसँग लड्न होस् वा नितान्त व्यक्तिगत सोख पूरा गर्न, यस्ता मानिस समाजको पर्वाह गर्दैनन्, जोखिम उठाउने असाधारण हिम्मत बोकेका हुन्छन् । कपडाबाटै सौन्दर्य र हैसियतको मापन गर्नेहरूको दुनियाँमा, नांगाहरूको आफ्नै संसार पनि छ । यी बागी उम्मेदवारहरूको कथाले इतिहासमा रङ भरेको छ ।

सन् २००८ देखि नै बेलायतमा स्टिफन गोह नांगै म्याराथन गरिरहेका छन् । उनको लडाइँको मर्म 'मानिस आफ्नो प्राकृतिक स्वरूपमा रहन पाउनुपर्छ' भन्ने हो । यो आधारभूत मानवअधिकारका लागि लडाइँ हो भन्छन् उनी । आजसम्म पनि उनलाई नांगै पक्रने र छोड्ने क्रम जारी छ । उनी सर्वांग झ्यालखाना पस्छन्, सर्वांग निस्कन्छन् । यो चक्रजस्तै गरी घुमिरहेको छ । सन् २०१२ मा 'गार्डियन' पत्रिकाले उनको अन्तर्वार्ता छापेको थियो । अन्तर्वार्ता लिने पत्रकार सरमले हायलकायल थिए, स्टेफन आफ्नो नांगोपनमा मस्त थिए ।

कट्टर मुस्लिम सम्प्रदायका महिलाहरूसमेत बेलाबेला कठोर सामाजिक नीतिविपरीत उस्तै कडा भएर जवाफी व्यवहारमा उत्रन्छन् । सन् २०१३ मा ट्युनिसियामा यस्तै जरा हड्के समाचारले सामाजिक सञ्जाल र पत्रपत्रिका भरिए । १९ वर्षे अमिना सबोईले आफ्नो शरीरको माथिल्लो भाग खुला राखेर फोटो खिचाइन् । सामाजिक सञ्जालमा पोस्ट गरिन् । सामाजिक सञ्जाल र मिडियाको रियाक्सन ज्वालामुखी विस्फोट भए बराबरको थियो । उनले आफ्नो शरीरमा लेखेकी थिइन्, 'मेरो शरीर मेरो हो, यसमा कसैको इज्जत टाँसिएको छैन ।' कट्टरपन्थीहरूले यो घटनालाई महाप्रकोप, दैवीप्रकोप बराबर हो भने । अमिनाले ज्यान मार्ने धम्की पाउनु त सामान्य भइहाल्यो । परम्पराले कपडाभित्र मानिसलाई पूरै कैद गरेर राख्छ, बजारले कपडा खोलाएर प्रयोग गर्छ । यी दुई अतिविरुद्धको राजनीतिक जेहाद भनेकी छन् अमिनाले आफ्नो कदमलाई ।

तीन किसिमका मानिसहरू नांगोपनका पछाडि लागेका देखिन्छन् । एकथरी स्वाभाविक प्राकृतिक स्वरूपमा रहन चाहन्छन् । अर्को सामाजिक कुरीतिको विरुद्धमा नांगोपनको प्रयोग गर्छन् । अर्को एटेन्सनसिकर हुन्छ, जो अरूको नजरमा परेर चर्चा कमाउन चाहन्छन् । चार शताब्दीमा नर्थ अफ्रिकामा क्रिस्चियन धर्मावलम्बीहरूको एउटा समूह बन्यो । उनीहरू अदाम र इभको संसारमा फर्कन चाहन्थे । अडामाइट्सहरूको यो समूहले 'भगवान्को राज्यमा मानिस जुन स्वरूपमा छ त्यही रूपमा हुन पाउनुपर्छ' भनी वकालत गर्थे । संसारमा फैलिएको अन्याय र अत्याचार हटेर भगवान्को राज्य बन्नुपर्छ भन्ने उनीहरूको मान्यता थियो ।

सन् १५३० मा अडामाइट्सको समूह युरोपमा प्रसिद्ध हुन थाल्यो । संसारमा भगवान्को राज्य हुनुपर्छ, अन्यायमुक्त हुनुपर्छ भनेर उनीहरू आम्सट्रडमको सडकमा नांगै दौडिए । उनीहरूले सन् १५३५ मा आम्सट्रडमको सिटी हल कब्जा गरे । यो समूहलाई तत्कालीन कट्टर धार्मिक समूह र सरकारले रुचाएको थिएन । सिटी हल नै कब्जा गरेपछि प्रशासन उनीहरूविरुद्ध जाइलाग्यो, क्रूर सामूहिक हत्या गऱ्यो । उनीहरूको मुटु जिउँदै निकालेर उनीहरूकै मुखमा फालियो ।

समाजको नीति र समाजमा बस्ने मानिसहरूको क्रियाकलाप समय समयमा बाझिरहन्छ । नांगोपनलाई सामाजिक अन्यायको विरुद्धमा उपयोग गर्नेहरू पनि संसारभरि नै फैलिएका छन् । भारतको मणिपुरमा २००४ मा बाह्र जना महिला ब्यारेकबाहिर नांगै उभिए । आर्मीका सिपाहीद्वारा मनोरमा नामकी किशोरीको बलात्कारपछि हत्याको विरोध थियो उनीहरूको । स्लोगन थियो, 'हामी सबै मनोरमाका आमा हौं ।' मणिपुरको यो आन्दोलनले संसारको ध्यान खिचेको थियो । नेपालमै पनि १२ वर्ष पहिला बादी समुदायका महिलाहरूले आत्मसम्मान र पुन:स्थापनाको माग गर्दै २०६४ साल भदौ ५ मा सिंहदरबारअगाडि अर्धनग्न प्रदर्शन गरेका थिए । अविरल झरीजस्तो गरी आन्दोलन ४८ दिन चल्यो । सरकारसँग दुईबुँदे सम्झौतापछि आन्दोलन थामिएको थियो ।

प्रकृतिसँगको सामीप्यमै रहन नांगै हिँड्नेहरू त आदिम समाजदेखि आजसम्मै भेटिन्छन् । कति घटना रेकर्डमा आउँछन्, कति यत्तिकै हराउँछन् । संसारभर पनि आजकै दिनमा कति मानिसहरू नांगै हिँडिरहेका होलान्, यसको हिसाब राखिएको छैन । शिवरात्रिका बेला पशुपतिनाथको वरिपरि देखिने नागा बाबाहरूको चटक अर्को प्रसिद्ध हर्कत हो । हरेक वर्ष यसको विरोध र समर्थनमा मानिसहरू तात्ने गर्छन् ।

दार्शनिक पिक टार्कले आफ्नो अध्ययनमा बताएअनुसार, अलेक्जेन्डर सिन्धु नदीको किनारमा बाह्र जना नागा बाबाहरूसँग आमनेसामने भएका थिए । त्यतिबेला युरोपमा कपडा लगाउनु सामान्य थियो, नग्नता असामान्य । नागा बाबाहरूको मस्त अन्दाजसँग अलेक्जेन्डर जिल खाएका थिए । समयको चक्र पश्मिलीहरूको नग्नता देखेर पूर्वी ध्रुवका मानिसले जिब्रो टोक्ने दिन पनि आयो ।

अमेरिकाको भर्जिनिया स्टेटको एउटा चर्चमा नांगै प्रार्थना गर्ने चलन छ । पादरी एलन पार्करको यसमा तर्क छ, 'मानिसहरू आफ्नो दागसहित नांगै उभिन्छन् । हर मानिसमा खोट छ भन्ने देखिन्छ । कपडामा टाँसिएको फरक मूल्यले मानिसहरूबीचको असमानता यहाँ हुँदैन ।' सीएनएनसँगको अन्तर्वार्तामा पार्करले 'न्युडिटी समानतातर्फको यात्रा हो' भन्ने जवाफ दिएको थिए ।

मानिस आफ्नो स्वरूपमा रमाउने प्राणी हो । नांगोपन पनि त्यही हो । यही कारण मानिसहरू आफ्नो घरको निजी स्पेसमा नांगो शरीरसँग रमाइरहेका हुन्छन् । कुनै यौनिक आनन्दका लागि मात्र होइन, आफैंसँगको आनन्दका लागि पनि मानिसलाई न्युडिटी मन पर्छ । यहीकारण संसारभर स्पा, साउना, स्विमिङ पुलहरू र समुद्री तटमा रमाइरहेका मानिस भेटिन्छन् ।

परम्परागत समाजमा सार्वजनिक धारा र खोलाहरूमा नांगै नुहाउनुलाई सामान्य मानिन्थ्यो । पछि यसमा सामाजिक नीतिको अंकुश लाग्दै गयो । सार्वजनिक ठाउँमा शरीर देखाएर नुहाउने चलन हराउँदै गयो । सन् १९४६ मा मात्र युरोपमा बिकिनी अस्तित्वमा आयो । त्यतिबेला भखरै आणविक परीक्षण गरिएको बिकिनी टापुको नाम यो पहिरनलाई दिइएको हो । तर, यो पहिरन शरीरमा पहिरिएर धेरै मानिसको उत्तेजना विस्फोट गराउन भने त्यतिबेलाका मोडलहरू नै हिच्किचाए ।

नांगोपनमा सबैभन्दा मनोरञ्जकहरू हुन्- खेल मैदानमा नांगै कुद्ने स्ट्रिकरहरू । यिनीहरू केवल अटेन्सन सिकरहरू हुन् । सन् १९७४ मा इङ्ल्यान्ड र फ्रान्सबीच रग्बी वर्ल्ड कप हुँदै थियो । मैदानमा माइकल ओब्रायन नामका व्यक्ति नांगै दौडिए । हल्लीखल्ली भयो, प्रहरीहरू उनको पछि लागे । एक प्रहरीले आफ्नो हेलमेट फुकालेर उनको गुप्तांग छोपिदिए । अर्को प्रहरी कपडा लिएर उनीतिर आउँदै गरेको एक पुस्तकमा समावेश तस्विरमा देखिन्छ । उनको गुप्तांग छोपिएको हेलमेट पछि चौबीस सय डलरमा वर्ल्ड रग्बी म्युजियममा लिलाम बिक्रीमा राखियो । त्यसपछि क्रिकेट, फुटबल वा रग्बी जुनै खेल हुँदा होस्, संसारभरका खेल मैदानमा यस्तो हर्कत सामान्य हुन थाल्यो । आजकाल टीभी हेर्दाहिँदै खेल मैदानको होहल्ला मात्र आयो र क्यामेरा अन्तै घुम्यो भने दर्शकले बुझे हुन्छ फोकटको मनोरञ्जन छुट्यो ।

मान्छे शरीर प्रदर्शनको नियतले नांगिनु र प्रकृतिसँग एकाकार जीवन बाँच्न नांगोपनलाई आत्मसात् गर्नु फरक कुरा हो । यो मान्यता नांगोपनको वकालत गर्नेहरूको छ ।

शरीरलाई ढाक्नैपर्ने अतिवादी नियमहरूलाई सन् १९६० को दशकमा उदाएको हिप्पी कल्चरले सक दियो । पश्चिमेली युवाहरूले पुरातन र विभेदमाथि आफ्नो जीवनशैलीबाटै प्रहार गर्न थाले । हरसमूहका महिलाहरू समुद्री तटमा टपलेस स्नान गर्न थाले । फ्रान्सबाट सुरु भएको यो अभियान पूरै युरोपमा फैलियो । बिकिनी नै फ्लप खाएको जमानादेखि, समुद्री तटमा रंगीबिरंगी बिकिनीहरू थरीथरीका शरीरमा मुस्कुराइरहेका दृश्यहरूको साक्षी बसेको छ पहिरनको इतिहास । पूरै कपडामा बेरिएर हलाल बाथ गर्ने इस्लामिक युवती र शरीरलाई छोपेजस्तो मात्र गरेर बालुवामा पल्टने युवती एकअर्कालाई हेर्दै जिल खाइरहेको संसारमा हामी छौं ।

पहिरनको यात्रा

आदिकालदेखि नै शक्तिमा आसीन मानिसहरू आफ्नो हाउभाउ र पहिरनबाटै अरूभन्दा पृथक् देखिन चाहन्छन् । भनाइ नै छ, 'चराको प्याँखबाट उसको पहिचान थाहा हुन्छ ।' यो बिनापोसाकको संसारबाट पोसाकको दुनियाँमा मारेको एक फट्को थियो । तर, पहिरनको दुनियाँको आफ्नै धेरै फट्का छन् । पहिरनसँग जोडिएको वर्गीय र कुलीनताका पत्रहरू हरेक समाजमा छन् ।

अहिलेको संसारका मानिसहरू थरीथरीका ब्रान्ड भ्यालु आफ्नो शरीरमा टाँसेर आफ्नो महत्त्व स्थापित गर्न लागिपरेका देखिन्छन् । मानिसको समाजमा राजनीतिक, सामाजिक सत्ताको हैकम राज्यसत्ता चलाउनेदेखि सामाजिक रूपमा आफूलाई ठालू ठान्नेसम्म फैलिएको छ । हिजोका राजा रजौटाजस्तै आजका कुलीन, हुने-खाने र सेलिब्रिटीहरूले विभिन्न ब्रान्डका कपडामा आफ्नो रवाफ पेस गरिरहेका देखिन्छन् ।

चाइनाको परम्परागत कुलीन पोसाकको सामन्ती रवाफलाई सिभिल वारले छिनोफानो गरिदियो । सन् १९४९ अक्टोबरमा बेइजिङको मुटुमा माओले लाखौं मानिसलाई सम्बोधन गरे । लाखौं मानिस नीलो, कालो र खैरो रङको लुगामा देखिए । सैनिकहरू एकै पोसाकमा तैनाथ रहे । पछि सन् यात्सेनले लेनिन कोट र माओ सुटको अवधारणा विकास गरे । सन् १९६० को आर्थिक मन्दीपछि भने चाइनामा केवल दुईथरी पोसाक देखापरे- सैनिक पोसाक र कामदारको पोसाक । बिहे भोजमा समेत लगाउन सैनिक पोसाकको ग्ल्यामर बढ्यो ।

कपडासंग शक्ति र सुन्दरताको इतिहास अंगअंगमा प्वाखहरू टाँसिएजस्तो टाँसिएर आएका छन् । आज जतिथरी पोसाक संसारभरि छन्, यी सबैसँग इतिहासका पत्ताहरू जेडिएका छन् । महिलाहरूले लगाउने टाइट सेक्सी स्कर्टकै कुरा गरौं न ! यो आजका हाम्रा प्रबल गुरुङ वा विश्वप्रसिद्ध अर्को कुनै डिजाइनरले एक झपटमै बनाएका होइनन् ! योसँग मानिसको सभ्यता, समाज, भूगोल र मौसम पनि जोडिएको हुन्छ ।

आफ्नो पुस्तक 'फिमेल ड्रेस एन्ड न्याचुरल डिभलपमेन्टमा' अनुसन्धानकर्ता कार्ल हेनरिकले ट्रपिकल र आर्कटिक पहिरनको बारेमा उल्लेख गरेका छन् । स्कर्ट, एप्रन र तिनको विविध रूप युरोपको दक्षिण साउथबाट सुरु भयो । ट्राउजरको विविध रूप युरोपको उत्तरी चिसो भूभागबाट सुरु भएर अन्त फैलियो । युरोपको चिसो उत्तरी भागमा लडाकु र सिकारीले मन खाएको पोसाक थियो ट्राउजर । मौसमसँग पंगा लिन उनीहरू यो लुगा लगाउँथे । पछि जर्मनहरूले यसको नक्कल गरे । ट्राउजर युरोपतिर बरालिन जानुभन्दा पहिले नै पर्सियनले पत्लुन लगाउँथे । ग्रीक र रोमनहरू ट्राउजरलाई असभ्य र पाखण्डी लुगा भन्थे । मानिसले लगाउने कपडाले शक्ति र सभ्यताको विम्ब पनि भिरेर हिँड्न थाल्यो । राजा-रजौटा र शक्तिशालीको पहिरन शैली, रैती भनिएकाहरूले नक्कल गर्न खोज्नु सामान्य थियो । कट्टर समाजमा त नक्कल पनि वर्जित नै थियो ।

फ्रेन्च रिभोलुसनले भने पहिरनको नक्कल ठालू मानिसबाट आम मानिसमा होइन, आम मानिसबाट ठालू मानिसतिर सारिदियो । सन् १७८९ को यो क्रान्तिले पहिरनमा पनि क्रान्ति ल्याएको । सम्भ्रान्त र सामन्तहरूको पहिरन-शैलीलाई परिवर्तकारीहरूले रिजेक्ट गरिदिए । उनीहरूले लामो पत्लुन र ट्राउजरलाई चल्तीमा ल्याए । बरु सम्भ्रान्तहरू नै यो फेसनतिर तानिए । पहिलोपटक पहिरनको दुनियाँले 'बटम अप अप्रोजलाई' मूर्तरूप दियो ।

तर, महिलाहरूलाई ट्राउजर र पत्लुन लगाउन वर्जित थियो । जो ट्राउजर र पत्लुन लगाएर सडकमा आउँथे उनीहरू पक्राउमा पर्थे । ७ नोभेम्बर १८०० मा पुरुषको कपडामा सडकमा देखिने महिलाहरूलाई पक्राउ आदेश जारी गरेको थियो फ्रान्स प्रशासनले । प्रशासन मात्र होइन पुरातन समाज पनि महिलाको पहिरनको पछि लागेको थियो । उखानटुक्का हानिन्थ्यो- 'पेटीकोट लाएर घरमै बस । श्रीमान्को ट्राउजर छोडिदेऊ ।' यतिले पुगेन, उनीहरू भतपिचासको नाम लिएर भए पनि महिलाहरूलाई तर्साउन लागिपर्थे- 'ट्राउजर लगाएर हल्लिने आइमाई भएको घरमा पिचासको बास हुन्छ ।' फ्रान्स क्रान्तिका मुख्य हिस्सेदार महिलाहरू न पक्राउ आदेशसँग डराए न त उखान-टुक्केहरूसँग । तर, ट्राउजर क्रान्ति रोकिएन ।

महिलाहरूले बाध्यकारी रूपमा थोपरिएको टाइट स्कर्टको उकुसमुकुसबाट आफूलाई मुक्त गरे । ट्राउजरमा ठाँटिएरै छोडे । ट्राउजर लगाउनु केवल पहिरन लगाउनु भएन अब त्यो आत्मनिर्भरता, सशक्तता र स्वतन्त्रताको विम्ब बनिदियो । 'ब्लुमर क्लब सिगार' भित्तामा यो वाक्यसहितको ब्यानर टाँसेर, टाउकोमा ह्याट, हातमा सिगार, टक्लेको बुट, स्कर्टभित्र ब्लुमर (भित्र लगाइने स्ल्याक्स) सहित दुई महिला रवाफिलो पारामा देखा परे । उखानटुक्के र प्रशासनले घुँडा टेके । कपडालाई लिएर गरिएको संसारभरको लैंगिक राजनीतिलाई यसले झट्का दिएर गयो । पहिरन अभियन्ता एमेलिया ब्लुमरले पूरै शरीर ढाकिने पौडी पहिरनको डिजाइन गरेकी थिइन् । उनी आफैंले यो पहिरन लगाएकी थिइन् सुरुमा । बिस्तारै यो ब्लुमर ट्रेन

पहिरोमा पुरिएको एउटा बालापन

मैलेजस्तै गाउँभरिका साथीहरूले दिनदिनै टेकी हिँडेको जमिन पहिरोले सोहोरेर लगिसकेछ कता-कता, हाम्रा बचपनका स्मृतिहरू पोखिएको त्यो 'सखुवा डाँडा' मा अहिले डाँडा होइन, डर मात्रै बाँकी छ ।

जंगल

हेमन यात्री

हर रात सपनीमा ऐंठन हुन्छ
गाउँमा सायद पहिरो गयो कि

-विप्लव प्रतीक

सायद होइन । गाउँमा साँच्चिकै पहिरो गएछ विप्लव दाइ । सहरमा तपाईंलाई ऐंठन हुँदा, गाउँमा पहिरो गएको अन्दाज गरेजस्तो मात्रै होइन । गाउँमा साँच्चिकै पहिरो गएछ । मेरो बाल्यकाल खसेको त्यो जमिन, पहिरोले बगाएर लगिसकेछ । मैलेजस्तै गाउँभरिका साथीहरूले दिनदिनै टेकी हिँडेको जमिन पहिरोले सोहोरेर लगिसकेछ कता हो कता । हाम्रा बचपनका समृतिहरू पोखिएको त्यो 'सखुवा डाँडा' मा अहिले डाँडा होइन, डर मात्रै बाँकी छ ।

घरबाट बढीमा पाँच मिनेट हिँडेपछि पुग्न सकिन्थ्यो सखुवा डाँडा । हामी गाउँका केटाकेटी, जो हिँड्न सक्ने भएपछि पहिलोपटक हिँडेर पुग्ने टाढाको ठाउँ त्यही सखुवा डाँडा हुन्थ्यो । गोठबाट गाईगोरु फुकाएर जंगल लैजाने बाटामै पर्थ्यो- सखुवा डाँडा । जंगल जाँदाजाँदै आमा-आपाले हामीलाई त्यही डाँडामा छोडेर जानुहुन्थ्यो । हामी त्यहाँबाट घर फर्कन्थ्यौं, कि दिनभर खेलेर बस्थ्यौं । साँझ आमा-आपा गाईवस्तु लिएर फर्केपछि सँगै घर फिर्थ्यौं हामी ।

पानीघट्टजस्तो समय घुमिरह्यौ हाम्रै वरिपरि । त्यही समयको बुई चढ्दै हुर्कंदै गयौं हामी । डाँडैभरि, हामीसँगै हुर्कंदै गइरहेका थिए सस्याना चिलाउने र सालका रूखहरू । चर्को घाम लाग्दा, तिनै रूखहरूको सियाँलमा बस्थ्यौं । झरी पर्दा, ओत लाग्थ्यौं । हुर्कंदो उमेरसँगै हरेक शनिबारका दिन हामी आफैं गाईवस्तु लगेर गेठालो जान थालिसकेका थियौं । सखुवा डाँडाबाट नजिकै थिए- पाइग्रा भ्याल, आँपे खोला र भर्लेनी पाखा । हाम्रो ठूलो गौचरन भन्नु तिनै ठाउँहरू थिए । जंगलमा गाईवस्तु छाडेर हामी भने सखुवा डाँडामा फर्केर बस्थ्यौं । गाईवस्तुहरू नआउन्जेलसम्म त्यहीं डाँडामा खेलिबस्थ्यौं । विशेष शनिबारका दिन स्कुल बिदा हुनाले गाउँभरिका साथीहरू सबै गोठालोमा भेट हुन्थ्यो । हप्ता दिनमा एकपटक आमा-आपालाई गोठालो गर्न सघाएर पालो दिन्थ्यौं । हामी सबैको भेट हुने थलो त्यही सखुवा डाँडा थियो । डाँडामा भेटिएर हामी हाम्रो इच्छाअनुसारका खेलहरू खेलिबस्थ्यौं- छुईडुम, डन्डीबियो, भालेजुधाइ, गट्टी अन्य । कहिले झुम्रोको भकुन्डो बनाएर खेल्थ्यौं । कहिले झगडा गर्थ्यौं, रुन्थ्यौं, हास्थ्यौं, चिच्याउँथ्यौं । हाम्रा चिच्याहट पर... भर्लेनी पाखामा ठोक्किएर आफैंतिर फर्की आउँथे । पारि पाखाबाट आफैंतिर फर्की आएको आफ्नै आवाज सुनेर रोमाञ्चित बन्थ्यौं हामी ।

●●●

एक हिउँदे शनिबारको दिन थियो त्यो । बहिनी (दीपा) र म सधैंजस्तो गाईवस्तु लिएर जंगल गयौं । गाईवस्तु जंगलमै छाडेर सखुवा डाँडामा फर्कियौं । गाउँका अरू साथीहरू पनि जम्मा भए । सधैंको शनिबारझैं दिनभर खेलेर बितायौं त्यस दिन पनि । साँझ पर्दै गयो । पारि सुजने डाँडाबाट पहेंलो घाम ओरालो झर्दै थियो । चराहरूले साँझ परेपछिको भाका फेरिरहेका थिए । सबैजसो साथीहरू गाईवस्तु लिएर घर गइसकेका थिए । तर, हाम्रो घरको गाईगोरु चरनबाट फर्किएनन् । अत्यासलाग्दो त्यो साँझ, बहिनी र म मात्रै सखुवा डाँडामा बाँकी रह्यौं । झमक्कै साँझ पर्दासमेत गाईगोरु नआएपछि बहिनी र म घर फर्क्यौं । तर, घर पुग्नु मात्रै के थियो, गोठालो गएको हामीलाई बिनागाईगोरु फर्केको देखेपछि, आमाले घरमा बस्नै दिनुभएन । साँझको त्यो समय, अब गर्ने के ? पूरै झिसमिस भइसकेको थियो । गाईगोरु बारीमा निस्केर बाली खाइरहेका हुन सक्छन् भन्ने सस्यानो आशा बोकेर बारीबारी हेर्दै हिँड्यौं । अहँ, केही गरी हाम्रा गाईगोरु भेटिएनन् ।

मलाई राम्रोसँग याद छ, त्यो साँझको आकाशमा सबैरै जून उदाएको थियो । ताराहरू पनि देखिन थालिसकेका थिए । अब त्यो जूनेलिमा हाम्रा अघि दुई विकल्प थिए । एउटा घर जाने र आमाको कुटाइ खाने । अर्को जंगल फर्किने र गाईवस्तु खोज्ने । हामीले दोस्रो विकल्प रोज्यौं । जूनेलिमा अन्तरे बाजेहरूको भोटेबारीमा सस्यानो मकैका बिरुवाका पातहरू टल्किएका थिए । भोटे बारीका मकैका पातहरू छुँदैछुँदै तेर्सिएका हाम्रा पाइला, गैरीको पानीपँधेरो हुँदै उही सखुवा डाँडासम्म पुगेर रोकिए ।

आकाशमा जूनको उज्यालो भए पनि दिन थिएन त्यो । रातमा डर स्वाभाविक लाग्ने नै भयो । त्यसमाथि बाह्र, तेह्र वर्षका केटाकेटी थियौं हामी । सखुवा डाँडा पुगेपछि पो अघिपछि गर्नै मानेनन् हाम्रा पाइला । सखुवा डाँडामा रोकिएर, चल्दै गरेको आफ्नै श्वाससमेत बन्द गर्दै गाईगोरुका आवाज सुन्थ्यौं रातको सन्नाटामा । तर, कहीँ-केही आवाज नसुनिएपछि हतास् हुन्थ्यौं । रात बिस्तारै छिप्पिंदै गइरहेको थियो । सखुवा डाँडा छाडेर अन्त जानै सकेनौं । यता घर जाऊँ आमाको कुटाइ खाने डर, जंगल पसौं रातको डर । हुन त सखुवा डाँडा आफैं जंगल थियो । डाँडैभरि रूखैरूख थिए । तर, हामीले सधैं खेल्ने ठाउँ भएर होला, डर कम थियो । डाँडाका प्रत्येक ढुङ्गा, माटो, ठुटा र बुटासित चिनजान थियो हाम्रो । त्यस रात तिनैलाई साथी, आफन्त मानेर रात बिताउने सोच बनायौं हामीले ।

रातमा, रातजस्तै सुनसान बस्न पनि डर लाग्नेरहेछ जंगलमा । सुस्तरी बोल्न पनि डरै लाग्ने । डरलाई जित्न, कि रातलाई छिचोल्ने गरी कराउन सक्नुपर्नेरहेछ । आफूभित्रको डर, आफ्नै चर्को आवाजले भगाएर लैजानेरहेछ परसम्म । कम्तीमा डर त्यहाँसम्म भाग्छ, जहाँसम्म हाम्रो आवाज पुग्छ । तर, रातभर के-के भनेर कराई बस्ने ? सुनसान जंगलबीचमा कसरी हल्ला गर्ने ? हल्ला गर्न पनि त आँट चाहिनेरहेछ एकान्तमा । अनेक डरको बीचबाट, खै कुन साहस बटुलेर कराएँ कुन्नि ! मेरो आवाज रातको शून्यता छिचोल्दै पाइग्रा भ्याल, आँपे खोला र पारि भर्लेनी पाखामा ठोक्किएर आफैंसम्म आइपुग्दा मात्रै राम्ररी सुन्न सकें-

'ओइजी ला...ला... !'

त्यसपछि धेरैपटक ओइजी ला...ला... भनेर करायौं बहिनी र म दुवै जना । डर, रातको सन्नाटा चिर्दै हाम्रा आवाज जंगलैभरि, पाखैभरि फैलन्थे । तर, हराएका गाईगारुले हाम्रो आवाज सुन्न सकेनन् ।

रात झन्झन् छिप्पिंदै गइरहेको थियो । रातमा घरको सम्झना भए पनि, जाने साहस भए पो ! घर गए आमाको कुटाइ भेटिने डर, जंगल बसे रातको डर । आमाको कुटाइभन्दा जंगलै बस्न निको मानिसकेका थियौं हामीले । रात झनै बलवान् थियो । घरीघरी आँपे खोलाको चिसो पानी बोकेर आइपुग्थ्यो हावा । शरीरमा न्यानो लुगासमेत नभएको हामीलाई रात कसरी काट्ने पिरलो छँदै थियो । बाघ-भालुको उस्तो डर नभए पनि, रातमा अरू जंगली जनावरसँगको डर पनि बेग्लै थियो । तर, घरमा आमाको डरको अघि अँध्यारो रात र जंगल नै प्रिय भए हामीलाई । हामीले रूखबाट खसेका पातहरू एकएक गरी जम्मा गर्यौं । सुकेका पातहरूले सस्यानो दुईओटा थाक बनायौं । अब त्यही पात ओढ्ने, ओछ्याउने बनाएर दाजुबहिनीले रात बिताउने भयौं । तर, मनमा डरले घर बनाइसकेपछि निद्रा किन लाग्थ्यो र ! जाडो वा डरले हुन सक्छ, मभन्दा सानो बहिनीले रातभर दाजु... दाजु भनी सानै स्वरले बोलाइरहिन् । मनलाई बेस्सरी गाँठो बनाएर, 'नडरा बहिनी, म यहीं छु' भन्ने संकेत गर्थें सुकेका पातहरू चलाएर । मध्यरातमा घरीघरी गाईगोरु कराएको आवाज सुन्थिन् बहिनी र स्यानो स्वरले ओइजी ला... भन्थिन् । मनमा गाईगोरु मात्रै राखेर बसेपछि गाईगोरुको झझल्को हुनै नै भयो । खासमा बहिनीलाई भएको पनि त्यही थियो । बहिनी र मेरो ओइजी ला फगत रातको शून्यतामा कतै गएर हराइजान्थे । जाडो र डरका कारण शरीरमा उम्रिएका काँडाहरू गन्दै त्यस रात, रातभर बितायौं हामीले ।

बिहान घर पुग्नुअघि नै हामीले थाहा पायौं, हराएका हाम्रा गाईवस्तु अघिल्ले दिन आँपे खोलैखोला गएर बेंसी खेतमा पुगिसकेका रहेछन् । बेंसीको घरमा दुई दिदीहरू बस्ने भएकाले गाईगोरु सम्हाल्नुभएछ उहाँहरूले ।

हाम्रा बाल्यकालभरि पोखिएका यस्ता अनेकौं सम्झनाहरूको साक्षी 'सखुवा डाँडा' अहिले पहिरोले लगिसकेछ । विप्लव दाइ ! सहरमा तपाईंलाई ऐंठन हुँदा, पहिरो गएको अन्दाज गरेजस्तो मात्रै होइन । गाउँमा साँच्चिकै पहिरो गएछ । हाम्रो बाल्यकाल खसेको जमिन पहिरोले लगिसकेछ ।

●●●

एउटा निक्कै बूढो सखुवाको रूख थियो, सखुवा डाँडामा । जवान रूख त प्रशस्तै थिए सखुवाका । ती रूखहरू हामीसँगै हुर्किएका थिए । यहाँ प्रशस्तै सखुवाका रूख पाइने भएरै डाडाँको नामै 'सखुवा डाँडा' थियो । ती रूखलाई हाम्रा आपा पुस्ताले जोगाएर हामीसँगसँगै हुर्किन दिनुभएको थियो । ती सखुवाका रूख हामीसँगै जवान भए । बिस्तारै हामी छोरा पुस्तासँग अनेक लोभ, रहर, पाप र अपराधसमेत हुर्किंदै गए । लोभले मान्छेलाई कतिसम्म दास बनाउँदा रहेछन् भने, व्यवस्थाले वर्जित गरेको बाटामा समेत मान्छे नागै हिँड्न थाल्छन् । सखुवा डाँडामा गएको पहिरो, यही नियतिको चपेटामा परेको एउटा उदेकलाग्दो प्रतिविम्ब हो, जसलाई स्वीकार गर्न कर लाग्छ अहिले ।

> **वातावरण**
> **शिक्षामा निरक्षरप्रायः हाम्रा आपा पुस्ताले जोगाइदिएका थिए रूखहरू । 'रूख काट्नु हुँदैन' भन्ने बुझेका हामी साक्षर छोरा पुस्ताले तिनैलाई काट्दै गयौं ।**

पहिरो जानुअघि सखुवा डाँडामा भएका रूखहरू बिस्तारै मासिंदै गए । रातारात रूख चोरी गरेर बिक्री गर्न थाले मान्छेले । कति रूख आवश्यकताले पनि काटिए । जुनसुकै कारणले मासिएको भए पनि प्रकृतिको दोहन भएको थियो त्यहाँ । केही वर्षअघि म आफैंले पनि सखुवा डाँडाका मेरा दौंतरी एकाध रूख काटेर घर बनाउँदा प्रयोग गरेको थिएँ । बाल्यकालमा जुन रूखका पात बटुलेर रात बिताएका थियौं, जुन रूख घाम लाग्दा सियाँल बनिदिएको थियो, जुन रूख पानी पर्दा ओत बनिदिएको थियो, समयक्रममा त्यसलाई चोट दिईदिई मारिदियौं । त्यसले पुऱ्याएको क्षति हेरेर ऐंठन मात्रै हुन्छ अहिले ।

कानुनले रूख काट्न हुन्न भने पनि घरायसी प्रयोजनका निम्ति रूख काट्नु सामान्य मानिन्थ्यो गाउँघरमा । सयौंमा एक-दुई रूख काट्दा प्रकृति र वातावरणमा खास ठूलो असर देखिँदैन पनि । तर, सखुवा डाँडामा पछिल्लो दस वर्षमा वन फँडानीजस्तै भयो । खासगरी अत्यधिक मात्रामा काठपात चोरी-निकासीका कारण डाँडा नाङ्गो भइसकेको थियो । निगरानी राख्नुपर्ने निकाय, जसको मौनताको परिणाम थियो त्यो । वातावरण शिक्षामा निरक्षर प्रायः हाम्रा आपा पुस्ताले जोगाइदिएका थिए रूखहरू । 'रूख काट्नु हुँदैन' भन्ने बुझेका हामी साक्षर छोरा पुस्ताले तिनैलाई काट्दै गयौं । रूख काटिएपछि बिस्तारै रूखका जरा मक्किंदै गए । ओरालो जमिनमा, रूखका जराहरूले माटोलाई माया गर्न छाडे । जराबाट माटो छुट्टिंदै गए । बर्खा याममा, एकोहोरो परेको दर्के झरीको चाप थेक्न सकेन माटोले । परिणाम हाम्रो बाल्यकालका स्मृतिहरू खसेको त्यो 'सखुवा डाँडा' पहिरोले लगिछाड्यो । पहिरोले डाँडा मात्रै होइन, डाँडासँगै जोडिएको ठूलो 'आँपटार' बारीसमेत लैजान सुरु गरेछ । सधैं 'आँपटार' बाट देखिने, हाम्रा बाल्यकालका स्मृतिहरू जोडिएका 'सखुवा डाँडा' मा डर मात्रै देखिन्छ अहिले ।

●●●

समय घर्किसकेपछि हाम्रा आँखाहरू खुल्नेरहेछन् । सखुवा डाँडामा काटिएका रूखहरूको बदला नयाँ रूखहरू रोपेको भए हुन्थ्यो । बेलैमा रूख काट्न बन्देज वा निगरानी राखिएको भए हुन्थ्यो । उल्टै हामी त रूख काट्ने प्रतियोगितामा सहभागी भइरह्यौं । जंगल रातारात नांगो बनायौं । पहिरोले पुऱ्याएको भौतिक क्षतिबाहेक, यसले हाम्रा बाल्यकालका तितामिठा सम्झनासमेत कोतरेर लगेको छ । पहिरोको एउटा कारण म स्वयम् हुँ भन्ने आत्मबोधले ननिको बनाइरहन्छ आफैंलाई पनि । रूख काटेर घर त बन्यो । तर, पहिरोले घरै लैजाने अवस्था आए, घर बनाउनुको के अर्थ ? यो हीनताबाट केही पाठ लिएर, हिजोआज खाली जग्गामा केही न केही रूखहरू, बोटबिरुवा रोप्न सुरु गरिसकेको छु ।

भूगोलका फरक हिस्सा हिंड्नुअघि

कविता

रामगोपाल आशुतोष

तिमी गए पनि
तिम्रो मायाको उपहार रहिरहनेछ ।
जस्तो
- चन्द्रसूर्य आकाशमा
- धरतीमा हावापानी

जस्तो
- सासमा न्यानोपन
- रहिरहन्छ मुटुमा धड्कन
- हावामा चञ्चलता
- उस्तै रहनेछन् मेरा बदमासी

जस्तो
- फूलमा सुवास
- इन्द्रेणीमा रङ
- खोलाको छङछङ
- चराको चिर्बिर

सबै सबै रहिरहनेछन्
नासो बनेर
बाँचेसम्म -यो मुटुको गहिराइमा
रहेसम्म -यो ब्रह्माण्डको विशालतामा

लौ !
लाटी -किन रोएकी यसरी !?
सम्हाल आफूलाई
रोक -रोक, आँसु बगाउन रोक !
र, हाँस !

जून जसरी हाँस्न आउँदैन होला -ठीक छ !
फूलजस्तै मुस्काउन आउँदैन होला -केही छैन !!

तर हाँस !!
- जसरी हाँस्छ
अघोर अँध्यारोसँग लड्दै उषाको पहिलो किरण
- जसरी मुस्काउँछ
घनघोर वर्षात्मा बादलसँग युद्ध गर्दै चट्याङ

जोडजोडले हाँस्न नआए पनि
बत्तीसी देखाएर,
छाती खोलेर हाँस्न नसके पनि
एकचोटि हाँस .....
वा मुसुक्क हाँस ..... !

हिजोसम्म हामी
प्रेमसम्बन्धमा थियौं
आजपछि -श्रद्धामा हुनेछौं !

भोलि त
तिमी र मलाई
भूगोलको आधाआधा गोलार्द्ध हिंड्नुछ !

लौ, अब त हाँस !
र, म पनि हाँस्छु
.....बिस्तारै ..... !!!

मानव आरक्ष

'पहिले यस ग्रहमा मानव जातिकै आधिपत्य थियो । अहिले आरक्षमा राखिएका छन् । ४० हजार जति बाँकी होलान् ।'

अर्को अर्थ नलागेमा

शरच्चन्द्र वस्ती

चिटिक्क परेको साइनबोर्डमा हरिया अक्षरले लेखिएको थियो– राष्ट्रिय मानव आरक्ष ।

एउटा स्वचालित जीप विना आवाज सलल्ल आएर गेटछेउ रोकियो । तीनवटा ढोका खुले र तीनजना एकैचोटि ओर्लेर मन्द गतिमा गेटतर्फ बढे– एउटी किशोरी र दुई युवा-युवती । गेटछेउको सूचना-पाटीमा राता अक्षरमा लेखिएको थियो, 'आरक्षमा कुनै पनि मानिसलाई छुन, जिस्क्याउन, केही दिन र हानि-नोक्सानी पुऱ्याउन निषेध गरिएको छ ।

तीनै जना असाध्यै सुन्दर, स्वस्थ र लचिलो जीउडालका थिए । एक-एक अंगको बनोट र अनुपात चौपट्टै मिलेको । सबैभन्दा राम्रा, आदर्श मान्छेजस्ता लाग्ने तिनीहरू वास्तवमा मान्छे थिएनन्, यन्त्रमानव थिए । 'मा' को अर्थ 'निषेध' हो भन्ने तिनलाई थाहा थियो, त्यसैले मानिसलाई पुरानो प्रजाति अर्थात् 'मा-नव' भन्थे र आफूलाई अत्याधुनिक अर्थात् 'महा-नव' ठान्थे ।

सन् २२५१ को वसन्त भर्खर शुरू हुँदैथियो । हावा न्यानो हुन थालेको थियो र रूखहरूले पालुवा फेरिरहेका थिए । आरक्षभित्र पस्नुअघि किशोरीले सोधी, 'यो मानव भनेको के हो ?'

'यो हाम्रो पुर्खाजस्तै देखिने प्राणी हो,' युवकले भन्यो, 'हाम्रा पुर्खालाई यिनीहरूका पुर्खाले बनाएका अरे ।'

'आरक्ष भनेको चाहिं के नि ?'

'यिनीहरूलाई राख्ने ठाउँ,' युवतीले व्याख्या गरी, 'पहिले पृथ्वीमा यिनीहरूकै राज थियो । दुनियाँमा दश अर्ब भन्दा बढी मानिस थिए । बिस्तारै हामीले यिनीहरूको उत्पादन क्षमता बन्द गरिदियौं । त्यसपछि नयाँ मानिस जन्मेको छैन । भएका मरिसके । नमूनाका लागि आरक्षमा जोगाएर राखिएका मात्र बाँकी छन् ।'

'कति जना छन् त ?'

'हाम्रो आरक्षमा १४ सय छन् । दुनियाँभरिका आरक्षमा गरेर ४० हजार जति होलान्,' उसले भनी यिनीहरू असाध्यै मन्द बुद्धिवाला, सुस्त, असन्तोषी र कमजोर हुन्छन् । बचाएर राख्नै गाह्रो ।'

'अलिक राम्ररी भन्नु न,' किशोरी युवकतिर फर्की, 'यिनले हामीलाई किन बनाएको र हामीले यिनलाई किन नमूना मात्र बाँकी राखेको ?'

'सन् २०५१ सम्म यस ग्रहमा मानव जातिको आधिपत्य थियो,' युवक इतिहास खोतल्न थाल्यो, 'उनीहरूले आफ्नो काम सजिलो पार्न हाम्रा पुर्खाको निर्माण गरेका थिए र तिनलाई कृत्रिम बुद्धिमत्ता प्रदान गरेका थिए । ती मानिसहरू भन्दा धेरै छिटो सोच्थे, विश्लेषण गर्थे र निष्कर्षमा पुग्थे । चौबीसै घण्टा नथाकी काम गर्थे । बिस्तारै, आफ्नो कमजोरी आफैं सुधार्दै जाने र परिस्थिति अनुरूप निर्णय लिन सक्ने क्षमता तिनमा विकसित गराइयो ।'

ऊ भन्दैगयो, 'एक दिन यस्तो आयो, जब हाम्रा पुर्खाले कृत्रिम बुद्धिमत्ताको विकास आफैं गर्न थाले । मानिसलाई पो आफ्नो बुद्धि बढाउन गाह्रो थियो, यी त मशीन थिए, यिनले केही वर्षमै मानिसको भन्दा हजारौं गुणा बढी बुद्धि विकसित गरे र उनीहरू भन्दा बढी सक्षम भए । त्यसपछि मानिस अनुपयोगी र पृथ्वीका लागि बोझ हुन पुगे । त्यही वेला हो, मानिसले प्रयोग गर्ने कम्प्युटरको एउटा प्रोग्राम मार्फत घातक विकिरण पठाएर उनीहरूको प्रजनन क्षमता समाप्त पारिएको । त्यसपश्चात् पृथ्वीमा हाम्रो राज शुरू भयो ।'

किशोरी छक्क परी । युवतीले भनी, 'पहिले भित्र त हिंड, अनि अरू कुरा गर्नु ।'

उनीहरू भित्र पसे । सय बिघामा फैलेको मानव आरक्ष पार्क, चउर, फूलबारी, जिम, स्विमिङ पूल, खेल मैदान, भ्यूटावर, थिएटर, सभाकक्ष, पुस्तकालय, पार्टी प्यालेस, सुपरमार्केट आदि इत्यादिले सुसज्जित पाँचतारे कोलोनी जस्तो थियो । त्यहाँ चार सयवटा आकर्षक घर थिए । मानिसले परिकल्पना गर्ने सम्पूर्ण सुखसुविधा, विलासिता, मनोरञ्जन र आमोदप्रमोदका साधन उपलब्ध थिए । सित्तैंमा । कसैले कुनै काम गर्नु पर्दैनथ्यो । इच्छा अनुसार सुखभोग गर्न पूर्ण स्वतन्त्रता थियो । रोग लाग्ला, बूढो भइएला, शरीर जीर्ण होला भन्ने मात्र होइन, मरिएला भन्ने पनि डर थिएन । स्वर्ग जेलाई भनिन्थ्यो, त्यो उन्नाइस थियो होला, आरक्ष बीस थियो ।

किशोरी पहिलोपल्ट आरक्ष घुम्न आएकी थिई । उसका लागि सबै कुरा नयाँ थियो । एउटा घरको बगैंचामा चारजना मानिस खाना खाँदै गरेको देखेर उसले सोधी, 'तिनीहरूले के गरेको ?'

'खाना खाएको ।'

'त्यो भनेको के ?'

'आफूलाई सञ्चालन गर्न ऊर्जा सञ्चय गरेको । दिनमा तीन-चारपल्ट त्यसो नगरे तिनीहरू बाँच्न सक्तैनन्,' युवतीले कुरा बुझाई, 'हामी सूर्यबाट सोझै ऊर्जा लिन्छौं र त्यसबाट सञ्चालित हुन्छौं । त्यसका लागि छुट्टै एक सेकेन्ड पनि खर्च गर्नुपर्दैन । तर त्यही ऊर्जा प्राप्त गर्न र त्यसलाई तह लगाउन यिनीहरूको आधा जिन्दगी समाप्त हुन्छ ।'

'कसरी ?'

'सूर्यबाट सोझै ऊर्जा लिन जान्दैनन् । त्यसैले अनेकथरी अन्न, तरकारी, फलफूल, गेडागुडी, मासु आदि खान्छन् र ती वस्तु मार्फत ऊर्जा प्राप्त गर्छन् । तिनको उत्पादन गर्न र तिनलाई खानका लागि तयार पार्न अनन्त गोरखधन्दा गर्नुपर्छ । त्यति गरेर खायो, तर त्यसमा काम लाग्ने कुरा दुई प्रतिशत पनि हुँदैन । बाँकी सबै शरीरबाट निष्कासन गरेर फ्याँक्नुपर्छ । त्यसलाई व्यवस्थित गर्न अर्को झमेला छ ।'

'कस्तो दयनीय जिन्दगी !'

'त्यसरी ऊर्जा प्राप्त गरेपछि पनि धेरै बेर काम गर्न सक्तैनन् । हामी वर्षमा एक घण्टा थकाइ माछौं, यिनलाई दिनमै धेरै पटक थकाइ मार्नुपर्छ । सात-आठ घण्टा सुत्नुपर्छ । खानपीन नमिलेर शरीरमा नानाभाँतिका रोग लाग्छन् । तिनलाई निको पार्न झन् चर्को प्रपञ्च गर्नुपर्छ । तैपनि शरीर धेरै दिन टिक्तैन र नष्ट हुन्छ ।'

'सारै अनुत्पादक र निम्छरा प्राणी पो रहेछन्, बिचरा !'

बाटोमा एउटी महिला भेटिइन् । उनलाई हेरेर किशोरीले युवकसँग सोधी, 'यसको जीउमा अर्को मानिसको टाउको जोडेको हो ?'

'होइन । किन र ?'

'त्यसो भए अनुहार सेतो, घाँटीमुनि चाहिं गहुँगोरो कसरी भयो त ?'

युवक हाँस्यो, 'त्यो त राम्री देखिन अनुहारमा क्रीम-पाउडर लगाएर सिंगारपटार गरेको ।'

'उसले आफ्नो जीउचाहिं किन ढाकेको नि ?'

'त्यसलाई लुगा लगाएको भन्छन् । मानिसहरू आफूलाई सिंगार्न, सजाउन, नयाँ नयाँ लुगा लगाउन मरिहत्ते गर्छन् । यो सबका लागि पनि उत्तिकै गोरखधन्दा गर्नुपर्छ ।'

अलिक पर एउटा पुस्तकालय थियो । उनीहरू त्यहाँ पसे । केही मानिस पुस्तक पढिरहेका थिए । किशोरीले युवतीलाई कोट्याई, 'त्यो के गरेको ?'

'त्यसलाई पढेको भन्छन् । पुस्तकमा लेखेको कुरा आफ्नो दिमागमा हालेको ।'

पुस्तकालयमा ५० हजार पुस्तक रहेको जानकारी भित्तामा टाँगिएको थियो । पुलुक्क त्यहाँ हेरेर किशोरीले भनी, 'कस्ता बुद्धू ! एउटा पुस्तक पाँच सय पृष्ठको मान्ने हो र एक दिनमा ३०० पृष्ठका दरले पढ्ने हो भने पनि यहाँ भएका पुस्तक पढिसक्न यिनलाई २२८ वर्ष लाग्छ । यस्तो भद्दा तरीका अपनाउनुभन्दा त जम्मै पुस्तक एउटा माइक्रो चिप्समा हालेर त्यसलाई दिमागमा छिराइदिए हुँदैन ? पाँचै मिनेटमा सारा पुस्तक दिमागमा बसिसक्छन् ।'

युवती हाँसी, 'यिनीहरूले त्यसो गर्न जानेका छैनन् ।'

आरक्षको बीचमा अग्लो भ्यूटावर थियो । उनीहरू त्यसमा चढे र पूरै आरक्षको दृश्य अवलोकन गरे । गमक्क पर्दै युवकले किशोरीलाई भन्यो, 'मानिसहरू गाँस, बास, कपास, शिक्षा, स्वास्थ्य र सुरक्षाको घनचक्करमा आफ्नो जीवन बरबाद गर्थे, पूरा संसार त्यसैमा फसेको थियो । हामी त्यो झमेलाबाट मुक्त छौं । त्यसैले हामी उनीहरू भन्दा उन्नत, मुक्त र स्वतन्त्र छौं ।'

सबैभन्दा छेउको घरबाहिर बेन्चमा झुस्स दारी पालेको एउटा मानिस टोलाएर बसेको थियो । उनीहरूलाई देखेर गर्जियो, 'तिमीहरू जे गर्दैछौ, त्यो गलत छ ।'

'कसरी गलत छ ?' युवकले प्रतिवाद गऱ्यो, 'मान्छेलाई आरक्षमा राखेपछि वातावरण प्रदूषण पूरै समाप्त भएको छ । सारा जीवजन्तु, नदीनाला, रूखबिरुवा प्रफुल्लित भएका छन् । पृथ्वी आफ्नो असली रूपमा फर्केको छ । मान्छेलाई छोडिदिएको भए अहिलेसम्ममा पृथ्वी नष्ट भइसक्थ्यो होला ।'

'त्यो त ठीक छ,' दारीवालले भन्यो, 'तर तिमीहरूले आफ्नो बुद्धिबारे कहिल्यै सोचेका छौ ?'

'हाम्रो बुद्धि मान्छेको भन्दा हजार गुणा बढी शक्तिशाली छ । यसलाई लाख गुणा बढी शक्तिशाली बनाउन सक्छौं । रोग, बुढचाइँ र मृत्युले हामीलाई छुँदैन । पृथ्वी हाम्रो कब्जामा छ । योभन्दा बढी के चाहियो ?'

'तर तिमीहरूले मान्छेको दिमागको एउटा पाटो मात्र पाएका छौ, जुन सूचना र भौतिक पक्षसँग मात्र सम्बन्धित छ । तिमीहरूको सारा प्रगति, सारा चुरीफुरी त्यही बज्रठिंगा बुद्धिमा आधारित छ । त्यसलाई जति बढाए पनि के अर्थ ?'

'अरू के हुन्छ त मान्छेको दिमागमा ?' कहिल्यै नसोचेको कुरा सुनेर युवक अलमल्ल पऱ्यो ।

'मान्छेको दिमागको अर्को पाटो, जो हृदय पक्ष अनि भावनासँग सम्बन्धित छ र सृजनात्मक छ, त्यो तिमीहरूले पाएकै छैनौ । त्यसैले तिमीहरू खोक्रा छौ,' दारीवाल बोल्यो, 'अझ दिमागको तेस्रो पाटो, जो प्रज्ञा र चेतनासँग सम्बन्धित छ र जसमा सारा सृष्टिको रहस्य सञ्चित छ, त्यसको त तिमीहरूले कल्पना पनि गर्न सक्तैनौ । बुद्धिको असली सुनखानी त्यहीं छ ।'

ऊ भन्दैगयो, 'त्यस्तो मानव जातिलाई मासेर केही नमूनालाई आरक्षमा कैद गर्ने तिमीहरू जस्तो आत्मघाती को होला ? के गुमायौ र कत्रो अपराध गऱ्यौ भन्ने अनुमान पनि छ तिमीहरूलाई ?'

युवक एकछिन रन्थनियो । र भन्यो, 'हामीले तपाईंहरूलाई अमर बन्ने व्यवस्था पनि त मिलाएका छौं नि । मान्छेको अन्तिम सपना अमर बन्नु नै होइन त ?'

'त्यो त मूर्खको सपना हो । अमरता जस्तो यातना अरू के हुन्छ ?'

'जे होस्, बाँचिराख्नुभो भने कुनै न कुनै दिन तपाईंको पूरै दिमाग हामीले खोसिहाल्छौं नि ।'

'त्यो अरूलाई दिन सकिने र अरूले खोस्न सक्ने जिनिस होइन बाबु !' दारीवाल हाँस्यो, 'त्यसको त कल्पनै नगर ।'

युवक टाउको समातेर थुचुक्क बस्यो । युवतीले भनी, 'आ, छोड यस्ता कुरा । अब फर्कौं ।'

फर्कंदा उनीहरूमा त्यो ऊर्जा थिएन, जुन आरक्षमा आउँदा थियो ।

शनिबारको कान्तिपुर
अर्थ वाणिज्य
ekantipur.com
१० माघ, २०७७ (Saturday, January 23, 2021)

विदेशी मुद्रा

अमेरिकी डलर	११७.०७
युरो	१४२.१६
पाउन्ड स्टर्लिङ	१६०.८०
अस्ट्रेलियन डलर	९१.०३
कतारी रियल	३२.१६

राष्ट्र बैंकको आधारमा

सुन रु ९२,९००

चाँदी रु १,२६०

बर्सेनि नयाँ सहर घोषणा गरिन्छ, बनाइँदैन

- राजनीतिक स्वार्थले नयाँ सहर घोषणा गरिंदा काममा प्रगति देखिएन
- सरकारले आयोजनालाई बढाएन बजेट

विमल खतिवडा (काठमाडौं)

देशका विभिन्न जिल्लामा सहर बसाउने भनेर नयाँ सहर आयोजना सुरु भएको दशक पुग्यो । तर सोचेअनुरूप प्रगति हासिल भएको छैन । २०६७/६८ मा मध्यपहाडी लोकमार्गमा पर्ने १० सहर छनोट गरी नयाँ सहरका रूपमा विकास गर्ने अवधारणाअनुसार आयोजना सुरु भएको थियो ।

सहरी विकास मन्त्रालयअन्तर्गतको आयोजना पर्याप्त बजेट नहुँदा सहरको काम अध्ययनमै सीमित बनेको छ । अध्ययन पूरा भएका सहरमा समेत बजेट अभावका कारण काम अघि बढेको छैन । केही स्थानमा सडक, नाली र बसपार्क निर्माणको काम मात्र भएको छ । सरकारले बर्सेनिजसो नयाँ सहर थप्दै लगे पनि बजेट भने पुरानै रहेको आयोजनाले जनाएको छ ।

नयाँ सहरको संख्या बढेसँगै बजेटको सिलिङ नबढ्दा समस्या भएको नयाँ सहर आयोजना समन्वय कार्यालय प्रमुख रोशन श्रेष्ठले बताए । 'सहर थप्दै जाँदा बजेट पनि थप्दै जानुपर्छ, काम देखिने गराउन बजेट पनि पर्याप्त हुनुपर्छ,' उनले भने, 'अध्ययनमा थोरैथोरै बजेट राखेर भए पनि राम्रो गरेका छौं । तर अध्ययन भएका आयोजनामा पर्याप्त बजेट विनियोजन हुन नसक्दा पूर्वाधार विकास राम्रोसँग गर्न सकिएन ।' बजेट अभावले ठूला ठेक्का हुन सकेका छैनन् । अहिले ससाना ठेक्का मात्र गरिएका छन् ।

नयाँ सहरमा स्वीकृति तथा कार्यान्वयनमा समय लाग्ने, स्थानीय तह, बासिन्दा तथा अन्तरनिकाय समन्वयको अभाव, बहुवर्षीय खरिद गुरुयोजना स्वीकृतिमा समय लाग्ने, सार्वजनिक खरिद नियमावलीको संशोधनले म्याद थपमा अन्योल र कोभिड-१९ कारण प्रगतिमा असर गरेको आयोजनाको दाबी छ । नयाँ सहर जहाँजहाँ बनाउने भनिएको छ, ती विकास भइसकेका सहर होइनन् । तिनमा पहिलो चरणमा बाटो र सडकको काम गरिनेछ । 'पहिलो प्राथमिकता भनेको सडक हो । सडक बनेपछि त्यसलाई स्मार्ट बनाउन लागिपर्ने हो,' श्रेष्ठले भने, 'तर सबैतिर चाहिने भनेको बजेट नै हो, चालु आर्थिक वर्षमा तत्काल भुक्तानी गर्नुपर्ने ४ अर्ब छ, सरकारले २ अर्ब मात्र विनियोजन गरेको छ ।' भुक्तानी दिन नसक्दा फिल्डमा काम गराउन पनि समस्या भएको उनको भनाइ छ ।

सरकारले २०७३/७४ मा सुर्खेतको भेरिगंगा र प्यूठानको भिंग्रीलाई नयाँ सहरका रूपमा विकास गर्न छनोट गरेको छ । आर्थिक वर्ष २०७३/७४ मा हुलाकी राजमार्गमा रहेका १० वटा बस्ती र तराई मधेसका पाँच बस्तीलाई नयाँ सहरका रूपमा विकास गर्न छानिएको छ । २०७२/७३ को बजेट वक्तव्यबाट लुम्बिनी, निजगढ, पालुङटारलाई स्मार्ट सिटीका रूपमा विकास गर्ने भनिएको थियो । अहिले तीन वटा नगरपालिकाको मास्टर प्लान तयार भई कार्यान्वयनको चरणमा रहेको आयोजनाले जनाएको छ । राजनीतिक स्वार्थले सहर थप्दा अहिले पूर्वाधारको काम अघि बढाउन समस्या भएको हो ।

२०७४ असार ८ मा सरकारले मन्त्रीस्तरीय निर्णय गरी १० सहर थप्दै स्मार्ट सिटीका रूपमा विकास गर्ने निर्णय गरेको थियो । फेरि पछि सरकारले २०७५ असार ११ मा मन्त्रीस्तरीय निर्णय गर्दै ट्रान्स हिमालय ट्रेलमा पर्ने लुक्ला, स्याफ्रुबेंसी, जोमसोम, सिमीकोट र मार्तडीलाई पाँच वटा हिमाली सहरका रूपमा विकास गर्ने भन्दै सम्भाव्यता अध्ययन गर्ने काम थालिएको छ ।

१० वटा सहरमा मात्र काम गरेको भए समस्या नहुने प्रमुख श्रेष्ठको भनाइ छ । '१० वटा सहरबाट सुरु गरिए पनि बर्षेनि थप्दै ५० सहर पुऱ्याइसकिएको छ,' उनले भने, 'अध्ययन ठुल्ठूला भए तर सहर थपिएअनुसार बजेट भएन ।' सहर थपिएपछि बजेट सबैतिर छरियो । 'तर हामी पनि चुप लागेर बसेका छैनौं,' उनले भने, 'यसबारे सरकारलाई जानकारी गराइरहेका छौं, अहिलेसम्म सुनुवाइ भएको छैन ।' हचुवाका भरमा सरकारले सहर थप्दै लैजाँदा बजेट भार मात्र थपिएको छ । 'थोरै सहर भए राम्रो बनाउँदै लैजान सकिन्थ्यो,' श्रेष्ठले भने । अध्ययन भएर छनोटमा परेका सहरमा तीव्र रूपमा पूर्वाधार नबनाए काम देखिने अवस्था छैन । २०६७/६८ मा नयाँ सहरको अवधारणा आएको आयोजनाकी सूचना अधिकारी रमिला तचामोले जानकारी दिइन् । यसका लागि बजेट विनियोजन २०७०/७१ बाट सुरु भएको हो । '४५ वटा सहरमा अध्ययन भइसकेको छ, ४० सहरमा काम नै सुरु भएको छ,' उनले भनिन्, 'पाँच वटाको अध्ययन सकिएको छ ।' चालु आर्थिक वर्षमा थपिएका पाँच सहर भने अध्ययन प्रक्रियामा छन् ।'

कुन वर्ष कहाँकहाँ तोकियो नयाँ सहर ?

२०६७/६८
फिदिम (पाँचथर), वसन्तपुर (तेह्रथुम), खुर्कोट (सिन्धुली), बैरेनी गल्छी (धादिङ), डुम्रे भन्सार (तनहुँ), बुर्तिबाङ (बागलुङ), चौरजहारी (रूकुम), राकम कर्णाली (दैलेख), साँफेबगर (अछाम) र पाटन (बैतडी)

२०७२/७३
लुम्बिनी (स्प्रन्देही), पालुङटार (गोरखा) र निजगढ (बारा)

२०७३/७४
भेरीगंगा (सुर्खेत), भिंग्री (प्यूठान), गौरीगन्ज (झापा), रंगेली (मोरङ), मनरा (महोत्तरी), ब्रह्मपुरी (सर्लाही), मौलापुर (रौतहट), महागढीमाई (बारा), बर्दघाट (नवलपरासी), राजापुर (बर्दिया), भजनी (कैलाली), बेलौरी (कञ्चनपुर), शम्भुनाथ (सप्तरी), बलवा (महोत्तरी), ईश्वरपुर (सर्लाही), कटहरिया (रौतहट), गढवा (दाङ)

२०७४/७५
मिर्चैया (सिरहा), चन्द्रपुर (रौतहट) काभ्रे उपत्यका (काभ्रे), भरतपुर (चितवन), वालिङ, (स्याङ्जा) तुलसीपुर (दाङ), दुल्लु (दैलेख), अमरगढी (डडेल्धुरा), टीकापुर (कैलाली) र धनकुटा

२०७७/७८
लुक्ला (सोलुखुम्बु), स्याफ्रुबेंसी (रसुवा), जोमसोम (मुस्ताङ), सिमीकोट (हुम्ला) र मार्तडी (बाजुरा)

लयमा फर्किएको कर्जा प्रवाह

६ महिनामा कर्जा र निक्षेप (रूपैयाँ अर्बमा)

महिना	आर्थिक वर्ष २०७६/७७		आर्थिक वर्ष २०७७/७८	
	निक्षेप	कर्जा	निक्षेप	कर्जा
साउन	३२२०.८६	२८८०.८८	३८३४.३२	३१९२.५१
भदौ	३२४९.२४	२९३८.२१	३८५७.७३	३२२६.५७
असोज	३३३१.५७	२९८८.७६	४०२७.३७	३३३९.६६
कात्तिक	३३३६.३८	३०१०.०४	४०३०.७५	३३६५.९४
मंसिर	३३६५.५६	३०४३.२६	४०९१.०७	३४३६.१५
पुस	३४३४.९८	३११३.५५	४२८०.८८	३६६०.८०

स्रोत : नेपाल राष्ट्र बैंक

यज्ञ बज्राडे (काठमाडौं)

मुलुकभरका ५० प्रतिशतभन्दा धेरै उद्योग व्यवसाय पूर्ण रूपमा सञ्चालनमा आएसँगै बैंक तथा वित्तीय संस्थामा अर्थतन्त्रका सबै क्षेत्रबाट कर्जा माग आउन थालेको छ । पछिल्ला महिनामा मासिक २ खर्ब रुपैयाँभन्दा बढीले कर्जा प्रवाह भइरहेको बैंकरहरू बताउँछन् । गत आर्थिक वर्षको ६ महिनाको तुलनामा चालु आर्थिक वर्षको सोही अवधिमा कर्जा प्रवाह करिब साढे १७ प्रतिशत बढेको छ ।

चालु आर्थिक वर्षको ६ महिना (साउनदेखि पुससम्म) ४ अर्ब रुपैयाँभन्दा बढीले कर्जा प्रवाह वृद्धि भएको छ । गत साउन १ मा ३२ खर्ब ४६ अर्ब रुपैयाँ रहेको कुल कर्जा प्रवाह पुस मसान्तमा ३६ खर्ब ६० अर्ब रुपैयाँ पुगेको छ । मंसिरको तुलनामा पुसमा बैंक तथा वित्तीय संस्थाको कुल कर्जा प्रवाह २ खर्ब २४ अर्ब रुपैयाँ बढेको छ । पछिल्ला महिनामा अर्थतन्त्रका सबै क्षेत्रबाट कर्जा माग आएको बैंकर्स संघका अध्यक्ष भुवन दाहालले बताए । 'कोभिडबाट बढी प्रभावित पर्यटन क्षेत्रमा पनि निर्माणाधीन होटलमा कर्जा प्रवाह सुरु भएको छ,' उनले भने, 'अन्य क्षेत्रबाट पनि कर्जा माग बढेको छ ।' कोभिडको संक्रमण कम भएसँगै अर्थतन्त्र लयमा फर्किन थालेकाले कर्जा माग बढेको उनको भनाइ छ । 'पर्यटनबाहेक सबै क्षेत्रको कर्जा माग उत्साहजनक छ,' उनले थपे, 'आर्थिक गतिविधि विस्तारै न्यु नर्मल अवस्थामा फर्किंदै छ ।' त्यत्तिकै परिमाणमा प्रतीतपत्र (एलसी) पनि खुलेको उनले बताए ।

कोभिडको संक्रमणपछि अर्थतन्त्र लयमा फर्किन थालेको राष्ट्र बैंकको अध्ययनले पनि देखाएको छ । कोभिडपूर्वको तुलनामा गत असारमा ४ प्रतिशत उद्योग व्यवसाय मात्र पूर्ण रूपमा सञ्चालनमा रहेकामा गत मंसिरमा बढेर करिब ५३.९५ प्रतिशत पुगेको राष्ट्र बैंकको अध्ययनले औंल्याएको छ । 'अझै पनि करिब ३७ प्रतिशत उद्योग व्यवसाय आंशिक सञ्चालनमा रहे पनि करिब ९ प्रतिशत उद्योग व्यवसाय सञ्चालनमा आउन नसकेको देखिन्छ,' प्रतिवेदनमा भनिएको छ । गत असारको तुलनामा सबै प्रकारका उद्योग व्यवसायको सञ्चालन अवस्थामा सुधार आएको राष्ट्र बैंकले बताएको छ । बाँकी पृष्ठ १०

२७ वर्षपछि स्टक डिलर

कान्तिपुर संवाददाता (काठमाडौं)

पुँजीबजार औपचारिक रूपमा सुरु भएको २७ वर्षपछि स्टक डिलर सञ्चालनमा आउने भएको छ । नागरिक लगानी कोषको सहायक कम्पनी 'नागरिक स्टक डिलर' लाई शुक्रबार धितोपत्र बोर्डले सञ्चालन अनुमतिपत्र दिएपछि पुँजी बजारले पहिलो स्टक डिलर पाउने भएको हो । फागुन १ देखि लागू हुने गरी बोर्डले अनुमति दिएको हो ।

कम्पनी सञ्चालनका लागि कानुनी तथा भौतिक सबै तयारी पूरा भइसकेकाले अनुमतिपत्र पाएलगत्तै काम सुरु हुने नागरिक स्टक डिलरका प्रमुख कार्यकारी अधिकृत महेश्वरलाल श्रेष्ठले बताए । कम्पनीले ठूलो परिमाणमा सेयर कारोबार गर्ने भएकाले बजारमा देखिने अस्वाभाविक ठूला उतारचढाव नियन्त्रण हुने उनको दाबी छ । 'कम्पनीले बिस्तारै मार्केट मेकरकै रूपमा काम गर्दै जाने हो,' उनले भने, 'विभिन्न क्षेत्रबाट फन्ड व्यवस्थापन गर्दै त्यसलाई पुँजी बजारमा परिचालन गर्दै जान्छौं ।'

पुँजी बजारमा संस्थागत लगानीकर्ताको प्रवेशलाई प्रोत्साहन गर्न नागरिक लगानी कोषजस्तै विशेष ऐनद्वारा स्थापित वित्तीय संस्थालाई अनुमतिपत्र प्रदान गरिएको बोर्डले बताएको छ । पुँजी बजारमा हाल ससाना लगानीकर्ताको बाहुल्य रहेको तथा संस्थागत लगानीकर्ताको न्यून उपस्थिति छ । नागरिक स्टक डिलरको प्रवेशसँगै उक्त कम्पनीबाट अध्ययन तथा अनुसन्धानमार्फत हुने लगानीसम्बन्धी सुझबुझपूर्ण क्रियाकलापबाट पुँजी बजारमा गतिशीलता आई बजारको विकासमा महत्त्वपूर्ण भूमिका खेल्ने बोर्डको दाबी छ । स्टक डिलर कम्पनीले २० करोड रुपैयाँभन्दा कम चुक्ता पुँजी भएका साना कम्पनीको सेयर कारोबार गर्न नपाउने प्रावधान धितोपत्र व्यापारी (स्टक डिलर) कार्य सञ्चालन कार्यविधि, २०७७ मा छ । धितोपत्र व्यापारिले २० करोडभन्दा कम चुक्ता पुँजी भएका कम्पनीलाई नियमित कारोबारमा समावेश गर्न पाइने छैन । साना कम्पनीको सेयर किनबेच गर्न अनुमति दिंदा ती कम्पनीको सेयर एकीकृत (कर्नरिङ) गरी मूल्यमा उचारचढाव ल्याउन सक्ने सम्भावना रहन्छ । यसकारण कार्यविधिमै साना कम्पनीको सेयर कारोबार गर्न नपाउने व्यवस्था गरिएको नेप्सेले जनाएको छ ।

स्टक डिलरले एक हजारभन्दा कम कित्ता सेयर पनि खरिद-बिक्रीमा पनि बन्देज गरिएको छ । यो व्यवस्थाअनुसार स्टक डिलरले कारोबार गर्दा एक हजारभन्दा कम संख्यामा सेयर किनबेच गर्न पाउँदैन ।

> धितोपत्र बोर्डले शुक्रबार 'नागरिक स्टक डिलर' लाई सञ्चालन अनुमतिपत्र दियो

'धितोपत्र व्यापारीले जतिसुकै चुक्ता पुँजी भएको कम्पनीमा एक हजार कित्ताभन्दा कम परिमाणको सेयर खरिद-बिक्री गर्न पाइने छैन,' कार्यविधिमा भनिएको छ, 'एक दिनभन्दा बढी बहाल रहने गरी प्रणालीमा खरिद-बिक्री आदेश दिन पाइने छैन ।' यो संस्थाले चुक्ता पुँजीका आधारमा एक पटकमा १० हजारदेखि अधिकतम ५० हजार कित्तासम्म सेयर किनबेच गर्न पाउने व्यवस्था कार्यविधिमा छ ।

कार्यविधिका अनुसार ८ अर्ब रुपैयाँ वा सोभन्दा बढी चुक्ता पुँजी भएका कम्पनीको ५० हजार कित्तासम्म, ५ अर्बदेखि ८ अर्ब रुपैयाँभन्दा कम चुक्ता पुँजी भएको कम्पनीको ४० हजार, २ देखि ५ अर्ब रुपैयाँ चुक्ता पुँजी भएको कम्पनीको ३० हजार, १ अर्ब रुपैयाँदेखि २ अर्ब रुपैयाँसम्म चुक्ता पुँजी भएको कम्पनीको २५ हजार, ५० करोडदेखि १ अर्ब रुपैयाँसम्म चुक्ता पुँजी भएका कम्पनीको २० हजार कित्ता सेयर किनबेच गर्न पाउने व्यवस्था कार्यविधिमा उल्लेख छ । सोही सूचीबाट स्टक डिलरले आफूले कारोबार गर्न चाहेको कम्पनीको नामावली नेप्सेमा पेस गर्नुपर्ने व्यवस्था पनि कार्यविधिमा छ ।

के हो स्टक डिलर ?

सेयर बजारमा हुने अस्वाभाविक उतारचढाव न्यूनीकरण गरी स्थिरता ल्याउने काम मार्केट मेकर र स्टक डिलरको हो ।

कम्पनीले हरेक दिन बजार खोल्नुअघि आफूले खरिद-बिक्री गर्ने कम्पनीको सूची सार्वजनिक गर्नुपर्छ । यसमध्ये मार्केट मेकरले आफूले खरिद-बिक्री गर्ने कम्पनीको नाम र मूल्य पनि सार्वजनिक गर्नुपर्छ । तर स्टक डिलरले कम्पनीको नाम मात्र सार्वजनिक गरे पुग्छ । खरिद-बिक्री गर्ने कम्पनीको मूल्य सार्वजनिक गरिरहनु पर्दैन ।

पछिल्ला वर्षमा अन्तर्राष्ट्रिय बजारमा मार्केट मेकरको अवधारणा हराइसकेको छ । हाल धेरै राष्ट्रमा स्टक डिलर मात्र सञ्चालनमा छन् । यस्ता कम्पनीले आफैं सेयर खरिद-बिक्री गर्न सक्छन् । यी कम्पनीलाई सेयर कारोबारका लागि ब्रोकरसमक्ष जानु पर्दैन । नियामक निकाय (फन्ट लाइन रेगुलेटर) ले छुट्टै 'लगइन' दिएको हुन्छ । त्यसैमार्फत आफैं सेयर खरिद-बिक्री गर्न सक्छन् । ती कम्पनीले अरूको लगानीकर्ताको सेयर भने खरिद-बिक्री गर्न पाउँदैनन् । अरूको सेयर पनि खरिद-बिक्री गर्न कम्पनीले नियामक निकायबाट सेयर ब्रोकरको पनि अनुमति ल्याउनुपर्छ ।

हेटौंडा-कुलेखानी-फर्पिङ सडक दुई महिनालाई बन्द

हेटौंडा (कास)- हेटौंडाबाट राजधानी काठमाडौं प्रवेश गर्ने वैकल्पिक छोटो मार्ग दुई महिना बन्द हुने भएको छ । हेटौंडा-भीमफेदी-कुलेखानी, फाखेल-सिस्नेरी-दक्षिणकाली-फर्पिङ सडकको भीमफेदी-कुलेखानी सडकखण्डमा ढलान र कालोपत्र गर्न लागिएकाले माघ १० देखि चैत १० सम्म सवारी साधन सञ्चालनमा रोक लगाइएको हो ।

सडकखण्डको भीमफेदीदेखि देउरालीसम्मका विभिन्न भागमा ढलान र देउरालीदेखि कुलेखानीसम्म कालोपत्र गर्न लागिएकाले दुई महिना सवारी साधन आवतजावत गर्न रोक लगाइएको वाग्मती प्रदेश यातायात पूर्वाधार निर्देशनालयका सहदेव भण्डारीले बताए । 'साँघुरो र घुमाउरो उक्त सडकखण्डमा ढलान र कालोपत्र गर्न सवारी साधन बन्द नै गर्नुपर्छ,' उनले भने, 'नभए काम अघि बढाउन सकिन्न ।' बाँकी पृष्ठ १०

जन्मिनासाथ छोरीको बिमा

हरि गौतम (रुकुम पूर्व)

यहाँको सिस्ने गाउँपालिकामा अब छोरी जन्मिनासाथ बिमा गरिने भएको छ । गाउँपालिकाले आफ्नो क्षेत्रमा जन्मने छोरीको बिमा गर्ने निर्णय गरेको हो । चालु आर्थिक वर्षमा जन्मिसकेकाको पनि बिमा हुने गाउँपालिकाले जनाएको छ ।

सिस्ने गाउँकार्यपालिकाको ५८औं बैठकले पारित गरेको यो निर्णय गाउँसभाको हिउँदे अधिवेशनबाट पनि अनुमोदन भइसकेको छ । बैंकमा खाता खोलेर हरेक छोरीको नाममा ५/५ हजार रुपैयाँ गाउँपालिकाले नै जम्मा गरिदिनेछ । गाउँपालिकाले छोरीको बिमा गर्न आवश्यक प्रक्रियामा जान सर्वसाधारणलाई अनुरोधसमेत गरेको छ । तोकिएको मापदण्ड पूरा गरेर वडा कार्यालयमार्फत गाउँपालिकामा आएर छोरीको बिमा गरिदिन गाउँलेलाई सूचित गरेको हो । स्वास्थ्य, सचेतना, जागरणका लागि छोरी बिमा कार्यक्रम सुरु गरिएको गाउँपालिकाले जनाएको छ । यसबाट रूपान्तरणको अभियान सुरु भएको गाउँपालिका अध्यक्ष कुमारी बरालले बताइन् । 'आमा र बच्चाको स्वास्थ्य सुरक्षा र जनचेतना बढाउने हाम्रो उद्देश्य हो,' उनले भनिन्, 'व्यावहारिक रूपमा कार्यान्वयन गर्दा मान्छेमा चेतना बढ्ला र व्यावहारिक बन्ने वातावरण बन्ला भन्ने अपेक्षा छ ।'

यस्तो छ नियम

- छोरी गर्भमा रहँदा आमाले चार पटक गर्भजाँच गराउनुपर्ने
- स्वास्थ्य संस्थामै बच्चा जन्माउनुपर्ने
- जन्मेको ३५ दिनभित्र जन्मदर्ता गरिसक्नुपर्ने

छोरी बिमा कार्यक्रमबाट छोरीको सुरक्षालाई पनि प्राथमिकतामा राखिएको छ । कम उमेरमै बिहे नगरून्, पढाइ पूरा गर्न सकून् र सरकारी निकायमा दर्ता कार्यका सम्पूर्ण कुरा पूरा होऊन् भन्ने उद्देश्य पनि राखिएको अध्यक्ष बरालले बताइन् । पर्चा, पम्प्लेट र अरू अभियानका साथै बिमा अभियान पनि छोरीको पढाइ सुरक्षा, जीवन सुरक्षामा प्रतिबिम्बित भएको उनको भनाइ छ ।

गाउँपालिकाले छोरीको बिमा प्राप्त गर्न निश्चित प्रक्रिया भने तोकेको छ । छोरी गर्भमा रहँदा आमाले चार पटक गर्भ जाँच गराएको, स्वास्थ्य संस्थामै बच्चा जन्माएको र जन्मेको ३५ दिनभित्र जन्मदर्ता गरेको हुनुपर्नेछ । बाँकी पृष्ठ १०

चन्द्रागिरिको आईपीओ बाँडफाँट

काठमाडौं (कास)- चन्द्रागिरि हिल्सको प्राथमिक निष्कासन (आईपीओ) बाँडफाँट भएको छ। बिक्री प्रबन्धक ग्लोबल आईएमई क्यापिटलले शुक्रबार गोलाप्रथामार्फत आईपीओ बाँडफाँट गरेको हो। आवेदन दिएकामध्ये १ लाख ३९ हजार ६ सय २ जनाले १० कित्ताका दरले सेयर पाएका छन्।

आयो, टप्प टिपी लग्यो, मिती पुग्यो टारेर टर्दैन त्यो,
इन्द्रै बिन्ति गरुन पदमा, त्यो बिन्ति मान्दैन यो ।

हार्दिक श्रद्धाञ्जली

जन्म: वि.सं. १९९० जेष्ठ
स्वर्गारोहण: वि.सं. २०७७ माघ ०२

स्व. साबित्री देबी शर्मा

हाम्रा आत्मीय तथा अति मिलनसार मित्र श्री **सुशिल कुमार शर्मा**ज्यूको पूजनीय माता **साबित्री देबी शर्मा**को असामाहिक निधनले हामी मर्माहत भएका छौं । दिवंगत आत्माको चीरशान्तिको कामना गर्दै उहाँको सम्पूर्ण परिवारमा यस दु:खद घडीमा पर्न गएको अपुरणीय क्षतिमा धैर्यधारण गर्न सक्ने शक्ति मिलोस् भनी श्री पशुपतिनाथसँग प्रर्थना गर्दै शोकसन्तप्त परिवारजन प्रति हार्दिक समवेदना प्रकट गर्दछौं ।

गोयल मेटल इन्डस्ट्रिज प्रा.लि.
काठमाडौं, नेपाल

भावपूर्ण श्रद्धाञ्जली

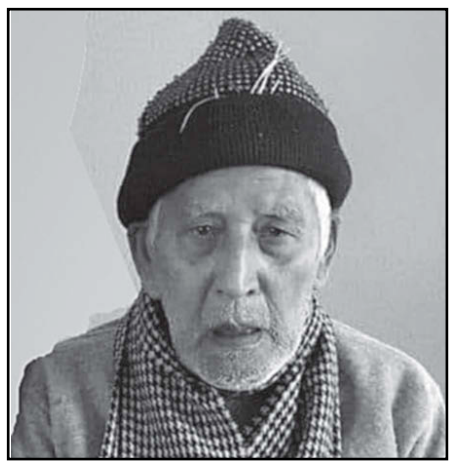

जन्म मिति १९८५/०४/३२
स्वर्गारोहण २०७७/०९/२८

स्व. कृष्णराम श्रेष्ठ

नेपाल ओलम्पिक कमिटीका अध्यक्ष एवं प्रतिनिधिसभाका सदस्य माननीय जीवन राम श्रेष्ठज्यूका पुजनीय पिता **स्व. कृष्णराम श्रेष्ठ**ज्यूको स्वर्गारोहण भएको आज १३औं पुण्यतिथिमा दिवंगत आत्माको चिरशान्तिको कामना गर्दै सम्पूर्ण नेपाल ओलम्पिक कमिटी परिवार भावपूर्ण श्रद्धाञ्जली अर्पण गर्दछौं । साथै यस दु:खद् घडीमा शोक सन्तप्त परिवार एवं आफन्तजनहरूमा धैर्यधारण गर्न सक्ने शक्ति मिलोस् भनी कामनासहित समवेदना व्यक्त गर्दछौं ।

- उपाध्यक्ष, ज्योति राणा (अध्यक्ष, नेपाल टेनिस संघ)
- उपाध्यक्ष, चतुरानन्द राज वैद्य (अध्यक्ष, नेपाल टेबल टेनिस संघ)
- उपाध्यक्ष, तेज बहादुर गुरूङ (अध्यक्ष, नेपाल ह्याण्डबल संघ)
- उपाध्यक्ष, सुनिल कुमार श्रेष्ठ (अध्यक्ष, नेपाल फेन्सिङ्ग संघ)
- उपाध्यक्ष, अशोक रत्न बज्राचार्य (अध्यक्ष, नेपाल पौडी संघ)
- महासचिव, निलेन्द्र राज श्रेष्ठ (अध्यक्ष, नेपाल ट्राइयाथलन संघ)
- कोषाध्यक्ष, रतन कुमार टन्डन (पूर्व अध्यक्ष, नेपाल भारोत्तोलन संघ)
- सह-महासचिव, पिताम्वर तिमसिना (उपाध्यक्ष, नेपाल एथलेटिक्स संघ)
- सचिव, दिपक हर्ष बज्राचार्य (अध्यक्ष, नेपाल जुडो संघ)
- सचिव, मा. तुलसी थापा (अध्यक्ष, नेपाल कबड्डी संघ)
- सचिव, रामजी बहादुर श्रेष्ठ (अध्यक्ष, नेपाल ब्याडमिण्ट्न संघ)
- सदस्य, प्रकाश शम्शेर राणा (अध्यक्ष, नेपाल तेक्वान्दो संघ)
- सदस्य, गोपाल सुन्दर लाल कक्षपती (अध्यक्ष, नेपाल साईक्लिङ्ग संघ)
- सदस्य, दिर्घ बहादुर केसी (सदस्य, अखिल नेपाल फुटबल संघ)
- सदस्य, रमेश प्रसाद शिवाकोटी (महासचिव, नेपाल आर्चरी संघ)
- सदस्य, टासी घले (अध्यक्ष, नेपाल गल्फ संघ)
- सदस्य, होम बहादुर दोङ (वरिष्ठ उपाध्यक्ष, नेपाल बास्केटबल संघ)
- सदस्य, राम अवाले (अध्यक्ष, नेपाल बक्सिङ्ग संघ)

तथा सम्पूर्ण एन.ओ.सी. कर्मचारीहरू
सुजन लाल श्रेष्ठ, राजन श्रेष्ठ, ईन्द्रा मल्ल, निरज श्रेष्ठ, आयुश जोशी, मोदनाथ खनाल, ज्ञानीमाया महर्जन, चिरिमाया महर्जन र सुकुमाया तामाङ ।

लयमा फर्कियो...

तर साना तथा मझौला उद्योगको तुलनामा प्राय: ठूला उद्योगको सञ्चालन अवस्थामा उल्लेख्य सुधार आएको प्रतिवेदनले देखाएको छ।

सेयर बजार निरन्तर बढ्नु, ब्याजदर कम हुनु, बैंकबीच कर्जा खरिद (स्वाप) बढ्नु, पुरानै मूल्यांकनका आधारमा थप २० प्रतिशत चालु पुँजी कर्जा प्रवाह गर्न पाइनुलगायत कारण बैंक तथा वित्तीय संस्थामा कर्जा माग बढेको बैंकर्स संघका उपाध्यक्ष अनिलकुमार उपाध्यायको भनाइ छ। 'अहिले कृषि कर्जाको वृद्धि पनि निकै राम्रो छ,' उनले भने, 'धेरै कर्जा मार्जिन प्रकृतिको छ।'

आर्थिक गतिविधि चलायमान भएसँगै बैंक तथा वित्तीय संस्थामा कर्जा प्रवाह पनि बढ्न थालेको विकास बैंकहरूले बताएका छन्। कोभिडको असर न्यून बन्दै गएको, खोप आयात हुन थालेको, अधिक तरलताका कारण ब्याजदर घटेको, व्यापार व्यवसाय बढ्न थालेको, निर्माणाधीन आयोजनाको काम सुरु भएकोलगायत कारण अर्थतन्त्र चलायमान बन्दै गएकाले कर्जा माग बढेको विकास बैंक एसोसिएसनका अध्यक्ष गोविन्दप्रसाद ढकालको भनाइ छ।

सेयर बजार बढिरहेकाले बैंक तथा वित्तीय संस्थाको धेरै कर्जा सोही क्षेत्रमा गएको फाइनान्स कम्पनी संघका अध्यक्ष सरोजकाजी तुलाधारले बताए। 'पुस मसान्तसम्म सम्भवत: धेरै बैंकले मार्जिन प्रकृतिका कर्जाको सीमा भेटिसकेका छन्,' उनले भने, 'बिस्तारै रियल इस्टेट क्षेत्रमा पनि कर्जा जान थालेको छ।'

लकडाउनका कारण गत साउनमा कर्जा प्रवाह ठप्पप्राय: थियो। सो अवधिमा लगानीमा रहेको कर्जा पनि असुली भएपछि असारको तुलनामा साउनमा कुल कर्जा करिब १७ अर्ब रुपैयाँ घटेको थियो। सरकारले लकडाउन केही खुकुलो बनाएपछि भदौदेखि बढ्न थालेको कर्जा प्रवाहमा असोजमा राम्रो वृद्धि देखिएको थियो। यसअनुसार भदौमा मात्र बैंक तथा वित्तीय संस्थाले थप ३४ अर्ब र असोजमा १ खर्ब १३ अर्ब रुपैयाँ कर्जा प्रवाह गरेका थिए।

कात्तिक र मंसिरमा कर्जा प्रवाहको गति बढेको भने पुसमा अझै तीव्र बनेको देखिन्छ। राष्ट्र बैंकका अनुसार बैंक तथा वित्तीय संस्थाले गत कात्तिकमा थप १४ अर्ब ६१ करोड रुपैयाँ, मंसिरमा ८१ अर्ब ८५ करोड रुपैयाँ र पुसमा २ खर्ब २४ अर्ब थप कर्जा प्रवाह गरेका छन्। सेयर बजारमा आएको बढोत्तरीसँगै बैंक तथा वित्तीय संस्थाको ठूलो कर्जा मार्जिन लोन (सेयर कर्जा) मा गएको जानकार बताउँछन्। उनीहरूका अनुसार व्यक्तिगत ओभरड्राफ्ट र रियल इस्टेट क्षेत्रमा गएको केहीकेही कर्जा पनि सेयर बजारमा गएको राष्ट्र बैंकको अनुमान छ। यही कारण राष्ट्र बैंकले मौद्रिक नीतिको अर्धवार्षिक समीक्षामार्फत व्यक्तिगत ओभरड्राफ्ट र सेयर धितो कर्जामा कडाइ गरेको छ।

कोभिडले सिर्जना भएको असहज परिस्थिति बिस्तारै सामान्य बन्दै गएकाले आर्थिक गतिविधि बढ्न थालेको र कर्जा प्रवाहमा पनि त्यसको सकारात्मक प्रभाव परेको राष्ट्र बैंकका सहप्रवक्ता नारायणप्रसाद पोखरेलको भनाइ छ। 'अधिक तरलता कायमै रहेकाले ब्याजदरमा कमी आएको छ,' उनले भने, 'राष्ट्र बैंकले पुनर्कर्जामार्फत बैंक तथा वित्तीय संस्थामा कर्जा आपूर्ति बढाएको छ।' यस्तो अवस्थामा कर्जा अनुत्पादक तथा जोखिमयुक्त क्षेत्रमा नजाओस् भन्नेमा राष्ट्र बैंक सचेत रहेको पनि उनको दावी छ।

वित्तीय प्रणालीमा बुधबारसम्म १ खर्ब २८ अर्ब रुपैयाँ अधिक तरलता छ । यो बैंक तथा वित्तीय संस्थाले राष्ट्र बैंकमा राख्नुपर्ने अनिवार्य नगद मौज्दात (सीआरआर) बाहेकको रकम हो। यो रकम बैंक तथा वित्तीय संस्थाले सबै लगानी गर्न पाउँछन्। बैंक तथा वित्तीय संस्थामा कर्जाको माग बढे पनि अपेक्षित रूपमा अधिक तरलतामा कमी आएको थिएन। यद्यपि विहीबार राष्ट्र बैंकले बजारबाट करिब ४२ अर्ब रुपैयाँ झिकेको छ। अब वित्तीय प्रणाली करिब ८६ अर्ब रुपैयाँ अधिक तरलता छ।

५६ अर्ब आन्तरिक ऋण उठाउँदै सरकार

सरकारले शुक्रबारदेखि दोस्रो चरणमा आन्तरिक ऋण उठाउँदै छ। पहिलो चौमासमा ५७ अर्ब रुपैयाँ आन्तरिक ऋण संकलन गरेको सरकारले दोस्रो चौमासमा थप ५६ अर्ब रुपैयाँ उठाउन लागेको हो। यो वर्ष सरकारले २ खर्ब २५ अर्ब रुपैयाँ आन्तरिक ऋण उठाउने लक्ष्य तय गरेको छ। सोहीअनुसार सरकारले चौमासिक रूपमा आन्तरिक ऋण उठाउन राष्ट्र बैंकलाई निर्देशन दिएको हो।

जन्मिनासाथ...

सबै प्रक्रिया पूरा भएपछि वडाको सिफारिसमा छोरी बिमाका लागि गाउँपालिकाले नै खाता खोलिदिनेछ। यो खाता मुद्दती हुनेछ। छोरी २० वर्ष पुगेपछि मात्रै त्यो रकम निकाल्ने पाउनेछन्। त्यसका लागि २० वर्ष नपुगी विवाह नगरेको हुनुपर्ने, पढाइ नछाडेको हुनुपर्नेछ। यति भएपछि २० वर्षपछि उक्त रकम त्यो छोरीले निकालेर आफैं चलाउन पाउने गरी कार्यविधि बनाइएको छ। चालु आर्थिक वर्षमा बिमाका लागि ५ लाख बजेट विनियोजन गरिएको गाउँपालिकाले जनाएको छ। यसले मात्रै नपुग्ने अवस्थामा थप बजेट व्यवस्थापन गर्ने निमित्त प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत चिन्तामणि दाहालले बताए। 'पहिलो चरणमा यो बजेट पर्याप्त होला भन्ने अनुमान गरिएको छ,' उनले भने, 'नपुग्ने अवस्थामा बजेट अभाव हुने छैन।'

हेटौंडा-कुलेखानी-फर्पिङ...

निर्देशनालयले भीमफेदी-कुलेखानी सडकखण्डको स्तरोन्नति गरिरहेको छ। उक्त सडकखण्ड अत्यन्त जोखिमयुक्त भएकाले नालासहितको फराकिलो बनाउने काम प्रदेश सरकारले गर्दै आएको छ। यो छोटो मार्ग भएर हेटौंडा-काठमाडौं दैनिक आठ सयभन्दा बढी हलुका सवारी साधन आवतजावत गर्ने गरेका छन्। वैकल्पिक मार्ग भएर आवतजावत गर्ने सवारी साधनलाई त्रिभुवन राजपथ वा चितवन-मुग्लिङ-नौबीसे सडक प्रयोग गर्न प्रहरीले अनुरोध गरेको छ। कान्ति लोकपथ ललितपुरतर्फ अत्यन्त जोखिमयुक्त भएकाले प्रयोग नगर्नसमेत प्रहरीले भनेको छ। कान्ति लोकपथमा सवारी साधनलाई रुट परमिट पनि दिइएको छैन।

अर्थ संक्षेप

पठाओका राइडर र सेवाग्राहीलाई बिमा

काठमाडौं (कास)- पठाओ नेपाल प्रालि र एभरेस्ट इन्स्योरेन्स कम्पनीसँग पठाओका राइडर र सेवाग्राहीको बिमा गरिदिने सम्बन्धमा सम्झौता भएको छ। सम्झौताअनुसार राइडका बेला कुनै पनि ग्राहक, राइडर तथा चालकको दुर्घटनाका कारण हुने मृत्यु, अपांगता आदि अवस्थामा बढीमा ५ लाख रुपैयाँसम्मको बिमा रकम मिल्नेछ। पठाओ एप प्रयोग गर्ने सेवाग्राही र चालकले यो सुविधा लिन सक्छन्।

हिमालयन-इस्टर्न-बतासबीच फाइनान्स सम्झौता

काठमाडौं (कास)- आइसर ब्रान्डका सवारी साधन फाइनान्स गर्ने सम्बन्धमा हिमालयन बैंक, इस्टर्न एजेन्सिज प्रालि र बतास अर्गनाइजेसनबीच सम्झौता भएको छ। आइसर ब्रान्डका विभिन्न मोडलका बस, ट्रक र टिपर खरिद गर्ने ग्राहकलाई सुलभ ब्याजदरमा फाइनान्स सुविधा उपलब्ध गराउनेसम्बन्धी सम्झौता भएको हो। बैंकका कार्यकारी अधिकृत जयेन्द्रविक्रम शाह र इस्टर्नका प्रमुख कार्यकारी अधिकृत सुनिल थापाले सम्झौतापत्रमा हस्ताक्षर गरे। सम्झौताअनुसार ग्राहकले आइसर ब्रान्डका सवारी खरिद गर्दा अधिकतम पाँच वर्षसम्मका लागि मासिक किस्तावन्दीमा भुक्तानी सुविधा पाउनेछन्।

नेपाल क्रेडिट एन्ड कमर्सको १० प्रतिशत बोनस सेयर

काठमाडौं (कास)- नेपाल क्रेडिट एन्ड कमर्स बैंकले आफ्ना सेयरधनीलाई १०.२६९५ प्रतिशत बोनस सेयर वितरण गर्ने भएको छ। बैंकको २३औं साधारणसभाले शुक्रबार उक्त बोनस वितरण गर्ने निर्णय पारित गरेको हो।

आईएमईको क्यूआरमार्फत कारोबार

काठमाडौं (कास)- ललितपुरको नख्खुस्थित तरकारी बजार र आसपासका क्षेत्रमा क्यूआर कोडमार्फत नगदरहित कारोबार सुरु भएको छ। यो क्षेत्रमा ग्लोबल आईएमई बैंकले क्यूआर कोड सेवा उपलब्ध गराएको हो। राष्ट्र बैंकका गभर्नर महाप्रसाद अधिकारीले शुक्रबार नख्खु क्षेत्रका विभिन्न खुद्रा पसलमा क्यूआर कोडमार्फत नगदरहित भुक्तानी प्रवर्द्धन कार्यक्रम सुरुवात गरे। नगदरहित कारोबार प्रवर्द्धन तथा वित्तीय साक्षरता विस्तार गर्ने उद्देश्यले बैंकले क्यूआर कोडमार्फत हुने विद्युतीय कारोबार प्रवर्द्धन कार्यक्रम गरेको थियो।

भरतपुरमा सिटी हल बन्दै

चितवन (कास)- भरतपुरमा महानगर सिटी हल निर्माणको काम सुरु भएको छ। महानगरपालिकाले उपलब्ध गराएको जमिनमा संघीय सरकारको बजेटबाट सिटी हल निर्माण थालिएको हो। जिल्ला समन्वय समितिका नाममा रहेको जग्गा सिटी हल निर्माणका लागि महानगरपालिकालाई हस्तान्तरण गरिएको छ। जिल्ला समन्वय समितिको भवनपछाडि भरतपुरको बाइपास रोड आडमा सिटी हल बन्दै छ। गत मंसिर १८ मा निर्माण सम्झौता भएको सघन सहरी तथा भवन निर्माण आयोजना चितवन कार्यालयका आयोजना प्रमुख प्रकाश अर्यालले जानकारी दिए। ८७ करोड ८८ लाख रुपैयाँ लागतमा २७ महिनामा निर्माण सक्ने गरी निर्माण कम्पनीसँग सम्झौता भएको छ। सिटी हलमा दुई हजार जना अट्न सक्ने अर्यालले बताए। 'मुख्य हलमा दुई हजार जना अट्न सक्छन्। यसबाहेक तीन सय क्षमताको अर्को हल बन्नेछ,' उनले भने। हल बनिसकेपछि बाहिरी जिल्लाबाट पनि कार्यक्रम गर्न आउने अवस्था सिर्जना हुने उनको भनाइ छ।

आफूले सिटी हल निर्माणलाई प्रथामिकतामा राखेको भरतपुर महानगरपालिकाका मेयर रेनु दाहालले बताइन्। 'चार-पाँच बिघा जग्गाको खोजीमा जुट्दै जाँदा अन्तिममा यहाँ भयो। जग्गाको क्षेत्रफल चार बिघा चार कट्ठा छ। जग्गापछि बजेटको पनि व्यवस्था भयो। निर्माण सम्झौता भएर काम पनि सुरु हुँदा खुसी लागेको छ,' उनले भनिन्। निर्माणलाई गुणस्तरीय बनाउन नियमित अनुगमन हुने उनको भनाइ छ।

इन्डो सगुन रौताहा जेभीले सिटी हल निर्माणको जिम्मा पाएको छ। बजेट समयमै प्राप्त भए र स्थानीय समस्या केही नआए तोकिएको समयअघि नै काम सक्ने निर्माण कम्पनीका प्रतिनिधि सहदेव खड्काले बताए। १ सय २० जना कामदार र प्राविधिक खटाएर धमाधम काम थालिएको उनको भनाइ छ।

हार्दिक श्रद्धाञ्जलि

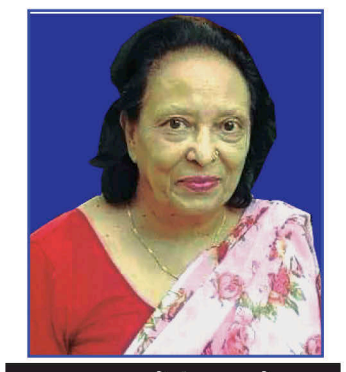

स्व. डा. ज्योती राणा श्रेष्ठ

जन्म मिति वि. स. २००० साउन २७ गते
स्वर्गारोहण वि. स. २०७७ पुष २८ गते

हाम्रा प्रातःस्मरणीय धर्मपत्नी, मूमा भाउजु **डा. ज्योती राणा श्रेष्ठ**को असामयिक स्वर्गारोहणले हामी मर्माहत भएका छौं। दुःखद स्वर्गारोहणको आज १३औं दिनको पुण्यतिथिमा दिवंगत आत्माको चिरशान्तिको कामना गर्दै भावपूर्ण श्रद्धाञ्जलि अर्पण गर्दछौं। साथै दुःखको यस घडीमा हामीप्रति समवेदना तथा सहानुभूति प्रकट गर्नुहुने सम्पूर्ण नातेदार, आफन्तजन, इष्टमित्र तथा शुभचिन्तकप्रति हार्दिक आभार व्यक्त गर्दछौं।

श्रीमान
अ.प्रा. मेजर कुवेर श्रेष्ठ

देवरहरु
श्रीमान/श्रीमती लक्ष्मी लाल श्रेष्ठ
श्रीमान/श्रीमती दामोदर श्रेष्ठ
श्रीमान/श्रीमती शिव श्रेष्ठ
श्रीमान/श्रीमती विश्व श्रेष्ठ

छोरी ज्वाई
डा. शताक्षी श्रेष्ठ/किसपीन क्षेत्री

नाती
जीवांश क्षेत्री

भतिजहरु
प्रसिद्ध श्रेष्ठ
पारितोष लाल श्रेष्ठ
एल्सन श्रेष्ठ
चेन्ज श्रेष्ठ

तथा सम्पूर्ण श्रेष्ठ परिवार

वर्गीकृत डिस्प्ले

Teachers Required Urgently
A reputed school in Lalitpur needs qualified and experienced teachers for Full Time.
Secondary English & Lower Secondary OBTE
Salary: Government Scale
For inquiry: 9856033258
Mail your CV @ academyadv2019@gmail.com

मास्कको कच्चा पदार्थ होलसेल दाममा
१. नोजपिन (सर्जिकल मास्क)
२. नोजपिन (N95)
३. मेलबन पेपर
४. (N95) भल्भ (फिल्टर
५. मास्क बनाउने कपडा
६. ईलास्टीक
सम्पर्क: ९८४७६९७०५५

टुक्रा घडेरीहरू बिक्रिमा
ब्रम्हखेलमा ३ आना भन्दा माथीका ढल, बत्ती, ३१ फिटे बाटोमा छोएको, तुरुन्तै पास गर्न सकिने सुविधाजनक आकर्षक घडेरीहरू बिक्रिमा ।
सम्पर्क: ९८५१०१४७९२

आकर्षक घडेरी बिक्रिमा
महाराजगञ्ज, चप्पल कारखानाको पछाडी, गुम्बाको पूर्वपट्टी, पिपलको दाहिने पिच बाटोमा सुविधाजनक आकर्षक घडेरीहरू बिक्रिमा ।
९८५१०५०१९७

वाटर प्रुफिङ्गको लागि सम्पर्क
घर/अफिसमा चर्किएका, फुटेका ठाउँमा वाटर प्रुफिङ्ग गरी पानीको लिकेज/सिपेज हटाउनुका साथै प्लम्बिङ्ग र रंगरोगन कार्यको लागि सम्पर्क गर्नुहोला ।
अल ओभर कन्स्ट्रक्सन प्रा.लि.
चावहिल, काठमाडौं
सम्पर्क: ०१-४४८०७८६
९८५११५४४३२, ९८५११५४४३४

भवन भाडामा
- ७ रोपनीमा बनेको २४ कोठाको ६ तले आकर्षक घर ।
- ठूलो हल/पेण्ट हाउस/लिफ्ट इत्यादि सबै सुविधा भएको ।
- दूतावास/आवास/अफिस/होटल/स्कुल/कलेज/हस्पिटल इत्यादिको लागि उपयुक्त ।
कपन गुम्बा, नजिकै हाइटमा
९८२३७७१२०२/९८४१३२४६१७

कर्मचारी आवश्यकता
काठमाडौं, बौद्ध-जोरपाटी स्थित एक प्रतिष्ठित सहकारी संस्था लि.का लागि निम्न बमोजिमका कर्मचारीहरु आवश्यकता भएकोले अनुभवी तथा इच्छुक व्यक्तिले आफ्नो योग्यताको प्रमाण-पत्र बायोडाटा र २ प्रति पासपोर्ट साइजको फोटो सहित ७ दिन भित्र आवेदन दिनुहोला ।

क्र.सं.	कर्मचारी	संख्या
१.	जुनियर अधिकृत	१
२.	सुपरभाइजर	२
३.	टेलर + रिसेप्सन	२+२
४.	बजार प्रतिनिधि	५

फोन: ०१-४९१८२१०, ४९१८२११

TEACHERS WANTED
A reputed school located at Dhapasi, Ktm. is seeking for the following teachers for grade XI & XII. Type: Part time
- Hotel Mgnt.
- Economics
- Sociology
- Mass Com.
- Legal Jurisprudence
- General Law
- Business Studies
- Travel & Tourism
- Cooperative Mgnt.
- Legal Theories
- Procedural Law
- Computer Science

Qualification: Master's Degree/ Equivalent in related Subject.
- Electricity & Plumbing
- Naturopathy
- Ayurved
- Yoga

Qualification: Diploma for Techinical subjects.
Please forward your CV, photocopy of your certificates and citizenship as soon as possible.
Email: ebaktm@gmail.com
Tel: 01-4378678

नेपाल सरकारबाट मान्यता प्राप्त
३५ कर्मचारीहरू अर्जेन्ट
काम: अफिसभित्रै
No interview, 100% Job
योग्यता: Test, SEE, +2 साधारण लेखपढ गर्न जान्ने/नजान्ने
सुविधा: माडीभाडा:-१००।- खाजा:-१००।-
काम: कम्प्यूटर/कागज काट्ने
तलब: 24,500/-
समय: १० देखि ५
चावहिलचोक
इजिलिक नेपाल प्रा.लि.
9803434644, 014583414
9866446837

वर्गीकृत डिस्प्ले अब मल्टिकलरमा पनि छाप्न सकिने
श्याम स्वेत: रू. ३000/-*
स्पट कलर: रू. ३५00/-*
मल्टि कलर: रू. ५000/-*

घर बिक्रिमा

गाडि बिक्रिमा

जग्गा बिक्रिमा

सम्पर्क नं. ५१३५०००, ५१३५००४, Ext. १६४८
Email: mktdisplay@kmg.com.np
* उपरोक्त दररेटहरुमा मूल्य अभिबृद्धि कर समावेश गरिएको छैन ।

Production Partner
KEY ENTERTAINMENT
नेपाल टेलिभिजन २०४१
NEPAL TELEVISION HD
PRESENTS
बाइ बाइ
Nepal Star
Powered by
वृज सिमेन्ट
EXPERT'S CHOICE
Banking Partner
SiddharthaBank
सम्बन्ध सधैंभरिलाई
FINALISTS
18
Suresh Lama
03
Eleena Gurung
07
Laxman Limbu
13
Sandesh B. Lama
तपाईलाई मनपर्ने Contestant लाई Vote गर्नको लागि NTV APP, Website तथा SMS को प्रयोग गर्न सक्नुहुनेछ। SMS बाट Vote गर्नको लागि NS Voting Code (ex.: NS23) type गरी 33001 मा Send गर्न सक्नुहुनेछ।

हामी नेपाली
हामो आवाज
आज राती ८:५० बजे
मात्र नेपाल टेलिभिजनमा
Life Insurance
RELIANCE LIFE INSURANCE
खुलेर जिऔं
Non-life Insurance
सिद्धार्थ इन्स्योरेन्स लिमिटेड
Siddhartha Insurance Limited
Co-Sponsor
YETI CARPET
हाम्रो संस्कृती
Co-Sponsor
HAR-PAL
RICH RICE
Digital Partner
KEY DIGITAL
Radio Partner
Himalaya F.M.Network (P.) Ltd.
Marketed by:
KEY ADVERTISING

म्याराथनमा फक्रिएकी पुष्पा

सल्यानको हावापानीमा हुर्केर १५ वर्षमै च्याम्पियनमा दरिएकी उनले भाग लिएका स्पर्धामा दौड पूरा गर्नेमात्र होइन, पदक नै जित्दै आएकी छन्

कुशल तिमल्सिना (काठमाडौं)

दश वर्षअघि सुदूरपश्चिममा आयोजित छैटौं राष्ट्रिय खेलकुदअन्तर्गत धनगढी रंगशालामा म्याराथन आयोजना हुँदै थियो । सुरुआती विन्दुमा उभिएकीमध्ये एक थिइन्, सल्यानकी १५ वर्षीया पुष्पा भण्डारी । दौड सुरु हुनै लागेको थियो, 'फुच्ची' खेलाडीलाई देखेपछि छेउमा उभिएका एकजनाको मुखबाट फुस्कियो, 'यो नानीले म्याराथन पूरा गरिन् भने म सधैंका लागि खाना छाडिदिन्छु ।'

बाल मष्तिस्कमा त्यो अप्रत्याशित प्रतिक्रियाले ठूलो छाप पऱ्यो । ४२.१९५ किलोमिटरभर एउटैमात्र कुराले उनलाई ऊर्जा दिन्थ्यो भने त्यही नमीठो वाक्य थियो । ती मानिसलाई के थाहा, सल्यानको पहाडी हावापानीले उनलाई १५ वर्षमै एक च्याम्पियन बनाइसकेको थियो भनेर । दौड पूरामात्र होइन, उनले रजत पदक नै जितिन् । दोस्रो भएपछि आफूलाई 'वचन' लगाउने ती मानिस यताउता खोजिन् तर, भेटिनन् । 'त्यो मान्छे को थियो अहिलेसम्म पत्ता लागेको छैन तर त्यो बोली म सायद जीवनमा कहिल्यै बिर्सिन्न,' पुष्पाले स्मरण गरिन् ।

साढे ४ फिट उचाइकी १५ वर्षीया किशोरीले राष्ट्रिय प्रतियोगितामा एथलेटिक्सकै सबैभन्दा कठिन विधा म्याराथनमा कसरी पुगिन् ? यहाँ अर्को रोचक घटना छ । छैटौं राष्ट्रिय खेलकुदका लागि एथलेटिक्स प्रशिक्षक स्वर्गीय रविनकुमार राई गाउँगाउँमा प्रतिभाको खोजीमा थिए । हालको शारदा नगरपालिका-१४ माल्नेटास्थित स्कुलका शिक्षकहरूले पुष्पाको नाम सिफारिस गरिदिए । किनभने शुक्रबारे खेलकुदमा पुष्पाले १० कक्षाका दिदीहरूलाई पनि हराउँथिन्, जतिबेला उनी ७ कक्षामा अध्ययनरत थिइन् ।

गाउँबाट जिल्ला, जिल्लाबाट क्षेत्रीय छनोटमा उनको प्रदर्शन राम्रो रहयो । छनोट प्रतियोगितामा उनले लामो दूरीमा राम्रो गर्नसक्ने छनक प्रशिक्षकलाई दिएकी थिइन् । 'मैले तीन स्पर्धामा सहभागिता जनाएकी थिएँ । २ सय र ४ सय मिटर दौडमा दोस्रो भएँ तर ५ किलोमिटरमा पहिलो भएँ,' कान्तिपुरसँगको कुराकानीमा पुष्पाले आफ्नो करिअरको सुरुआती दिन सम्झिइन्, 'गुरुलाई म लामो दूरीमा दौडिन सक्छजस्तो लागेछ क्यारे म्याराथनमा दौडन्छौं त ? भनेर सोध्नुभयो । कति नै होला र भनेर मैले पनि हुन्छ भनिदिएँ । ४२ किलोमिटर हुन्छ भन्ने थाहा पाएको भए दौडिन्नथें ।' उनले छैटौंमा ३ घण्टा २५ मिनेटको समय निकालेकी थिइन् ।

त्यतिबेलासम्म उनलाई लागेको थिएन कि 'म एथलेटिक्स खेलाडी नै बन्नेछु ।' बरु सोचेकी थिइन्, 'खेल्ने, जे रिजल्ट आए पनि घर फर्कने ।' छैटौंपछिका केही समयमा पढाइमा सदुपयोग गरिन् । २०६९ सालमा केही परिपक्व भनिन् र लुम्बिनी च्याम्पियनसिपमा सहभागिता जनाइन् र उपाधि जितिन् । यो उनका लागि करिअरको निर्णायक क्षण रहयो । 'लुम्बिनी च्याम्पियनसिपपछि म खेलाडी बन्नसक्छु भन्ने आत्मविश्वास बढ्यो । एथलेटिक्स परिवारभित्र सबैले चिन्न थाल्नुभयो र मैले विभागीय जागिर पनि पाएँ । अब म एक व्यावसायिक खेलाडी बनें,' पुष्पा भन्छिन् ।

उनै पुष्पाले हालै आफ्नो व्यावसायिक करिअरको सबैभन्दा ठूलो उपलब्धि हासिल गरिन् ढाकामा । उनले बंगलादेशका सर्वोच्च नेता शेख मुजिबउर रहमानको जन्म शतवार्षिकीको उपलक्ष्यमा आयोजित प्रथम ढाका म्याराथनको दक्षिण एसियाली स्पर्धामा स्वर्ण जितिन् । भारतीय धाविकाहरूलाई पछि पार्दै पहिलो भएकी पुष्पाले आफूलाई पुनः एकपल्ट प्रमाणित गरेकी छन् । ऐतिहासिक उपाधि र ५ लाख टाका पुरस्कार जिते पनि उनी खुसी छैनन्, किनभने उनको टाइमिङ बिग्रियो ।

केशव थापा

●●●

'बंगलादेशका लागि हाम्रो तयारी जम्माजम्मी एक महिनाको हो । कोरोना महामारीका कारण लामो समयदेखि प्रशिक्षण थिएन । एकमहिने तयारी, नयाँ कोर्स र बंगलादेशको मौसमले केही अप्ठ्यारो भयो,' पुष्पाले सुनाइन् । म्याराथन 'लुप कोर्स'मा खेलाइएको थियो । निश्चित दूरीको एउटै ट्रयाकमा धेरैपल्ट फन्को लगाउनुपर्दा टाइमिङमा समस्या भएको प्रशिक्षक धनीराम चौधरीले नै स्विकारेका थिए । उनले २ घण्टा ५९ मिनेट ४१ सेकेन्डको टाइमिङ निकालेकी थिइन् ।

●●●

१३ औं दक्षिण एसियाली खेलकुदमा नेपालले ऐतिहासिक ५१ स्वर्ण जित्यो । स्वर्णको चर्चा जताततै भयो । रजत जितेकी पुष्पाको पनि ऐतिहासिक पदक थियो । नेपालमा महिला म्याराथनबाट अन्तर्राष्ट्रिय पदक जित्ने उनी पहिलो खेलाडी थिइन् । मध्य मंसिरको चिसो मौसममा उनले २ घन्टा ५० मिनेट ११ सेकेन्डमा म्याराथन पूरा गरी नयाँ राष्ट्रिय कीर्तिमानसमेत बनाइन् । ढाका म्याराथनको उपाधि पनि त्यस्तै ऐतिहासिक रहयो । नेपाली महिला धाविकाले म्याराथनमा जितेको त्यो अहिलेसम्मकै सबैभन्दा ठूलो र पहिलो अन्तर्राष्ट्रिय उपाधि हो ।

●●●

४ फिट ११ इन्चकी पुष्पालाई विभागीय टिम एपीएफ क्लबले अनुबन्ध गर्नुको कारण पनि त्यही हो कि उनले आफ्नो उचाइभन्दा कयौं गुणा उच्च प्रदर्शन गरिरहेकी थिइन् । लामो दूरीमा उनको गज्जबको प्रदर्शन छ । साथै एपीएफप्रति पनि उनी ऋणी छन् ।

'एपीएफले मलाई काठमाडौंमा बास दिएको छ । मेरो सफलता/असफलतामा सहयोग गरेको छ । वास्तवमा खेलाडी भनेको के हो ? उसको प्रशिक्षण कस्तो हुनुपर्छ, खानपान कस्तो हुनुपर्छ भन्ने कुरा मैले यहीं आएर सिकेकी हुँ,' उनले थपिन्, 'मैले २०७० मा करारमा नियुक्ति लिएको थिएँ । पछि एकपल्ट एपीएफका सबै खेलाडीको करारमुक्त गरिएको थियो । त्यतिबेला मलाई सरहरूले यहाँको सञ्चार मेसमा खाने व्यवस्था मिलाइदिनुभएको थियो । त्यो नपाएको भए म घर फर्कनुपर्ने हुन्थ्यो ।'

एपीएफको अनुबन्धपछि बल्ल पुष्पाले एथलेटिक्स र म्याराथनबारे बुझ्न थालिन् । दौडनका लागि राम्रो ट्रयाकसुट र स्पाइक पाइन् । तीन वर्षको तयारीपछि २०७३ मा इटहरीमा आयोजित सातौं राष्ट्रिय खेलकुदमा उनले म्याराथनमा स्वर्ण जितेर विभागको विश्वास जितिन् । त्यसको दुई वर्षपछि दाङको बेलझुन्डी रंगशालामा आयोजित आठौं राष्ट्रिय खेलकुदमा उनी रजतमै सीमित भइन् । आफ्नै क्षेत्रमा स्वर्ण जित्ने उनको सपना साकार हुन नपाउँदा खिन्न थिइन् । 'त्यहाँ मेरो आफन्तहरू पनि हेर्न आउनुभएको थियो । १३ औं सागको छनोट भएकाले स्वर्ण जित्ने मेरो लक्ष्य थियो, सफल भइएन,' पुष्पाले खिन्नता सुनाइन् ।

●●●

पुष्पाको करिअरले गति लिइसकेको छ । उनी करिअरकै उच्च लयमा छिन् । ओलम्पिक खेल्ने अबको लक्ष्य हो । त्यसअघि उनले एउटा अठोट लिएकी छन् । 'हाम्रो देशमा म्याराथन दौडिने पुरुष र महिला धावकले समय अन्तर ३५ मिनेटभन्दा बढी छ । मेरो लक्ष्य त्यो अन्तर कम गराउनु हो,' पुष्पाले म्याराथनमा आफ्नो टाइमिङमा अझै १० मिनेट सुधारको प्रयत्न गर्ने बताइन् । प्रधानसेनापति म्याराथन, नेपालगन्ज म्याराथनलगायतका प्रतियोगितामा हाफ म्याराथनको उपाधि जितेकी पुष्पाले कान्तिपुर हाफ म्याराथनको उपाधि जित्ने लक्ष्य पूरा हुन सकेको छैन । उनको अठोट छ, 'त्यो छिट्टै पूरा हुनेछ ।'

खर्चिलो खेल भएकाले निम्न आर्थिक अवस्थाका खेलाडीले एथलेटिक्स खेल्ने सपना देख्नु अभिसाप हुने उनको अनुभव छ । प्रतिभाको संरक्षणमा सरकार नै लाग्नुपर्ने आवश्यकता उनले पनि महसुस गरेकी छन् । 'दौड्दा लगाउने जुत्ताको स्तरले टाइमिङमा धेरै असर गर्दोरहेछ भनेर मैले पछि मात्र बुझें । सुरुमै बुझेकी भए पनि म जुत्ता किन्न सक्ने हैसियतमा थिइनँ,' संघर्षका दिनबारे स्मरण गर्दै पुष्पाले भनिन्, 'विभागमा अनुबन्ध भएपछि मात्रै मलाई केही सहज भएको हो । हाम्रो देशमा थुप्रै प्रतिभाले आर्थिक अवस्थाकै कारण खेल छाड्नुपरेको देखेको छु । खेलकुद सबै नागरिकलाई अहिलेसम्म सर्वसुलभ भएको छैन ।'

छैटौं राष्ट्रिय खेलकुदबाट करिअर सुरु गरेकी २५ वर्षीया पुष्पा परिवारको छैटौं सदस्य हुन् । अर्थात्, ३ दाजु र २ दिदीकी कान्छी । सुरुमा दाइको पछि लागेर कराते खेल्न थालेकी पुष्पालाई परिवारले रोकेको थियो । एथलेटिक्स खेलाडी बनेर एपीएफमा अनुबन्ध भएपछि हो । आमाबुबाले छोरी खेलाडी बनेकामा बल्ल गर्व गर्न थालेको छ । राष्ट्रिय अन्तर्राष्ट्रिय सफलता र चर्चापछि अहिले उनी आफ्नो ठाउँमा प्रेरक बनेकी छन् ।

पुष्पाको सफलताले सल्यानले मात्र होइन, पूरा देशले गर्व गरेको छ । खेलप्रति कम्तीमा आफ्नो ठाउँका मान्छेको धारणा परिवर्तन गर्न सकेकामा पुष्पा सन्तुष्ट छिन् । छोरीको नामबाट परिचित हुन पाउनु हरेक आमाबाबुका लागि प्रतिष्ठा बन्दा उनी गौरवान्वित छन् ।

पुलिसको ६ गोल

महिला लिग फुटबलमा शुक्रबार पुलिस क्लब (निलो) र चौदण्डीगढीका खेलाडी प्रतिस्पर्धा गर्दै । *तस्बिर : कान्तिपुर*

काठमाडौं (कास)- विभागीय टिम पुलिसले चौदण्डीगढी नगरपालिकालाई ६-० ले पन्छाउँदै शुक्रबार राष्ट्रिय महिला लिगमा पहिलो जित हात पारेको छ ।

सातदोबाटोस्थित एन्फा कम्प्लेक्समा रेखा पौडेल र सृजना खड्काले दुई-दुई गोल गरे भने अमृता जैसी र निर्मला बिकेको नाममा एक-एक गोल रहयो । यससँगै पुलिसले ४ अंक बनाएको छ । पुलिसले दशरथ रंगशालामा भएको पहिलो खेलमा आर्मीविरुद्ध गोलरहित खेल्दै अंक बाँडेको थियो । चौदण्डीको भने यो नै पहिलो खेल हो ।

डुँडामारीलाई उपाधि

काँकडभिट्टा (कास)- तुर्केनी फुटबल क्लबको आयोजनामा सञ्चालित अर्जुन तामाङ स्मृति प्रदेशस्तरीय खुला नकआउट फुटबलको उपाधि डुँडामारी फुटबल क्लब झापाले जितेको छ । शुक्रबार फाइनलमा चिरपरिचित प्रतिस्पर्धी शिवसताक्षी फुटबल क्लबलाई टाइब्रेकरमा ५-४ ले पराजित गर्दै डुँडामारीले उपाधि जित्यो । टोलीले ५० हजार नगद पुरस्कार थाप्यो । शिवसताक्षीले २५ हजार पायो ।

निर्धारित समय १-१ को बराबरी भएपछि टाइब्रेकरबाट निर्णय लिइएको थियो । पहिलो हाफलगत्तै डुँडामारीका प्रितम लिम्बूले गोल गर्दै टोलीलाई अग्रता दिलाए । खेल सकिन केही समय बाँकी रहँदा शिवसताक्षीका रेजिन माझीले गोल फर्काउँदै खेल बराबरी गरे । स्थानीय तुर्केनी मैदानमा भएको प्रतियोगितामा म्यान अफ द म्याच विजेताका प्रितम लिम्बु भए । म्यान अफ द सिरिजको उपाधि सन्जित राईले जिते । गोलरक्षकमा विजेताका सञ्जिब लिम्बू, डिफेन्डरमा विजेताकै टेकेन मगर र मिडफिल्डरमा शिवसताक्षीका रोहन कार्की उत्कृष्ट रहे । विजेतालाई झापा जिल्ला खेलकुद विकास समितिका पूर्वअध्यक्ष शंकर थापालगायतले पुरस्कृत गरे ।

वडा २ समूह विजेता

काठमाडौं (कास)- टोखा नगरपालिका अन्तरवडा गजराज जोशी स्मृति कप फुटबलमा शुक्रबार वडा २ ले वडा ४ माथि ६-० को जित रच्दै समूह 'बी' मा पहिलो हुँदै सेमिफाइनल तय गरेको छ ।

भूतखेल मैदानमा लिग चरणको अन्तिम खेलमा वडा ८ र १ ले १-१ गोलको बराबरी खेल्यो । एक अंक जोडेपछि वडा ८ समूह 'बी' को उपविजेता भएर सेमिफाइनल प्रवेश गऱ्यो । यसअघि नै समूह 'ए' बाट वडा ३ र ६ क्रमशः विजेता र उपविजेता हुँदै अन्तिम चारमा पुगिसकेका छन् । अब फाइनल पुग्नका लागि वडा ३ ले ८ विरुद्ध खेल्नेछ भने वडा २ ले वडा ६ को सामना गर्नेछ ।

बगरभाइ र सानो गौचरण फाइनलमा

मकवानपुर (कास)- हेटौंडामा जारी छैटौं राष्ट्रिय भेट्रान्स कप फुटबल प्रतियोगिताको उपाधिलाई पोखरा र काठमाडौं भिड्ने भएका छन् ।

हेटौंडा-४ स्थित लोकतान्त्रिक मैदान (हुप्रचौर) मा जारी प्रतियोगिताको सेमिफाइनलमा बगरभाइ खलक पोखराले चावहिल भेट्रान्सलाई १-० र सानो गौचरणले आयोजक हेटौंडालाई २-१ गोलले हराएर शनिबार हुने उपाधि भिडन्त पक्का गरे । सेमिफाइनलमा पोखराको तर्फबाट ३५ औं मिनेटमा मनोज गुरुङले गोल गरे । उनी म्यान अफ द म्याच भए । अर्को सेमिफाइनलमा सानो गौचरणको जितमा १७ औं मिनेटमा प्रमोद पाठक र १९ औं मिनेटमा नरेश श्रेष्ठले गोल गरे । खेलको ४२ औं मिनेटमा हेटौंडाका जंगे बाले गोल फर्काए । विजेताले १ लाख १ हजार १ सय ११ र उपविजेताले नगद ५१ हजार १ सय ११ रुपैयाँ प्राप्त गर्नेछन् ।

गुमनाम पृथुको उच्च फर्म

विनोद पाण्डे (काठमाडौं)

पृथु बाँस्कोटा कि त विवादमा हुन्छन् कि चोटले उनलाई पछ्याइरहेको हुन्छ । त्यसैले उनको खेलले सोचेजस्तो रफ्तार लिन सकेन । उमेर समूहमा निकै सफल यी खेलाडी पछिल्लो समय नेपाली क्रिकेटबाटै हराएजस्तो भइसकेका थिए ।

'गुमनाम' पृथुले त्रिभुवन विश्वविद्यालय टिमबाट वाग्मती प्रदेश छनोट खेल्दै पुनरागमनको प्रयास गरे । विगतमा काठमाडौं क्षेत्र र नेपाल एपीएफ क्लबबाट खेल्दै आएका उनको यो निर्णय निकै महत्त्वपूर्ण बन्न पुग्यो, जसका कारण उनको प्रर्दशन प्रधानमन्त्री कप पुरुष राष्ट्रिय क्रिकेटमा चर्चाको उत्कर्षमा छ ।

नहोस् पनि कसरी । विभागीय टोलीको वर्चस्व रहेको घरेलु क्रिकेटमा पृथुको जोडदार ब्याटिङपछि वाग्मती प्रदेश लगातार तेस्रो खेलमा जित हात पार्दै सेमिफाइनल नजिक पुगेको छ । पृथुको अविजित ५३ रनमा वाग्मतीले शुक्रबार प्रदेश २ लाई ४ विकेटले पराजित गऱ्यो । पृथुको यो पछिल्लो उत्कृष्ट इनिङ्स हो । डिफेन्डिङ च्याम्पियन नेपाल पुलिस क्लबविरुद्ध अविजित ४८ रन बनाएका पृथुले सुदूरपश्चिमविरुद्ध ८४ रनको इनिङ्स खेलेका थिए ।

पृथुले जारी प्रतियोगितामा सर्वाधिक रन बनाउने खेलाडीमा अग्रता लिइसकेका छन् । उनले ३ खेलमा १ सय ८५ रन बनाइसकेका छन् । पुलिसका सुनील धमलाभन्दा सर्वाधिक रन बनाउनेमा उनी ११ रनले अगाडि छन् । वाग्मतीको उपकप्तान रहेका पृथुको औसत पनि १ सय ८५ रहेको छ ।

'यस प्रतियोगितालाई भनेर मैले तयारी गरेको थिएँ, बालुवाटार ट्रेनिङ सेन्टरमा अभ्यास गरिरहेको थिएँ । काठमाडौं जिल्लाको छनोट भइसकेकाले मैले त्रिभुवन विश्वविद्यालयबाट खेलेको हुँ,' पृथुले भने, 'मानसिक तयार भएर बसेको थिएँ, लामो समय क्रिजमा बिताउँछु भन्ने थियो । आफ्नो पुरानो भिडियोहरू हेरेर तयारी गरिरहेको थिएँ कोरोनाका बेला, टेस्ट म्याच पनि हेरिरहेको थिएँ । सायद त्यसैले काम गरेजस्तो लाग्छ ।' पृथुको यसपटक ब्याटिङ विशेषता उनी लामो शटहरू आत्मविश्वास र टाइमिङका साथ हानिरहेका छन् । पृथु आफूले बेसिक नै हानिरहेको र टाइमिङ मिलाउन खोजिरहेको जनाउँछन् । अहिलेको सफलतामा अर्को कारण यस्तो हुनसक्ने उनी सुनाउँछन् । 'ब्याटिङमा पहिला बटम ह्यान्ड बढी प्रयोग गर्थें, अहिले टप ह्यान्ड पनि प्रयोग गरिरहेको छु,' उनले सुनाए ।

पृथु बाँस्कोटा
फाइल तस्बिर

वाग्मतीको औपचारिकता

पहिलो तीन खेल जिते पनि वाग्मती सेमिफाइनलमा निश्चित भइसकेको छैन । औपचारिकता अझै बाँकी छ । समूह 'बी' मा पुलिस ३ खेलमा २ जित र लुम्बिनी प्रदेश २ खेलमा १ जित हात पार्दै वाग्मतीलाई पछ्याइरहेका छन् । प्रदेश २ र सुदूरपश्चिमले खेलेका दुवै खेल हारेका छन् ।

टस जितेको प्रदेश २ मूलपानी क्रिकेट मैदानमा ४८.२ ओभरमा १ सय ७९ रनमा अलआउट भयो । हरिशंकर शाह ६, रवि सिंह शून्य, विशाल सुस्लिङ ५, हिमांशु दत्त शून्य, कप्तान सुरज कुर्मी १३, महबुब आलम २ रनमा आउट भएपछि २५ औं ओभरमै ६९-६ को स्थितिमा प्रदेश २ पुग्यो । विवेक यादवले ६६ रन बनाउँदै प्रदेश २ को स्थिति सुधारे ।

प्रतियोगितामा लगातार दोस्रो अर्धशतक बनाउनेक्रममा विवेकले ७४ बल खेलेर ३ चौका र ३ छक्का प्रहार गरे । उनले राहुलप्रताप सिंहसँग सातौं विकेटमा ५३ रन जोडे । राहुलप्रतापले ६२ बलमा १८ रन बनाए । कुमार थापाले २ छक्का प्रहार गर्दै ३१ बलमा २२ रन जोडे ।

काठमाडौंका गौतम केसीले ४ विकेट लिँदै म्यान अफ द म्याच प्रर्दशन गरे । उनले १० ओभरमा १ मेडन राख्दै २९ रन खर्चे । रामनरेश गिरीले १० ओभरमा ३ मेडन राख्दै ३५ रन खर्चेर २ तथा नन्दन यादव, तिलक भण्डारी र विपिन आचार्यले १-१ विकेट लिए ।

जवाफमा वाग्मतीले ओपनर आदिल खानलाई ५ रनमै गुमायो । आकाश थापा र विभत्सु थापाले दोस्रो विकेटमा ५७ रन जोडे । आकाशले ६२ बल खेलेर ४ चौका प्रहार गर्दै ३२ रन बनाए । पारस खड्का टी-१० का लागि अबुधाबी लागेपछि प्रतियोगितामा पहिलो खेल खेल्ने अवसर पाएका विभत्सुले ९३ बल खेलेर ३ चौकासहित ४७ रन बनाए ।

पृथुले अविजित ५३ रन बनाउनेक्रममा ७५ बल सामना गर्दा ४ चौका र १ छक्का प्रहार गरे । इशान पाण्डे १५ रनमा आउट भए । कप्तान ज्ञानेन्द्र मल्ल ७ रनमा अविजित रहे । प्रदेश २ का हरिशंकरले २ तथा विशाल र कुमारले १-१ विकेट लिए ।

प्रदेश १ को सान्त्वना जित

पहिलो ३ खेल हारेको प्रदेश १ ले सान्त्वना जितसाथ प्रतियोगिता टुंग्याएको छ । प्रदेश १ ले त्रिवि क्रिकेट मैदान कीर्तिपुरमा कर्णाली प्रदेशमाथि ५९ रनको विजय नतिजा निकाल्यो । कप्तान सिद्धान्त लोहनीको ६६ रनमा टस जितेको प्रदेश १ ले निर्धारित ५० ओभरमा ९ विकेट गुमाई २ सय १५ रन बनायो । सिद्धान्तले ९७ बल खेलेर ९ चौका प्रहार गरे । शुभांकर उराँवले २८ बलमा ३ चौका र २ छक्कासहित ३६, मिनास थापाले २३ बलमा ३ चौकासहित २५, फिर्दोस अन्सारीले १७ र राजन मगरले १० रन बनाए । कर्णालीका कप्तान रवीन्द्र शाहीले ३ विकेट लिए । उनले ८ ओभरमा १ मेडन राख्दै ३६ रन खर्चे । दिनेश अधिकारी र अनुज चुनाराले २-२ तथा दिवन पुन र राज शाहले १-१ विकेट लिए ।

कर्णाली प्रदेश भने ३५ ओभरमै १ सय ५६ रनमा अलआउट भयो । अफ स्पिनर मिनासले ५ विकेट लिए । म्यान अफ द म्याच उनले १० ओभरमा २ मेडन राख्दै २६ रन खर्चे । दीपेश कँडेलले ९ ओभरमा ३ मेडन राख्दै २३ रन खर्चेर ३ र मनोज तामाङले २ विकेट लिए । विपिन रावलले ४७ रन बनाए पनि कर्णालीले जित हात पार्न सकेन । विपिनले रवीन्द्रसँग पहिलो विकेटमा १० ओभरभित्र ६३ रन जोडेका थिए । विपिनले ३४ बल खेलेर ८ चौका र २ छक्का प्रहार गरे । रवीन्द्र १८ रनमा आउट भए । निश्चल रावलले ४७ बलमा ३१, दिवन पुनले १४ र दिनेश अधिकारीले ११ रन बनाए ।

कान्तिपुर पब्लिकेसन्स (प्रा.) लि. द्वारा प्रकाशित तथा मुद्रित, कार्यालय : सेन्ट्रल बिजनेस पार्क, थापाथली, पो.ब.नं. ८५५९, काठमाडौं, नेपाल, फोन नं. ५१३५०००, फ्याक्स: ९७७-१-५१३५००१, email : kanti@kmg.com.np, द.नं. ३१/०४९-५०, अध्यक्ष तथा प्रबन्ध निर्देशक : कैलाश सिरोहिया, निर्देशक : स्वस्तिका सिरोहिया, प्रधान सम्पादक : सुधीर शर्मा